

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXXV/293/09
Rady Miejskiej
w Krasnobrodzie
z dnia 28 listopada 2009r.

**PLAN ODNOWY
MIEJSCOWOŚCI**

KRASNOBRÓD

NA LATA

2010-2015

Krasnobród AD 2009r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....3

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

1. INFORMACJE OGÓLNE.....5
2. WALORY TURYSTYCZNE I KRAJOBRAZOWE KRASNOBRODU 6
3. HISTORIA.....10

**ROZDZIAŁ II INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH
ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI**

1. LUDNOŚĆ.....11
2. GOSPODARKA.....18
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....44
4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....48
5. OCENA MOŻLIWOŚCI FINANSOWYCH.....50
6. DOŚWIADCZENIE ZASOBÓW LUDZKICH.....53

ROZDZIAŁ III OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI

1. ANALIZA SŁABYCH I MOCNYCH STRON – WPROWADZEDNIE.. 57
2. ANALIZA SŁABYCH I MOCNYCH STRON.....58
3. SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU.....66

**ROZDZIAŁ IV MISJA ORAZ OPIS PLANOWANYCH
ZADAŃ NWESTYCYJNYCH**

1. MISJA I CELE STRATEGICZNE.....69
2. ZAKRES INWESTYCJI I KOSZTORYS ZADAŃ.....71
3. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ.....71

ROZDZIAŁ V SYSTEM WDRAŻANIA I MONITORINGU.....98

WSTĘP

Konieczność opracowania Planu Odnowy Miejscowości w sposób formalny wynika z wytycznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, a w szczególności wytycznych Osi 4 PROW – Leader. Oś 4 zakłada między innymi, wspieranie działań mających wpływać na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich, przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz małych miast do 5 tysięcy mieszkańców. W ramach działania finansowaniem mogą zostać objęte projekty z zakresu:

1) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażania obiektów publicznych pełniących funkcje kulturalne, w szczególności świetlic i domów kultury

2) budowy, przebudowy lub remontu obiektów sportowych, ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, placów zabaw, miejsc rekreacji, służących do użytku publicznego

3) zakupu towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych oraz tradycyjnych zawodów

4) związane z kształtowaniem centrów miejscowości jako obszaru przestrzeni publicznej, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów, parkingów, chodników lub oświetlenia ulicznego

5) urządzania i porządkowania terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku

6) budowy, przebudowy lub remontu małej infrastruktury turystycznej

7) zagospodarowania zbiorników i cieków wodnych na rzecz rekreacji lub poprawy estetyki miejscowości

8) rewitalizacji budynków zabytkowych, odnawiania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci

9) zakupu i odnawiania obiektów charakterystycznych dla danego regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacji na cele publiczne

10) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażania obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w szczególności pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn

11) odnawiania elewacji zewnętrznych i dachów w zabytkowych obiektach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków

12) wyburzenia i rozbiórki zdewastowanych budynków i budowli publicznych w celu uporządkowania terenu w miejscowości.

Warunkiem uzyskania wsparcia ze środków unijnych jest stworzenie Planu Odnowy Miejscowości, który jest zgodny ze Strategią Rozwoju Gminy oraz innymi dokumentami strategicznymi o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym. Dlatego też Plan Odnowy Miejscowości Krasnobród wpisuje się w Strategie Rozwoju Miasta i Gminy Krasnobród do roku 2020, Strategię Rozwoju Powiatu Zamojskiego 2007-2020, Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, Strategię Rozwoju Kraju, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia oraz Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007 – 2013.

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z elementów wpływających na rozwój, odnowę wsi i małych miast położonych na obszarach wiejskich oraz poprawę warunków pracy i życia mieszkańców. Opracowanie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy ubieganiu się o środki finansowe w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 Leader.

Plan Odnowy Miejscowości Krasnobród jest dokumentem charakterze planowania strategicznego i ma na celu stworzenie szczegółowej koncepcji i wizji rozwoju danej miejscowości. Odnowa i rozwój wsi w ramach programu Leder, jest wypadkową wielu działań, wśród których pierwsze miejsce zajmuje aktywność, zaangażowanie i solidarna postawa mieszkańców, dlatego też w przygotowaniu dokumentu od samego początku uczestniczyli aktywnie mieszkańcy Krasnobrodu wraz ze swoimi przedstawicielami: radnymi Rady Miejskiej w Krasnobrodzie oraz przewodniczącymi osiedli. Plan Odnowy zawiera działania długofalowe, określone w horyzoncie czasowym na lata 2010– 2016. Określa generalny kierunek rozwoju oraz przedstawia metody i narzędzia jego wdrażania. Ponadto umożliwia planowe realizowanie działań ukierunkowanych na tworzenie jak najkorzystniejszych warunków rozwoju wsi i małych miejscowości oraz życia jej mieszkańców.

Obszarem realizacji Planu Odnowy Miejscowości Krasnobród, jest obszar tej miejscowości.

ROZDZIAŁ I

CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

1. INFORMACJE OGÓLNE

Miasto Krasnobród położone jest w Gminie Krasnobród. Gmina zaś, usytuowana jest powiecie zamojskim w województwie lubelskim (27 km od Zamościa, 107 km od Lublina). Krasnobród leży na terenie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego na obrzeżach Roztoczańskiego Parku Narodowego, w dolinie rzeki Wieprz. Najwyższe wzniesienia otaczające Krasnobród to Góra Chełmowa 336 m n.p.m. oraz wzgórze z nieczynnym kamieniołomem na szczycie, którego znajduje się baszta widokowa. Na obrzeżach gminy Krasnobród usytuowane jest najwyższe wzniesienie Roztocza Środkowego - Wapielnia 385 m n.p.m. Poniższa rycina przedstawia położenie gminy Krasnobród na tle powiatu zamojskiego.

Ryc. 1. Położenie gminy Krasnobród na tle powiatu zamojskiego

Źródło: zasoby Internetu Zrzeszenie Powiatów Polskich

Powierzchnia gminy miejsko – wiejskiej Krasnobród wynosi 12 485 ha, z czego powierzchnia miasta Krasnobród zajmuje 698,5ha (6,69 km²). Obszar gminy zamieszkuje 7,232 tys. mieszkańców, z czego 3 tys. to mieszkańcy miasta Krasnobród (stan na 31 XII 2007).

W ramach gminy znajduje się 16 sołectw:

- Dominikanówka,
- Grabnik,
- Hucisko,
- Hutki,
- Hutków,
- Kaczórki,
- Majdan Mały,

- Majdan Wielki z wsią Borki,
- Malewsczyzna,
- Nowa Wieś,
- Potok Senderki,
- Stara Huta z przysiółkiem Lasowce,
- Szur,
- Wólka Husińska z przysiółkiem Husiny,
- Zielone z przysiółkiem Przejma,
- Podklasztor

Największe z tych wsi to: Majdan Wielki, Hutków, Zielone oraz Wólka Husińska. Wiejska część gminy ma charakter rolniczy a nieliczna pozarolnicza działalność dotyczy głównie obróbki drewna.

Ryc. 2. Krasnobród – widok z Góry Chełmowej oraz z punktu widokowego

2. WALORY TURYSTYCZNE I KRAJOBRAZOWE KRASNOBRODU

Strefy koncentracji walorów turystyczno – wypoczynkowych

Cechą charakterystyczną Krasnobrodu i jedną z najważniejszych jego funkcji gospodarczych jest turystyka. Na podstawie uwarunkowań wynikających z diagnozy turystyki, Krasnobród wskazywany jest jako miejsce dla wieloletnich, strategicznych działań rozwojowych, w których winny kumulować się procesy inwestycyjne w dziedzinie turystyki. Krasnobród posiada następujące pola: produkt turystyczny i walory kulturowe i przyrodnicze.

Ryc. 3 Krasnobrodzkie wąwozy oraz krasnobrodzka fauna

Ryc. 3a Rezerwat Św. Roch oraz początek ścieżki „Wąwozy”

Formy turystyki występujące w Krasnobrodzie i Gminie Krasnobród, mające najlepsze warunki rozwoju na terenie województwa to te zorientowane głównie na turystę krajowego (agroturystyka, turystyka aktywna, wypoczynkowa).

Wymienione formy turystyki według *Planu Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007 – 2013* powinny być preferowane w województwie i wyposażone w zakresie infrastruktury turystycznej. **Krasnobród położony jest w strefie o najwyższej atrakcyjności turystycznej i jest ośrodkiem ruchu turystycznego o randze krajowej.** Poniższa rycina prezentuje Krasnobród na tle głównych ośrodków ruchu turystycznego.

Krajobraz

Dla krajobrazu gminy największe znaczenie mają lasy i wody. Niekorzystne dla krajobrazu procesy to: wylesienia sprzed XX w., melioracje z XX w. i urbanizacja miasta

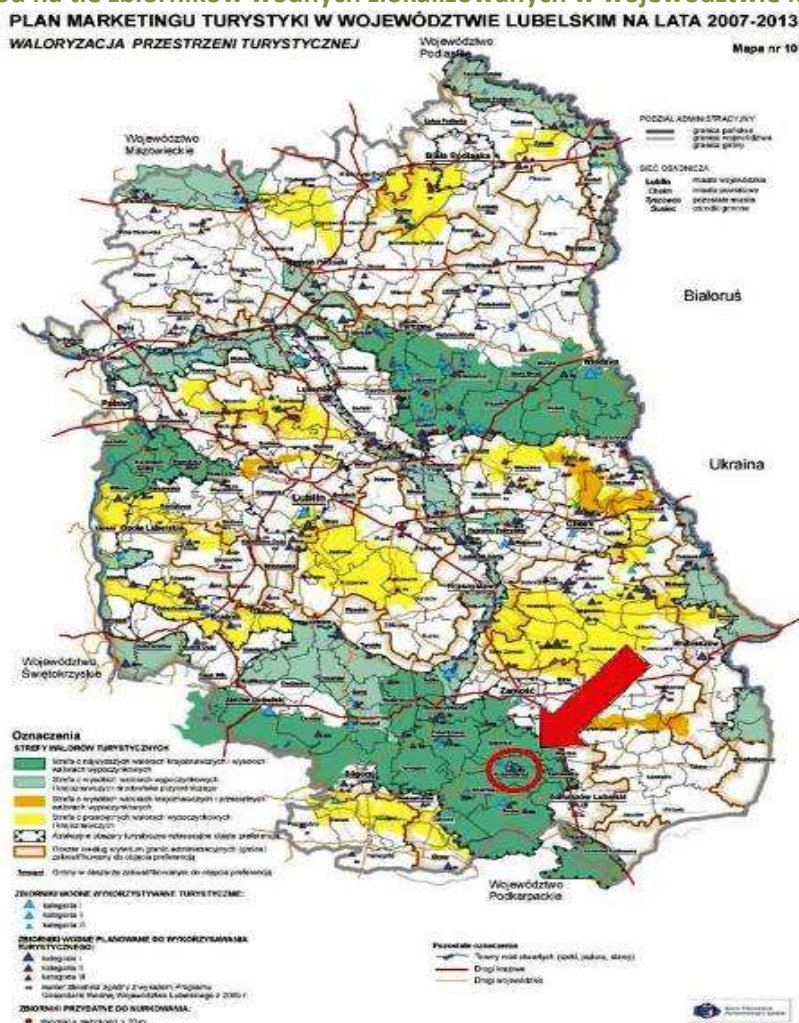
Źródło: Plan Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007 – 2013

Według powyższej ryciny Krasnobród posiada ośrodki recepcyjne turystyki:

- krajoznawczo – kulturowej,
- pobytowej,
- uzdrowskiej,
- pątniczej,
- sportów zimowych,
- sportów wodnych, konferencyjnej.

Według Planu Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007 – 2013 **Krasnobród posiada zbiorniki wodne planowane do wykorzystania turystycznego o kategorii I.**

Ryc. 6. Krasnobród na tle zbiorników wodnych zlokalizowanych w województwie lubelskim

Źródło: Plan Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim na lata 2007 – 2013

Rozwój turystyki w Krasnobrodzie w pełni wpływa na rozwój turystyki zgodnie ze strefami koncentracji walorów turystyczno-wypoczynkowych. Jest on atrakcyjny pod względem

wysokiego ruchu turystycznego, wielu zabytków oraz dóbr kultury. Położony jest na Roztoczu i posiada przepiękne tereny wykorzystywane przez turystów do uprawiania turystyki krajoznawczej.

3. HISTORIA

Prawdopodobnie w II poł. XVI wieku Krasnobród otrzymał prawa miejskie dzięki ówczesnym właścicielom: rodzinie Leszczyńskich. Za udział w powstaniu stycziowym Krasnobród utracił prawa miejskie, które odzyskał na nowo w 1994 roku. W ciągu wieków zmieniali się właściciele miejscowości: Leszczyńscy, Adam Lipski, Zamoyscy, Tarnowscy, Mycewscy, a od roku 1880 Fudakowscy. Parafia rzymskokatolicka została erygowana prawdopodobnie w II poł. XVI wieku. W roku 1595 świątynię parafialną przejęli kalwini na skutek przejścia na to wyznanie właścicieli miasta, Leszczyńskich. W 1647 roku odbył się tu synod kalwiński. W tym samym roku miejscowość przeszła na własność Zamoyskich i sytuacja religijna uległa zmianie. W miejscu objawień Matki Bożej, w latach 1648-64, postawiono kościół. Wojewoda sandomierski Jan Zamoyski, 23 listopada 1664 r., wystawił dokument mocą którego daje podstawy prawne do założenia klasztoru dominikańskiego w Krasnobrodzie. W dawnym zborze kalwińskim rozpoczęto odprawianie nabożeństw katolickich. Rezydują przy nim dominikanie sprowadzeni z Janowa Lubelskiego. Biskup chełmski Stanisław Świącicki przywrócił 29 czerwca 1679 r., kościołowi prawa parafialne, a duszpasterstwo przekazał dominikanom. Obsługują oni dwa kościoły: 1. w lesie na miejscu objawienia, 2. w mieście (dawny zbór kalwiński). Pod koniec 1673 roku Tatarzy spalili kościół w lesie. W roku 1680 łaski uzdrowienia w Krasnobrodzie doznała Maria Kazimiera Sobieska i w dowód wdzięczności, w latach 1690 - 99, wystawiła murowany, barokowy kościół istniejący do dziś. 24 marca 1863 r. pod miastem miała miejsce wielka bitwa oddziałów Marcina Lelewela - Borelowskiego z wojskiem carskim. Upamiętnia ten fakt Pomnik Powstańców Stycziowych, znajdujący się na miejscowym cmentarzu. Podczas kampanii wrześniowej Krasnobród znalazł się w centrum ciężkich walk i uległ znacznemu zniszczeniu. Szerokim echem odbił się czyn zbrojny 25 Puku Ułanów Wielkopolskich, którzy w zwycięskiej szarży pokonali szwadron ułanów z Niemieckiego Pułku Brandenburskiego. Była to ostatnia w historii większa potyczka oddziałów kawalerii. Niestety, w czasie pogoni za rozbitym pułkiem niemieckim, polscy ułani dostali się w krzyżowy ogień niemieckiej broni maszynowej, który zdziesiątkował Polaków. Wielu z poległych podczas zmagania w pamiętnym wrześniu 1939r. w Krasnobrodzie i okolicach znalazło swój spoczynek na miejscowym cmentarzu. Spoczywa tu 498 obrońców ojczyzny w kwaterach zbiorowych i 4 w mogiłach pojedynczych, w tym dowódca bohaterskiego II szwadronu por. Gerlecki. Podczas okupacji hitlerowcy wielokrotnie dokonywali w miejscowości krwawych pacyfikacji i mordów. Krasnobród stał się ośrodkiem ruchu oporu i miejscem wielu akcji partyzanckich.

ROZDZIAŁ II

INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

1. LUDNOŚĆ

1.1. Struktura ludności

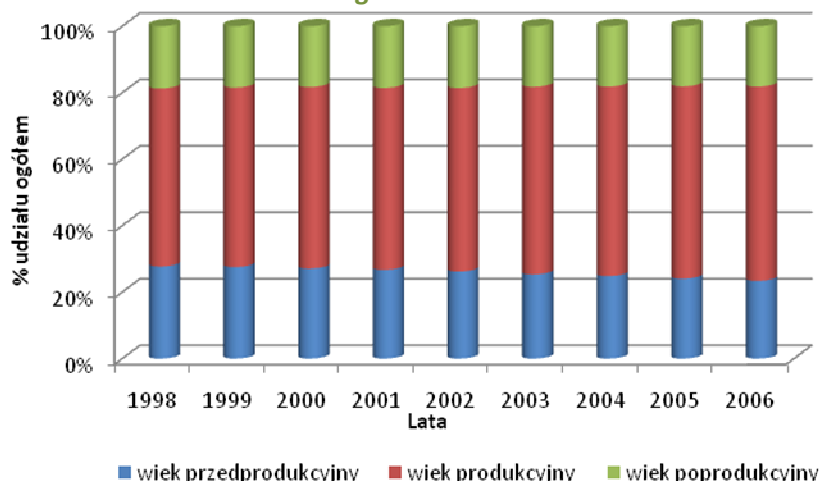
Gmina Krasnobród należy do średnio zaludnionych gmin miejsko – wiejskich w województwie lubelskim i powiecie zamojskim. Ogólna gęstość zaludnienia gminy Krasnobród wynosi 57 osób/km², w tym w mieście 430 osób/km² i jest to średnia zbliżona do średniej zaludnienia małych miast w województwie lubelskim. **W Krasnobrodzie na koniec 2007 r. zamieszkiwało 3064 mieszkańców.**

Tabela 1. Stan ludności Krasnobrodu, powiatu zamojskiego oraz województwa lubelskiego według miejsca zamieszkania w latach 1998 – 2007 z podziałem na obszar wiejski, miasto oraz gminę (stan na 31. XII)

Nazwa	Lata									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Krasnobród miasto	3026	2952	2963	2990	3015	3019	3032	3027	3004	3064
Zmiana % w stosunku do poprzedniego roku	-	-2,45	0,37	0,91	0,84	0,13	0,43	- 0,16	- 0,76	2
Krasnobród – obszar wiejski	4239	4394	4357	4372	4333	4311	4268	4231	4228	4209
Krasnobród – miasto i gmina	7265	7346	7320	7362	7348	7330	7300	7258	7232	7277
Powiat zamojski	113 127	112 495	112 142	111 861	111 541	111 281	110 827	110 424	110 036	109 867
Województwo lubelskie	2239 500	2209 083	2206 200	2201 720	2196 992	2191 172	2185 156	2179 611	2172 766	2166 213
% ludności powiatu	2,67	2,62	2,64	2,67	2,70	2,71	2,74	2,74	2,73	2,78
% ludności wojew.	0,14	0,13	0,13	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14

Źródło: Dane GUS 2006. Stan w dniu 31 XII 2006, Bank Danych Regionalnych

Ryc. 6. Struktura wieku ludności w mieście i gminie Krasnobród

Źródło: Strategia rozwoju miasta i gminy Krasnobród do 2020 roku, na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Tabela 2 Przyrost naturalny w gminie Krasnobród, powiecie zamojskim oraz województwie lubelskim w latach 1998 – 2006

Nazwa	Lata								
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Krasnobród –m. i gm.	-24	-38	-57	-28	-26	-56	-10	-2	-41
mężczyźni	-16	-30	-18	-5	-18	-29	-16	1	-24
kobiety	-8	-8	-39	-23	-8	-27	6	-3	-17
Krasnobród - miasto	-35	-26	-50	-17	-26	-26	-23	-6	-25
mężczyźni	-8	-12	-10	-3	-12	-10	-14	-4	-9
kobiety	-27	-14	-40	-14	-14	-16	-9	-2	-16
Krasnobród-obszar wiejski	11	-12	-7	-11	0	-30	13	4	-16
mężczyźni	-8	-18	-8	-2	-6	-19	-2	5	-15
kobiety	19	6	1	-9	6	-11	15	-1	-1
Powiat zamojski	-231	-243	-264	-264	-344	-345	-438	-365	-391
mężczyźni	-157	-166	-150	-172	-190	-218	-249	-187	-233
kobiety	-74	-77	-114	-92	-154	-127	-189	-178	-158
Woj. lubelskie	191	-226	-117	-379	-1 904	-1 546	-2 003	-1 836	-1 182
mężczyźni	-422	-937	-497	-771	-1 714	-1 309	-1 676	-1 699	-1 323
kobiety	613	711	380	392	-190	-237	-327	-137	141

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

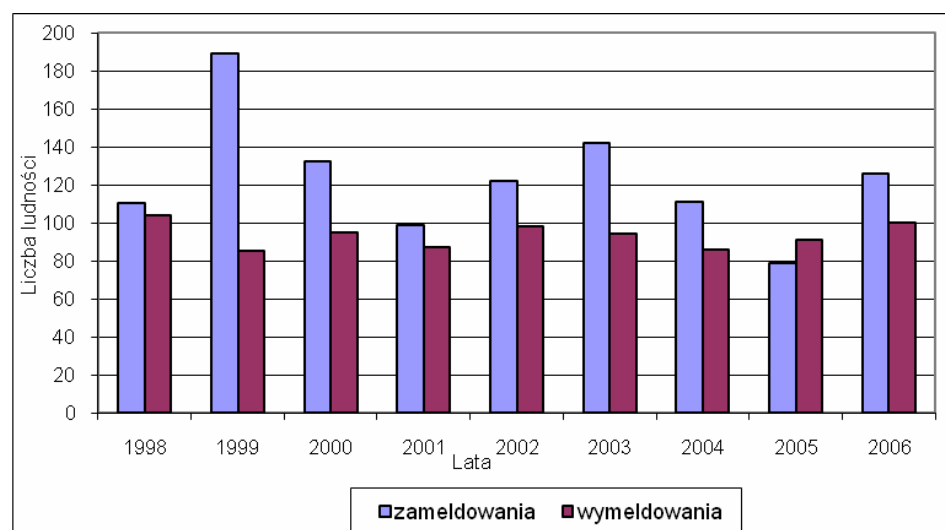

Tabela 3 Migracje ludności

Nazwa	Lata								
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Krasnobród - miasto									
zameldowania	79	102	93	75	91	85	79	44	65
wymeldowania	25	28	17	27	28	50	23	31	41
Różnica	54	74	76	48	63	35	56	13	24
Krasnobród – m. i gm.									
zameldowania	110	189	132	99	122	142	111	79	126
wymeldowania	104	85	95	87	98	94	86	91	100
Różnica	6	104	37	12	24	48	25	-12	26
Powiat zamojski									
zameldowania	1 488	1 521	1 282	1 153	1 190	1 428	1 450	1 312	1 494
wymeldowania	1 598	1 670	1 365	1 255	1 203	1 381	1 305	1 382	1 466
Różnica	-110	-149	-83	-102	-13	47	145	-70	28
Woj. lubelskie									
zameldowania	26 125	26 897	23 254	20 645	22 882	23 808	23 808	23 421	24 903
wymeldowania	28 417	30 016	26 336	24 367	26 798	28 378	28 268	28 322	31 496
Różnica	-2 292	-3 119	-3 082	-3 722	-3 916	-4 570	-4 460	-4 901	-6 593

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Ryc. 7 Struktura migracji w Krasnobrodzie

Jak wynika z powyższych zestawień w mieście i gminie Krasnobród utrzymuje się względnie stabilna sytuacja demograficzna. Zmiany w strukturze grup wiekowych ludności są nieco niższe niż w skali powiatu zamojskiego i województwa lubelskiego. Korzystny ruch migracyjny dotyczy głównie miasta. W znacznej części jest to imigracja z terenów wiejskiej części gminy, chociaż na mniejszą skalę także cała gmina charakteryzuje się przewagą imigracji z wyjątkiem 2005 roku. Procesy migracyjne w mieście i gminie Krasnobród odgrywają znaczącą rolę w równoważeniu głęboko ujemnego przyrostu naturalnego. Stąd też, poziom zaludnienia tej jednostki administracyjnej utrzymuje stabilność w ostatnich latach.

1.2. Poziom wykształcenia mieszkańców

Z atrakcyjnością osadnictwa w mieście i gminie Krasnobród nie wiążą się inne mocne strony sfery społeczno-demograficznej. Przykładem jest względnie niższy poziom wykształcenia mieszkańców tego terenu w relacji do całego województwa lubelskiego, co ilustruje poniższa tabela

Tabela 4 Liczba mieszkańców wg poziomu wykształcenia w 2002 roku

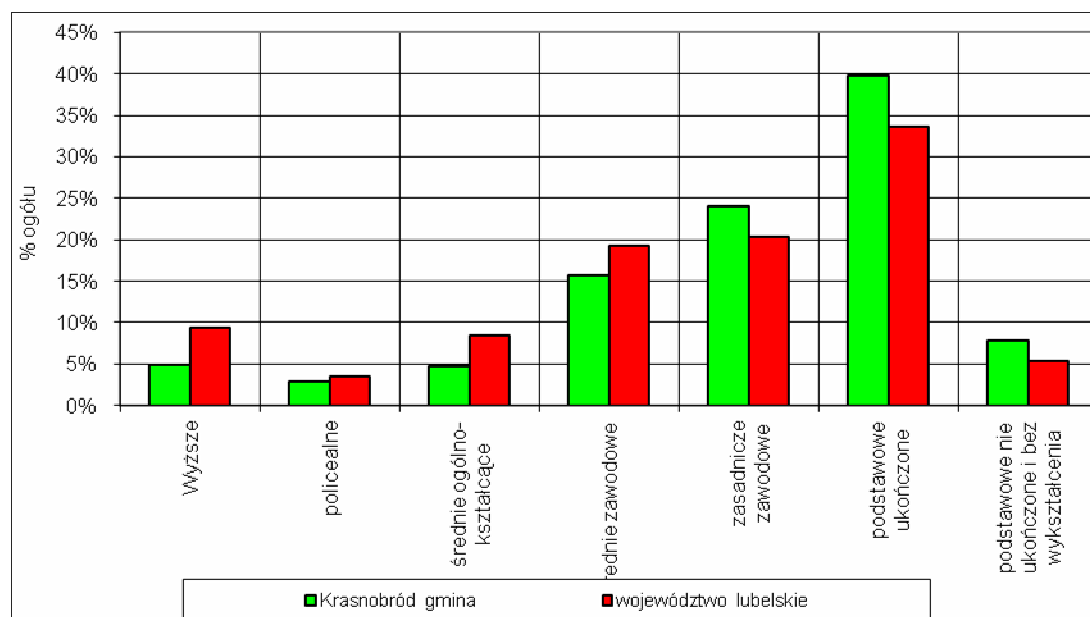
Nazwa	Wykształcenie							
	Ogółem	Wyższe	policealne	średnie ogólno- kształcące	zawodowe	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nie ukończone i bez wykształcenia
województwo lubelskie	1 837 955	173 237	64 597	155 264	354 140	373 792	618 242	98 683
% ogółu	100,00%	9,43%	3,51%	8,45%	19,27%	20,34%	33,64%	5,37%
mężczyźni	884 211	73 701	15 131	46 978	182 408	231 557	297 264	37 172
% ogółu	48,11%	8,34%	1,71%	5,31%	20,63%	26,19%	33,62%	4,20%
kobiety	953 744	99 536	49 466	108 286	171 732	142 235	320 978	61 511
% ogółu	51,89%	10,44%	5,19%	11,35%	18,01%	14,91%	33,65%	6,45%
Krasnobród Miasto i gmina	6 016	296	177	283	943	1 450	2 395	472
% ogółu	100,00%	4,92%	2,94%	4,70%	15,67%	24,10%	39,81%	7,85%
mężczyźni	3 022	112	38	77	500	949	1 164	182
% ogółu	50,23%	3,71%	1,26%	2,55%	16,55%	31,40%	38,52%	6,02%
kobiety	2 994	184	139	206	443	501	1 231	290
% ogółu	49,77%	6,15%	4,64%	6,88%	14,80%	16,73%	41,12%	9,69%
Krasnobród miasto	2 498	210	125	197	482	509	846	129

% ogółu	100,00%	8,41%	5,00%	7,89%	19,30%	20,38%	33,87%	5,16%
mężczyźni	1 204	81	29	57	255	340	389	53
% ogółu	48,20%	6,73%	2,41%	4,73%	21,18%	28,24%	32,31%	4,40%
Kobiety	1 294	129	96	140	227	169	457	76
% ogółu	51,80%	9,97%	7,42%	10,82%	17,54%	13,06%	35,32%	5,87%

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002 – Województwo lubelskie

Wyraźnie niższe udziały niż przeciętnie w województwie lubelskim ma miasto i gmina Krasnobród w liczbie mieszkańców z wykształceniem wyższym i średnim maturalnym, natomiast wyższe udziały z wykształceniem zasadniczym zawodowym, podstawowym ukończonym i nieukończonym. Taki rozkład proporcji poziomu wykształcenia w omawianej jednostce na tle regionu wynika z kilku uwarunkowań o zasadniczym znaczeniu. W skali województwa duży wpływ na wyższe udziały ludności z wykształceniem wyższym i średnim mają miasta koncentrujące miejsca pracy wymagające takiego wykształcenia. Jest to oświata, specjalistyczna służba zdrowia, działalność kulturalna, szeroko rozumiana administracja publiczna i gospodarcza oraz przemysł i nauka. W małym mieście, jak Krasnobród te dziedziny działalności są z natury słabiej rozwinięte.

Ryc. 8. Liczba mieszkańców wg poziomu wykształcenia w 2002 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002

Druga grupa przyczyn takiego rozkładu poziomu wykształcenia w omawianej gminie pozostaje w samej strukturze wieku mieszkańców, w tym w wyższym niż przeciętnie w woj. lubelskim udziale ludności wieku przedprodukcyjnego i prawdopodobnie w również w wyższym udziale najmłodszych roczników wieku produkcyjnego, które nie zakończyły jeszcze swojego cyklu edukacyjnego. Jest to okoliczność zasługująca nie tylko na pozytywną ocenę w tej sferze. Jest to także szansa dla rozwoju lokalnego.

1.3. Lokalny rynek pracy, zatrudnienie

Rynek pracy w mieście i gminie Krasnobród charakteryzuje się istotną niestabilnością. W latach 1995 – 2006 podaż miejsc pracy była najniższa w latach 2000 – 2001 i wynosiła ok. 650 osób zatrudnionych w głównym miejscu zatrudnienia. Najwyższy poziom zatrudnienia w mieście i gminie został osiągnięty w 2005 roku i wynosił wówczas niespełna 900 osób.

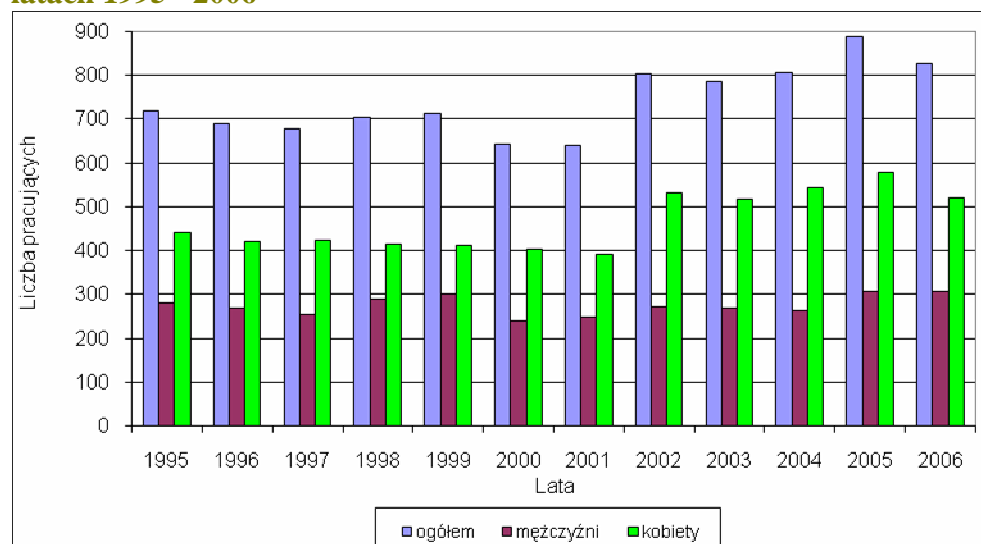
Tabela 5 Liczba osób pracujących w głównym miejscu pracy w gminie Krasnobród w latach 1995 - 2006

Nazwa	Lata											
Gmina Krasnobród	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem	720	691	678	705	714	644	640	803	786	807	887	826
mężczyźni	280	269	254	289	301	240	249	271	269	264	308	307
kobiety	440	422	424	416	413	404	391	532	517	543	579	519

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Cechą charakterystyczną podaży pracy jest znacząca przewaga zatrudnienia kobiet nad zatrudnieniem mężczyzn. Ta przewaga utrzymuje się przez cały badany okres. Największe rozpiętości w zatrudnieniu obydwójga płci utrzymują się w ostatnich latach (2003 – 2006).

Ryc. 9. Liczba osób pracujących w głównym miejscu pracy w gminie Krasnobród w latach 1995 - 2006

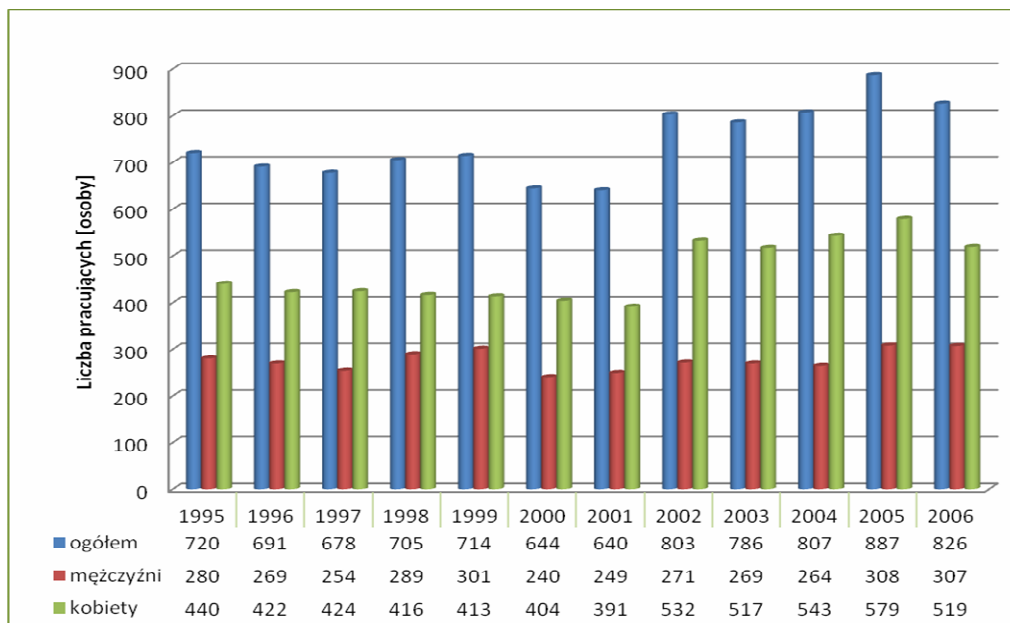
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

W najkorzystniejszym dla podaży pracy 2005 roku liczba zatrudnionych kobiet była prawie dwukrotnie wyższa niż mężczyzn. Prawdopodobnie wiąże się to z wyższą

aktywnością kobiet w przedsiębiorczości obsługi turystyki, wyższym zatrudnieniem w Uzdrawisku i w usługach publicznych, w tym w szkolnictwie i służbie zdrowia.

Inne przekroje podaży pracy w omawianej gminie także nie są korzystne ekonomicznie. Przykładem tego jest sektorowa struktura zatrudnienia w gminie poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi. Ilustrują ją poniższe tabele 8 i 9 oraz wykres 8 na tle powiatu zamojskiego i woj. lubelskiego. Cechą charakterystyczną rynku pracy w mieście i gminie Krasnobród jest jego niestabilność. W okresie 2000 – 2001 podaż miejsc pracy była niższa i wynosiła ok. 650 osób zatrudnionych w głównym miejscu zatrudnienia. Najwyższy poziom zatrudnienia w mieście i gminie został osiągnięty w 2005 roku i wynosił wówczas niespełna 900 osób.

Ryc. 10. Liczba osób pracujących w głównym miejscu pracy w gminie Krasnobród w latach 1995 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Strategia rozwoju miasta i gminy Krasnobród do 2020 roku*,

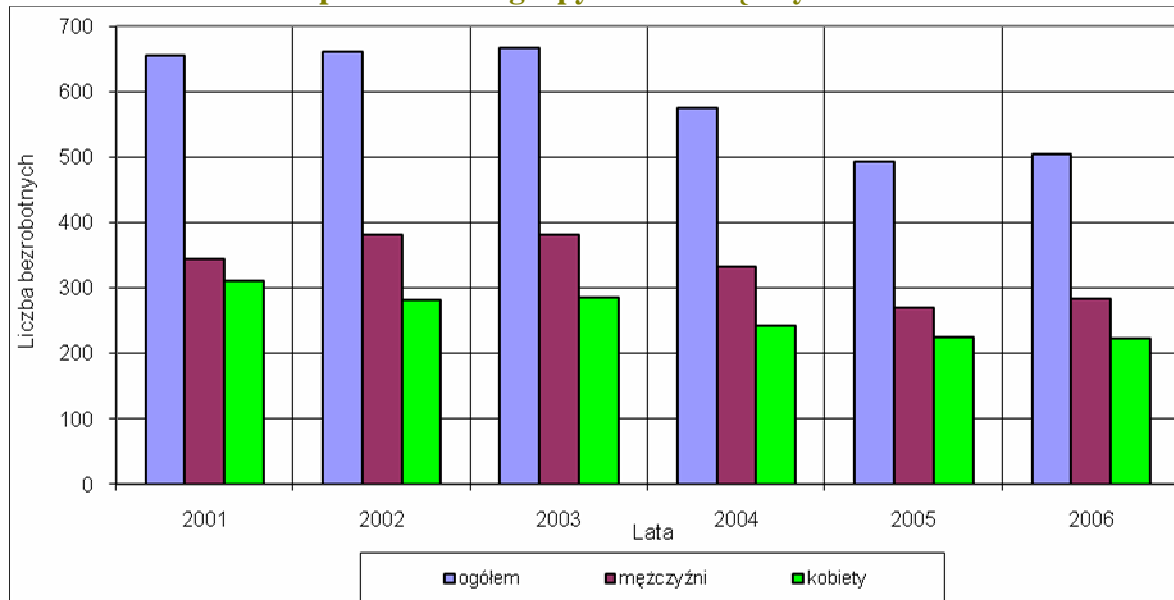
Z danych zawartych w powyższej tabeli i z wykresu wynika, że w najkorzystniejszym dla podaży pracy 2005 roku liczba zatrudnionych kobiet była prawie dwukrotnie wyższa niż mężczyzn. Jest to związane z wyższą aktywnością kobiet w przedsiębiorczości obsługi turystyki, wyższym zatrudnieniem w Uzdrawisku i w usługach publicznych, w tym w szkolnictwie i służbie zdrowia.

1.4. Bezrobocie

Na tle powiatu zamojskiego miasto i gmina Krasnobród utrzymuje się więc na przeciętnym poziomie pod względem bezrobocia. Nieco korzystniejszą pozycję zajmuje pod względem poziomu bezrobocia

kobiet. W skali województwa lubelskiego dynamika spadku bezrobocia ogółem jest nieco niższa, zwłaszcza wśród kobiet.

Ryc. 11. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w mieście i gminie Krasnobród w latach 2001 – 2006 z podziałem na grupy kobiet i mężczyzn

2. GOSPODARKA

2.1. Baza ekonomiczna

Poziom rozwoju trzonu bazy ekonomicznej, opartego na podmiotach gospodarczych zasługuje na różną ocenę. Poziom nasycenia przedsiębiorczością na terenie miasta i gminy jest przeciętnie niższy niż w województwie lubelskim (tabela). Niższa jest też dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych w całej omawianej jednostce administracyjnej w porównaniu do analogicznego wskaźnika dynamiki wzrostu w powiecie zamojskim i w woj. lubelskim (tabela 13).

Nieco korzystniejszy jest ilościowy podział podmiotów gospodarczych na sektor prywatny i publiczny. Przeważają mikro firmy będące zakładami osób fizycznych. Większość z nich skupia się w mieście Krasnobrodzie. Znacznie mniejszą aktywność w przedsiębiorczości wykazuje wiejska część gminy. Prawdopodobnie jest to związane z obsługą ruchu turystycznego w samym mieście i z innymi usługami miejskimi.

Tabela 6 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON

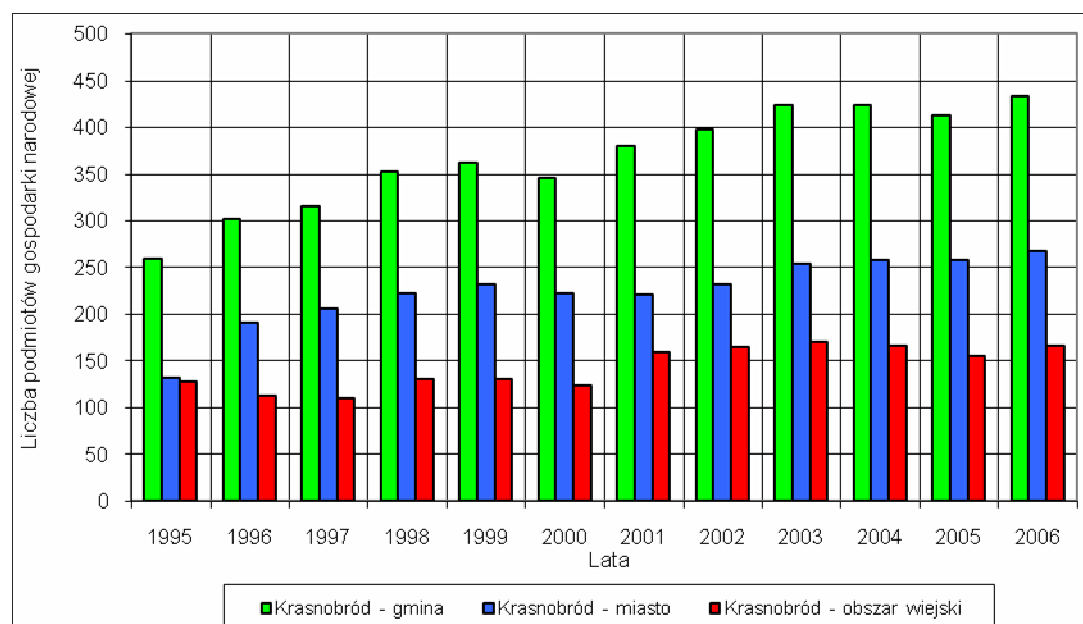
Nazwa	Lata											
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Krasnobród – miasto i gmina	259	302	315	352	362	345	379	397	423	423	413	433

Krasnobród - miasto	132	190	205	222	232	222	220	232	253	257	258	267
Krasnobród - obszar wiejski	127	112	110	130	130	123	159	165	170	166	155	166

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Koncentracja podmiotów gospodarczych w mieście Krasnobrodzie jest nie tylko stanem ale także postępującym procesem. Świadczą o nim dane w powyższej tabeli 13. W latach 1995 – 2006 liczba podmiotów gospodarczych głównie małych firm wzrosła o 102,3% a w wiejskiej części gminy tylko o 30,7%. Dla porównania w skali powiatu zamojskiego dynamika przyrostu wyniosła w tym przedziale czasu 76,3% a w woj. lubelskim 71,1%. Na tej podstawie można stwierdzić, że miasto Krasnobród jest obiecującym ośrodkiem postępującej koncentracji rynkowej działalności gospodarczej.

Ryc. 12. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON w latach 1995-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Świadczy o tym wzrost liczby prywatnych podmiotów gospodarczych (tabela 13) z 325 w 2000 roku do 409 w 2006 roku, to jest o 25,8% w całej gminie. W tym czasie liczba firm prywatnych w powiecie zamojskim wzrosła z 4324 do 5120, czyli o 18,4% a w skali województwa z 128319 do 144510 firm, czyli o 12,6%. Dane z tabeli 14 świadczą o względnej prężności miasta i gminy Krasnobród w podejmowaniu przedsiębiorczości.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON z podziałem na sektory: publiczny i prywatny

Nazwa	Lata						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1.1 Sektor publiczny							
Krasnobród – m. i gmina							
podmioty gosp. nar. ogółem	20	25	23	23	23	25	24
podmioty gosp. nar. ogółem	20	25	23	23	23	25	24
państwowe i samorządowe jedn. prawa budżetowego ogółem	11	22	20	19	19	20	19
spółki handlowe		1	1	1	1	1	1
Powiat zamojski							
podmioty gospodarki narodowej ogółem	239	236	244	233	231	231	230
państwowe i samorządowe jedn. prawa budżetowego ogółem	106	193	200	192	193	192	191
przedsiębiorstwa państwowe	4	4	4	3	1	1	0
spółki handlowe	3	3	3	2	2	2	2
Woj. lubelskie							

Plan Odnowy Miasta Krasnobród
NA LATA 2010-2015

podmioty gospodarki narodowej ogółem	5 684	5 734	5 933	6 039	6 048	6 054	6 069
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	3 162	3 999	4 162	4 263	4 300	4 278	4 289
przedsiębiorstwa państwowe	114	108	104	100	56	52	35
spółki handlowe	195	193	195	179	174	174	170
sektor prywatny							
Krasnobród – m. i gmina							
Ogółem	325	354	374	400	400	388	409
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	b.d.	291	311	337	336	325	344
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	1	1	1
spółdzielnie	5	5	5	5	5	5	5
stowarzyszenia i organizacje społeczne	5	16	15	15	16	17	17
spółdzielnie	1 321	1 297	1 283	1 267	1 247	1 246	1 237
stowarzyszenia i org. społeczne	2 663	3 700	3 752	3 995	4 243	4 497	4 706

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Mimo wysokiej dynamiki wzrostu liczby podmiotów gospodarczych w mieście i gminie Krasnobród nasycenie tego terenu firmami, instytucjami i organizacjami społecznymi jest ciągle przeciętne. W 1995 roku na tym terenie na 1 tysiąc mieszkańców przypadało 36 a w 2006 roku 60 jednostek. Niższe wskaźniki nasycenia firmami miał w tym czasie powiat zamojski (odpowiednio ok. 27 i 49 firm), natomiast w skali woj. lubelskiego wynosiły one odpowiednio 39 i 69 firm.

2.2. Rolnictwo

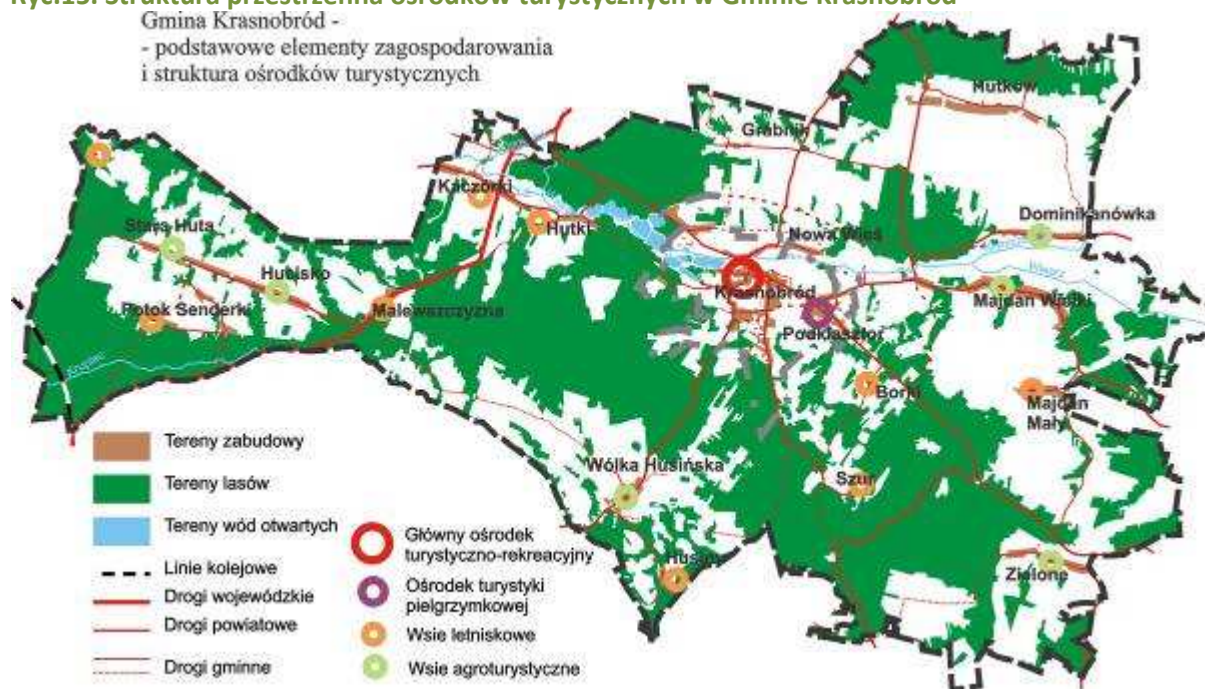
Jest to wiodąca dziedzina bazy ekonomicznej wiejskiej części gminy. Jednakże jego poziom i znaczenie gospodarcze oraz rola w wizerunku gospodarczym całej jednostki administracyjnej (miasta i gminy) jest marginalna. Jest to rolnictwo o typowych kierunkach produkcji na tle całego województwa lubelskiego.

2.3. Turystyka i wypoczynek w Krasnobrodzie

Dominującą branżą gospodarki w Krasnobrodzie jest szeroko pojęta turystyka. Unikalny zestaw uwarunkowań endogenicznych i egzogenicznych predysponuje Krasnobród do roli ośrodka turystyczno-rekreacyjnego gminy. Spośród czynników wewnętrznych najistotniejszą rolę odgrywają cechy środowiska przyrodniczego, uwarunkowania historyczno-kulturowe, wielkość miejscowości w skali gminy oraz jej dotychczasowe wyposażenie turystyczne, a także walory uzdrowiskowe. Czynniki zewnętrzne to przede wszystkim położenie w jednym z trzech podstawowych rejonów turystyczno-rekreacyjnych Lubelszczyzny, wskazanych do rozwijania tejże funkcji w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego z roku 2002. Drugi ważny zewnętrzny czynnik to położenie w niezwykle cennym przyrodniczo obszarze regionu i kraju – w sąsiedztwie Roztoczańskiego Parku Narodowego.

Na terenie gminy rozwijają się różne formy turystyki kwalifikowanej – wędkarstwo, myślistwo, sporty zimowe, kolarstwo, jazda konna itd. Obecnie corocznie gminę odwiedza około 100 tysięcy turystów. W ośrodkach wypoczynkowych, pensjonatach, kwaterach prywatnych, agroturystycznych i domkach campingowych znajduje się ponad 1800 miejsc noclegowych. Na terenie gminy Krasnobród ciągle przybywa nowych miejsc noclegowych, a w istniejących podnoszony jest standard usług turystycznych.

Ryc.15. Struktura przestrzenna ośrodków turystycznych w Gminie Krasnobród

Źródło: materiały własne Urzędu Miasta i Gminy

Czyste, ekologiczne powietrze sprzyja lecniectwu. W Krasnobrodzie funkcjonuje Sanatorium Rehabilitacyjne dla Dzieci mieszczące się w zabytkowym pałacu, które jest podstawą dalszego rozwoju turystyki zdrowotnej. Szczególne znaczenie ma również ruch pielgrzymkowy szacowany na około 30-40 tys. osób odwiedzających rocznie.

Najważniejsze atrakcje turystyczne Krasnobrodu¹:

KOŚCIÓŁ I KLASZTOR

Barokowy kościół pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny wybudowany w latach 1690-1699 wraz z klasztorem został ufundowany przez Marię Kazimierę d'Arguien, późniejszą żonę króla Jana III Sobieskiego - Marysienkę Sobieską jako wotum wdzięczności za uzdrowienie. Wewnątrz kościoła znajdują się m.in.: XVIII-wieczna chrzcielnica, barokowa ambona w kształcie wazy, 33-głosowe organy wykonane w 1975r., cztery ołtarze boczne oraz główny ołtarz wykonany przez Jana Mauchera w latach 1774-1776. Między kolumnami znajdują się postacie świętych: Jacka Dominika, Wincentego Ferreriusza i Tomasza z Akwinu. W centrum ołtarza, na tle kopii umieszczony jest cudowny obrazek Matki Boskiej Krasnobrodzkiej. Z lewej strony kościół łączy się z klasztorem. Na dolnym korytarzu klasztoru znajduje się „Wystawa z Ziemi Świętej” oraz Muzeum Sakralne, które gromadzi przedmioty liturgiczne, m.in.: ornaty, stare mszały, kielichy oraz stare księgi pochodzące z archiwum parafialnego. Natomiast na piętrze klasztoru umiejscowiono „Wystawę Maryjną” przedstawiającą Sanktuaria Maryjne w Polsce. Przed klasztorem znajdują się współczesne,

¹ Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

wykonane z kamienia pomniki: Chrystusa Dobrego Pasterza i Papieża Jana Pawła II, których wykonawcą jest miejscowy artysta rzeźbiarz Andrzej Gontarz.

Ryc. 16. Kościół i Klasztor

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

MUZEUM SZTUKI SAKRALNEJ

W pomieszczeniu na parterze klasztoru znajduje się muzeum sakralne. Zgromadzono tam przedmioty liturgiczne, m. in. ornaty, stare mszały, kielichy oraz stare księgi pochodzące z archiwum parafialnego.

Ryc. 17.. Muzeum Sakralne

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

MUZEUM WIEŃCÓW DOŻYNKOWYCH

W sąsiedztwie Klasztoru, w podwórzu przyklasztornym znajduje się zabytkowy, modrzewiowy, kryty gontem spichlerz z 1795r. W spichlerzu znajduje się kolekcja wieńców dożynkowych. Kolekcja ta jest systematycznie, co roku wzbogacana o nowe wieńce, które przywożone są do Krasnobrodu z okazji organizowanych we wrześniu dożynek diecezjalnych.

Ryc. 18. Spichlerz z 1795 roku - Muzeum Wieńców Dożynkowych

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

Ryc. 19. Muzeum Wieńców Dożynkowych

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

PTASZARNIA

Tuż obok zabytkowego spichlerza znajduje się mini-ogród zoologiczny. Można tu zobaczyć ciekawe okazy ptactwa. Są tu: pawie, gołębie, bażanty, kuropatwy i inne.

Ryc. 20. Ptaszarnia

Źródło: <http://www.krasnobrod.eu/>

KRASNOBRODZKIE MUZEUM PARAFIALNE

Krasnobrodzkie Muzeum Parafialne powstało w latach 1989-1994 zorganizowane przez kustosa krasnobrodzkiego Sanktuarium Maryjnego ks. prałata Romana Marszalca, który jest również organizatorem wspomnianej wcześniej ptaszarni. Muzeum zlokalizowane jest w

budynku w podwórzu przyklasztornym W muzeum warto zwrócić uwagę na stojące przed wejściem pszczele ule żłobione w potężnych pniach jodły. Muzeum posiada cztery ekspozycje.

1. Etnografia - Muzeum Wsi Krasnobrodzkiej

Ekspozycja ta powstała jako pierwsza w 1989r. i znajduje się na parterze budynku. Gromadzi nieużyteczny już dziś sprzęt gospodarczy i domowy oraz narzędzia pracy wiejskich rzemieślników. Są tu: drewniane pługi i brony, sprzęt tkacki, malowane domowe skrzynie i kufry tzw. krasnobrodzkie, do przechowywania odzieży i inne ciekawe przedmioty.

Ryc. 21. Muzeum Wsi Krasnobrodzkiej

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

2. Paleontologia - skamieniałości roślin i zwierząt

Na piętrze muzeum znajduje się ekspozycja, która powstała w 1992r. prezentująca skamieniałości roślin i zwierząt. Zgromadzono tu ponad sto okazów skał wapiennych z odciskami zwierząt i roślin żyjących miliony lat temu. Ustaleniem wieku, z którego pochodzą eksponaty zajął się prof. Walter Kegel Christiansen z Muzeum Geologicznego w Kopenhadze. Eksponaty te pochodzą głównie z krasnobrodzkich kamieniołomów.

Ryc. 22. Paleontologia - skamieniałości roślin i zwierząt

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

3. Garncarstwo krasnobrodzkie

Krasnobród był słynnym ośrodkiem garncarskim. Niestety około 1993 roku rzemiosło to zanikło z chwilą śmierci ostatniego garncarza. Aby ocalić od zapomnienia i ukazać kunszt artystyczny zanikającego rzemiosła powstała ta ekspozycja. Wśród eksponatów są tzw. siwaki, ozdobne dzbanuszki i dwójniaki, zwierzęta i ptaszki, tzw. „zezule”. Ekspozycje pochodzą z pamiątek rodzinnych po nieżyjących już garncarzach.

Ryc. 23. Ekspozycja - Garncarswo

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

4. Flora i fauna Roztocza

W drugim skrzydle piątra Muzeum znajdują się eksponaty biologiczne. Ekspozycja ta powstała w 1992r. i obejmuje ponad 250 gatunków roślin i wiele gatunków zwierząt występujących na terenie Roztocza. W odpowiedni nastrój podczas oglądania roślin i zwierząt ukazujących bogactwo i piękno tych terenów wprowadza specjalnie przygotowane nagłośnienie ze śpiewem ptaków.

Ryc. 24. Ekspozycja - Flora i fauna Roztocza

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

KALWARIA KRASNOBRODZKA

Za murem klasztornym, u stóp Chełmowej Góry rozciąga się zalesiony plac, na którym zlokalizowana jest Kalwaria Krasnobrodzka. Kalwaria powstała w latach 1980-81. Zawiera oprócz stacji Męki Pańskiej centralnie usytuowaną stację Zmartwychwstania Pańskiego. Od poszczególnych stacji będącymi alejki w kierunku stacji centralnej. Figury z drewna lipowego

wykonał ludowy artysta, Lucjan Boruta z Drohiczyzna. Kalwaria jest miejscem modlitwy dla parafian oraz licznie przybywających do Krasnobrodu pielgrzymów.

Ryc. 125. Kalwaria

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

KAPLICA NA WODZIE

Do Kaplicy na Wodzie prowadzi Aleja Najświętszej Marii Panny zwana też kasztanową, która jest pomnikiem przyrody. Przy Alei usytuowane są kaplice: Św. Onufrego (zbudowana na planie czterolistnej koniczyny), Św. Anny i Św. Antoniego. XVIII-wieczna Kaplica na Wodzie znajduje się około 500m od klasztoru, nazywana jest też czasami „Kaplicą Objawień”, gdyż w tym miejscu, w 1640r. Jakubowi Ruszczykowi objawiła się Matka Boża. Kaplica na Wodzie, to w zasadzie dwie kaplice drewniane wsparte na betonowych słupach, połączone drewnianym pomostem i pokryte wspólnym dachem, tworząc w ten sposób jakby jeden obiekt.

Woda pod kaplicą, w opinii miejscowej ludności i licznie przybywających tu pielgrzymów posiada właściwości lecznicze. Obok kaplicy znajduje się figura przedstawiająca objawienie się Matki Bożej Jakubowi Ruszczykowi oraz Stacje Różańcowe wykonane z kamienia przez artystę rzeźbiarza z Krasnobrodu - Andrzeja Gontarza.

Ryc.26. Kaplica na Wodzie

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

KAPLICA ŚW. ROCHA

Kaplica św. Rocha znajduje się w miejscu zwanym Zagóra, w malowniczej Dolinie Św. Rocha. Obecna kaplica zbudowana została w 1943 roku na miejscu starej, która uległa zniszczeniu w 1935 r. przez przewracający się potężny buk. Jest to kaplica drewniana, kryta gontem, wybudowana w stylu zakopiańskim. Początki kultu św. Rocha sięgają XVII w., kiedy to według przekazów, podczas panującej zarazy dżumy Marysieńka Sobieska ufundowała nad źródłkami kaplicę i kazała umieścić w niej obraz św. Rocha - patrona ludzi chorych na choroby zakaźne.

W kaplicy znajduje się niewielkie źródło, którego wody według miejscowej legendy mają właściwości uzdrawiające. Jest tu również opis bitwy z okresu powstania styczniowego sporządzony przez naocznego świadka tych wydarzeń. Tutaj, bowiem dnia 24 marca 1863r. miała miejsce krwawa bitwa powstańców z oddziału Marcina „Lelewela” Borelowskiego z wojskami carskimi. W 2000 r. wokół kaplicy zbudowano drewniane schody, które są dodatkową atrakcją tego miejsca i umożliwiają bezpieczne wejście na wzniesienie zarówno dla dorosłych jak i dla dzieci.

Każdego roku w pierwszą niedzielę po 15 sierpnia, w miejscu tym odprawiana jest uroczysta suma odpustowa ku czci Św. Rocha. **Miejsce kultu odwiedzają w tym czasie ogromne rzesze pielgrzymów z całej Polski.**

Ryc. 27. Kaplica Św. Rocha

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

PAŁAC LESZCZYŃSKICH

W dzielnicy Krasnobrodu zwanej Podzamkiem znajduje się pałac będący niegdyś własnością dziedziców Krasnobrodu. Położony w rozległym parku, barokowy pałac był kilkakrotnie niszczony i odbudowywany. Obecnie posiada cechy architektury klasycystycznej. Jest budowlą piętrową, krytą polskim łamanym dachem. Kolumnowa galeria łączy pałac z oficyną wybudowaną na przełomie XVIII i XIX w. Obecnie w pałacu mieści się Sanatorium Rehabilitacyjne dla Dzieci im. Janusza Korczaka.

Ryc.28. Pałac Leszczyńskich

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

KAMIENIOŁOM

Atrakcją geologiczną Krasnobrodu jest stanowisko dokumentacyjne „Kamieniołom” utworzone na nieczynnym wyrobisku w Krasnobrodzie. Odsłonięta ściana ma ok. 30m wysokości i 165m długości. Można tu znaleźć odciski flory i fauny sprzed wielu milionów lat. Miejsce to pełni funkcję dydaktyczno-naukową. Na szczycie kamieniołomu w 2002 roku wzniesiono budowlę w kształcie wieży (baszty), która pełni funkcję punktu widokowego. Z wieży można podziwiać panoramę Krasnobrodu. Obecne podejście na punkt widokowy jest bardzo wyboiste i stanowi duże zagrożenie dla osób tam wchodzących.

Ryc. 29. Wieża - punkt widokowy w Kamieniołomie

Źródło: <http://www.jolanta.roztocze.pl/>

ŹRÓDŁA

Najpopularniejsze są źródła pod „Kaplicą na Wodzie”, gdyż woda z tych źródeł uznawana jest za cudowną. Takie właściwości, według mieszkańców Krasnobrodu ma także woda ze źródeł w Dolinie św. Rocha.

Atrakcją pod względem dydaktycznym i turystycznym jest zespół około 40 źródeł wypływających ze zbocza przy rzece Wieprz w miejscowości Hutki. Godne uwagi są także źródła w lesie popularnie określanym „Belfont”. Nazwa pochodzi z j. franc.: belle - piękny, fontaine - źródło. Oprócz walorów przyrodniczych i ekologicznych rangę tego terenu

podnoszą dodatkowo walory historyczne. Z przekazów miejscowej ludności wynika, że otoczenie źródeł było miejscem schadzek królowej Marysieńki z Janem III Sobieskim, a po powstaniu 1863r. postawiono tu krzyż ku pamięci powstańcom. Ponadto z jednym ze znajdujących się na tym terenie oczek śródlęśnych związana jest legenda, która mówi, że kiedyś w tym miejscu stał kościół, który zapadł się pod ziemię.

ZALEW „KĄPIELISKO”

Zalew „Kąpielisko” w Krasnobrodzie jest jednym z czterech zbiorników wodnych wchodzących w skład „Zbiorników wodnych w Krasnobrodzie” powstałych na początku lat 70-tych XX wieku. Inne zbiorniki, czyli „Olender”, „Podkaplica” i „Przesadka” („Stanisław”), użytkowane są przez Krasnobrodzkie Towarzystwo Wędkarskie w celu amatorskiego połowu ryb. Jednak zalew „Kąpielisko” cieszy się największą popularnością wśród turystów. **By obecne łowiska wędkarskie „Podkaplica” i „Przesadka” mogły dalej funkcjonować jako osobne zbiorniki, musiałyby być poddane kapitalnemu remontowi.**

Piaszczyste krasnobrodzkie plaże otoczone sosnowymi lasami zachęcają do wylegiwania się w nagrzanym słońcem piasku.

Oprócz kąpeli słonecznych, można korzystać z kąpeli w wodzie krasnobrodzkiego zalewu. Nad bezpieczeństwem osób kąpiących się, w czasie wakacji, czuwają ratownicy WOPR. Pod bacznym okiem instruktorów można też nauczyć się pływania, a także skorzystać z oferty wypożyczalni sprzętu wodnego. Atrakcją dla wypoczywających nad zalewem jest także usytuowana na plaży zjeżdżalnia wodna. Bogato rozwinięta baza gastronomiczna znajdująca się w sąsiedztwie plaży umożliwi wczasowiczom skorzystanie na miejscu z gorących posiłków.

Ryc. 30. Zalew

Źródło: www.krasnobrod.pl

Krasnobrodzki zalew to jedna z największych atrakcji na Zamojszczyźnie. W sezonie turystycznym wypoczywają tutaj tysiące osób.

Na krasnobrodzkim zalewie niedawno zostało wybudowane nowe moło, które spełnia wszystkie, nawet najbardziej rygorystyczne europejskie standardy. Obecnie odcinek nowego moła posiada długość 80 metrów i na tej długości zbudowano także oświetlenie. Jeszcze w 2009r. dobudowanych będzie kolejnych 40 metrów, tak, by razem moło miało kształt litery „T”. Całość będzie tworzyła niezapomniany widok, szczególnie podczas wieczornych spacerów. Poniższa rycina prezentuje nowe moło.

Ryc. 31. Nowe moło nad zalewem w Krasnobrodzie

Źródło: UM w Krasnobrodzie

Wokół zalewu, szczególnie przy głównej plaży znajduje się bogato rozwinięta sieć gastronomiczna oraz około turystyczna. Można tutaj wypożyczyć kajak, rowerek wodny czy łódkę by miło spędzić czas pływając po wodzie. Dużą atrakcją dla mieszkańców i turystów odwiedzających Krasnobród jest zjeżdżalnia ulokowana tuż przy plaży nad zalewem. Poniższa rycina przedstawia plażę w Krasnobrodzie.

Ryc. 32. Plaża w Krasnobrodzie

Źródło: <http://turystyka2008.watra-travel.pl/>

Ryc.33. Zalew w Krasnobrodzie

Źródło: Zasoby własne

Zalew „Kąpielisko” jest jednym z najbardziej atrakcyjnych, jeśli nie najatrakcyjniejszym miejscem do uprawiania sportów wodnych, czy zwykłego plażowania, na terenie całej Zamojszczyzny. Jego modernizacja, połączenie z trzema innymi zbiornikami oraz zagospodarowanie terenów wokół niego w znaczący sposób podniesie atrakcyjność Krasnobrodu oraz całej Lubelszczyzny. Pozwoli rozwijać się turystyce, tworzyć nowe miejsca pracy w tym sektorze i przeciwdziałać marginalizacji gminy.

ZBIORNIKI WODNE W KRASNOBRODZIE

Obiekt budowlany pod nazwą „Zbiorniki wodne w Krasnobrodzie” powstał na początku lat 70-tych XX wieku. Składa się on z czterech zbiorników wodnych „Kąpielisko”, „Olender”, „Podkaplica” i „Przesadka” („Stanisław”) zasilanych wodami rzeki Wieprz.

Doprowadzenie wody do zbiornika „Kąpielisko” odbywa się grawitacyjnie poprzez służę wpustową, a następnie mechanicznie poprzez przepompownię.

Zbiorniki „Przesadka” („Stanisław”), „Podkaplica” i „Olender” napełniane są z rzeki Wieprz z ujęcia brzegowego przy pomocy rurociągu żelbetowego przechodzącego w rów otwarty. Parametry poszczególnych zbiorników przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Podstawowe parametry istniejących zbiorników w Krasnobrodzie

Lp.	Nazwa zbiornika	Powierzchnia lustra wody ha	Średnia głęb. m	Pojemność wodna tys. m ³
1	Kąpielisko	7,86	1,65	127,7
2	Podkaplica	6,10	1,25	76,3
3	Olender	4,64	1,46	67,7
4	Przesadka (Stanisław)	1,43	1,03	14,7
	Razem:	20,03	-	288,4

Źródło: Dokumentacja techniczna

Na każdym zbiorniku wodnym znajdują się budowle, dzięki którym woda z rzeki Wieprz przenoszona (przepompowywana) jest do każdego z nich. Zestawienie obecnie istniejących budowli związanych ze zbiornikami przedstawia poniższa tabela.

Tabela.10. Zestawienia budowli na poszczególnych zbiornikach

Nr bud.	Nazwa budowli	Lokalizacja
1	Mnich spustowy $\Phi 60$ cm	Podkaplica
2	Mnich spustowy $\Phi 40$ cm	Olender
3	Przepust PP-3/60 L-20 m	Rów
4	Wylot z rurociągu $\Phi 60$ cm	Rów
5	Studzienka na rurociągu $\Phi 60$ cm	Rurociąg
6	Studnia na rurociągu $\Phi 60$ cm	Rurociąg
7	Śluza wałowa spustowa	Kąpielisko
8	Wlot na rurociąg	Rurociąg
9	Studzienka na rurociągu $\Phi 60$ cm	Rurociąg
10	Przepompownia ze śluzą wałową	Kąpielisko
11	Mnich spustowy $\Phi 40$ cm	Przesadka
12	Mnich wpustowy $\Phi 40$ cm	Przesadka
13	Mnich wpustowy $\Phi 40$ cm	Podkaplica

Źródło: Dokumentacja techniczna

Ujęcie wody na zbiornik „Kąpielisko” odbywa się za pomocą przepompowni zlokalizowanej w grobli północnej pomiędzy rzeką, a zbiornikiem. Zadaniem pompowni jest napełnianie zbiornika na dwa sposoby: najpierw grawitacyjnie, a następnie mechanicznie). Przy napełnianiu grawitacyjnym konstrukcja przewodu i studni służy jak zwykła śluza wałowa. Spuszczanie wody ze zbiornika „Kąpielisko” do starego koryta rzeki Wieprz odbywa się za pomocą śluzy spustowej usytuowanej w zachodniej grobli zbiornika. Ujęcie wody z rzeki Wieprz dla stawów rybnych zlokalizowane jest na lewym brzegu rzeki. Składa się z wlotu żelbetowego z zamknięciami szandorowymi oraz rurociągu żelbetowego wraz ze studzienkami kontrolnymi z kręgów betonowych. Końcowy odcinek doprowadzania wody odbywa się poprzez rów otwarty. Spust wody ze stawów „Olender” i „Przysadka” odbywa się poprzez staw „Podkaplica” do starego koryta rzeki Wieprz.

SPACERY

Kolejną formą czynnego wypoczynku są wędrowki po uroczych zakątkach Ziemi Krasnobrodzkiej, gdzie znajduje się kilka ścieżek spacerowych:

- Przez Rezerwat Św. Roch - 6 km (niebieska),
- Do Szuru - 4 km (żółta),
- Wokół Krasnobrodu - 15 km (czarna),
- Krasnobrodzkie Wąwozy - 4 km (czerwona),
- Ułańskim Szlakiem - 5 km (zielona),

- Kaczórki - Uroczysko Belfont - 10 km (czarna).

Dla bardziej doświadczonych turystów przez Krasnobród prowadzą szlaki turystyczne takie jak:

- Szlak partyzancki - oznakowany kolorem czerwonym,
- Szlak im. Władysławy Podobińskiej znanej w regionie organizatorki ruchu turystycznego i krajoznawczego - oznakowany kolorem zielonym.

WYCIECZKI ROWEROWE

Osoby chcące spędzić aktywnie wolny czas, mogą to zrobić dzięki wycieczkom rowerowym oznakowanymi trasami rowerowymi:

- Na Figarnię - 24,5 km (czerwona),
- Pętla Jakubowicka - 16,75 km (niebieska),
- Sztolnie na Wzgórzu Hołda - 40 km (czarna).

WĘDKOWANIE

Miłośnicy amatorskiego połowu ryb mają w Krasnobrodzie do dyspozycji trzy zbiorniki wodne: „zalew wypoczynkowy”, „Olender” i staw „Podkaplica”. Wytrwali wędkarze mogą łowić ryby spokojnego żeru, takie jak: tołpyga, amur, karp, lin, karaś, płoć. Spinningiści natomiast mają możliwość zapolować na ryby drapieżne, z których występują tutaj: sum, sandacz, szczupak i okoń.

Warto też dodać, że rzeka Wieprz na odcinku od jazu w Krasnobrodzie do Szczebrzeszyna ma charakter rzeki górskiej. Stąd też występują w niej pstrągi i lipienie. Dla mniej cierpliwych i wytrwałych wędkarzy i smakoszy ryb w Podzamku znajduje się „łowisko specjalne”, które zapewnia udane połowy.

GRZYBOBRANIE

Jesienny pobyt w Krasnobrodzie uatrakcyjniają wyprawy na grzybobranie. W otaczających Krasnobród lasach występują wszystkie gatunki grzybów. Często wyprawy na grzybobranie są bardzo owocne. Pełne koszyki grzybów są potem marynowane bądź też tworzone są z nich sznury „koraliki”, które susząc się na słońcu wydzielają wspaniały aromat.

NARCIARSTWO

Sprzyjające warunki klimatyczne umożliwiają uprawianie sportów zimowych na licznych stokach zarówno początkującym jak i zaawansowanym narciarzom. Główną zimową atrakcją jest wyciąg narciarski na Górze Chełmowej, ze stokiem zjazdowym o długości około 500 metrów. Wyciąg usytuowany jest na północnym stoku tej góry, dzięki czemu pokrywa śnieżna utrzymuje się tam znacznie dłużej. Dla polepszenia warunków narciarskich stok dośnieżany jest armatką śnieżną i oświetlony, co pozwala korzystać z wyciągu również w godzinach wieczornych.

KULIGI

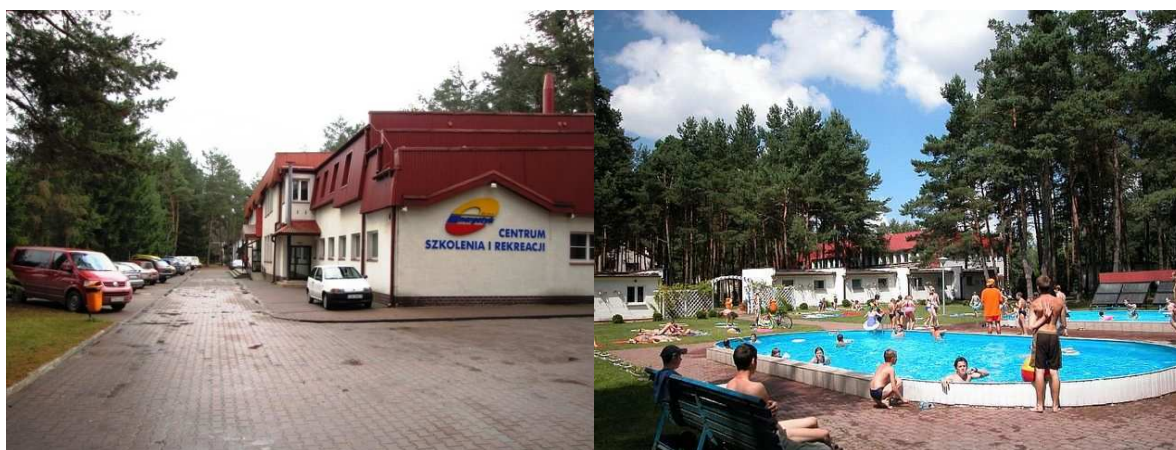
Inną zimową atrakcją Krasnobrodu są kuligi z pochodniami, których trasy wiodą pięknymi duktami leśnymi oraz malowniczymi wąwozami. Kuligi są też organizowane latem. Są to tzw. „zielone kuligi”, czyli przejażdżki bryczką. Bardzo często te tradycyjne na saniach, jak i zielone kończą się wspólnym ogniskiem z pieczeniem kiełbasek.

2.4. Baza noclegowa

W ośrodkach wypoczynkowych, pensjonatach, kwaterach prywatnych, agroturystycznych i domkach campingowych znajduje się ponad 1800 miejsc noclegowych. Oferują one wysoki standard usług oraz wciąż wzbogacają ofertę dla turystów. Obserwuje się stałą rozbudowę prywatnej infrastruktury turystycznej (rozbudowa i budowa nowych ośrodków) oraz zwiększanie się ilości oferowanych miejsc noclegowych. W Krasnobrodzie istnieje kilkanaście większych ośrodków wypoczynkowych oraz znaczna liczba małych rodzinnych firm oferujących turystom pokoje noclegowe a często też wyżywienie dla mniejszych grup i indywidualnych klientów.

Przykładowe ośrodki :

Centrum Szkolenia i Rekreacji Ośrodek Energetyk

Ośrodek wypoczynkowy „Natura”

Ośrodek wypoczynkowy „Hubal”

Ośrodek wczasowy „Jolanta”

Ośrodek wypoczynkowy „Roztocze”

Ośrodek wypoczynkowy „Leśny Raj” (Rusza rozbudowa ośrodka).

Ośrodek wypoczynkowy Pszczeliniec

Ośrodek Wypoczynkowy PSS Społem

Ośrodek Wypoczynkowy „U Buzunów”

Zespół Domków Wypoczynkowych „Jeżyk”

Ośrodek Wypoczynkowy „Marta”

Pensjonat „Staś”

Jedne z wielu istniejących w Krasnobrodzie małych rodzinnych firm: Wynajem pokoi, Pokoje gościnne czy „Agroturystyka”

Jak można zauważyć z powyższej analizy, Gmina Krasnobród cechuje się bardzo dużą ilością atrakcji turystycznych. Jest to miejsce o bardzo bogatej historii oraz kulturze. W dużej mierze mieszkańcy Gminy czerpią zyski z atrakcyjności turystycznej regionu.

Dzięki inwestycjom w infrastrukturę turystyczną polepszy się poziom życia mieszkańców jak również wzrośnie atrakcyjność Gminy i całego województwa lubelskiego.

2.5. Uzdrowisko

Władze samorządowe Miasta i Gminy Krasnobród w latach 1999-2002 zleciły przeprowadzenie kompleksowych prac i badań mających na celu uznanie Krasnobrodu za uzdrowisko. Twórcą koncepcji uzdrowiska był założyciel i wieloletni Prezes Zarządu Izby Gospodarczej „Uzdrowiska Polskie” prof. Andrzej Madeyski.

Punktem wyjściowym dla nadania Krasnobrodowi statutu uzdrowiska były znane walory klimatyczne, letniskowe, krajobrazowe tej miejscowości, tradycje uzdrowiskowe oraz zainteresowanie społeczeństwa urządzeniem uzdrowiska. Badania lokalnego klimatu przeprowadził Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk. Badania te wykazały, że warunki bioklimatyczne Krasnobrodu posiadają walory lecznicze i pozwalają na prowadzenie lecznictwa uzdrowiskowego. Również stan sanitarny powietrza jest bardzo dobry, gdyż stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają norm dla uzdrowisk i terenów specjalnie chronionych. W uzdrowisku wymagane jest istnienie zasobów naturalnych w postaci wód leczniczych lub borowiny. Krasnobród posiada wody lecznicze oraz złoża borowiny. Istnieje możliwość uzyskania w Krasnobrodzie solanki o wysokim stężeniu, lecz ze względu na bardzo wysokie nakłady inwestycyjne odstępiono w pierwszym etapie tworzenia uzdrowiska od inwestycji związanych z wydobywaniem wód solankowych. Zakłada się pozyskanie inwestorów zainteresowanych zagospodarowaniem we współpracy z samorządem lokalnym złóż wód leczniczych. W przypadku uzyskania wód mineralnych drogą głębokich wierceń Krasnobród mógłby zyskać prawo do nazwy Krasnobród Zdrój (przydawka "Zdrój" przysługuje jedynie uzdrowiskom posiadającym wody lecznicze, a więc zdrojowiskom). Przeprowadzono badania geologiczne w celu udokumentowania istniejących na terenie Gminy Krasnobród złóż borowinowych. Borowina jest podstawowym tworzywem przy leczeniu chorób narządów ruchu oraz chorób reumatycznych. Badania wykazały, że pokłady torfu złoża „Majdan Wielki” spełniają wymagania określone dla borowiny, przydatnej w leczeniu balneologicznym do zawijań, okładów i kąpieli. Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 18 grudnia 2001r. zaliczyła torfy ze złoża „Majdan Wielki” do kopalin leczniczych. Zasoby udokumentowanego złoża borowinowego są bardzo duże i pokryją potrzeby na wiele pokoleń. Krasnobród spełnia też wymagane dla uzdrowisk walory krajobrazowe oraz posiada odpowiednią infrastrukturę komunalną.

30 lipca 2002 r. Rząd RP uznał Krasnobród za uzdrowisko. Tym samym nasze miasteczko stało się drugim obok Nałęczowa uzdrowiskiem w województwie lubelskim.

Obecnie Sanatorium Rehabilitacyjne dla Dzieci im. Janusza Korczaka w Krasnobrodzie jest jedyną tego typu placówką dla dzieci na terenie województwa lubelskiego. Leczone są schorzenia dróg oddechowych, choroby układu ruchu, choroby układu nerwowo-mięśniowego. W ramach terapii wykonywane są zabiegi przyrodolecznicze, fizykalne, kinezyterapia, inhalacje, hipoterapia i inne. Korzystne efekty leczenia w Sanatorium w Krasnobrodzie z wykorzystaniem leczniczych właściwości klimatu znajdują potwierdzenie w opracowaniach naukowych, opisach specjalistów z dziedziny medycyny, prezentowanych na krajowych konferencjach naukowych. Ostatnia rozbudowa Sanatorium umożliwi poprawę warunków bytowych dla dzieci, zwiększenie liczby miejsc dla matek z dziećmi, rozwój bazy sprzętowej i rehabilitacyjnej.

W ostatnim czasie Krasnobród stał się jedną z najbardziej atrakcyjnych miejscowości w regionie. Znaczącym atutem Krasnobrodu są znakomite tereny do zagospodarowania uzdrowskiego. Koncepcja rozwoju uzdrowiska zakłada przyjęcie rozwiązań takich, które nie łączą się z wielkimi inwestycjami, lecz polegają na stopniowym wprowadzaniu działalności uzdrowskiej opartej o ambulatoryjne leczenie uzdrowskie. Zakłada się, że w pierwszym etapie przychodnia uzdrowskowa i zakład przyrodolecznicy powstaną w ramach rozbudowy istniejącego Sanatorium Rehabilitacyjnego dla Dzieci. Aby w pełni wykorzystać walory uzdrowskie Krasnobrodu planuje się rozszerzenie profili leczniczych. Okolice Krasnobrodu są odpowiednim miejscem do leczenia schorzeń: chorób układu nerwowego, chorób reumatycznych i układu ruchu, dróg oddechowych, a także otyłości. Nie planuje się budowy wielkich sanatoriów jak to miało miejsce w wielu polskich uzdrowskach. Przyszłe inwestycje ograniczone będą do kilku obiektów sanatoryjnych realizowanych przez inwestorów prywatnych. Tereny w okolicach Sanatorium Rehabilitacyjnego dla Dzieci to doskonałe miejsce na lokalizację obiektów uzdrowskich (strefa A1 ochrony uzdrowskiej). W drugim etapie rozwoju uzdrowiska planuje się zagospodarowanie terenów położonych w pld.-zach. części Krasnobrodu oraz w Dolinie Św. Rocha (strefa A2 ochrony uzdrowskiej). Krasnobród ma być uzdrowskiem niewielkim, ale musi być uzdrowskiem nowoczesnym, rzetelnym i wyróżniającym się gościnnością. Nie przekreśla to założenia dalszego rozwoju uzdrowiska, gdyż warunki terenowe Gminy Krasnobród na to w pełni pozwalają.

Sanatorium Rehabilitacyjne w Krasnobrodzie.

Obecnie Sanatorium Rehabilitacyjne dla Dzieci im. Janusza Korczaka w Krasnobrodzie jest jedyną tego typu placówką dla dzieci na terenie województwa lubelskiego. Leczone są schorzenia dróg oddechowych, choroby układu ruchu, choroby układu nerwowo-mięśniowego. W ramach terapii wykonywane są zabiegi przyrodolecznicze, fizykalne, kinezyterapia, inhalacje, hipoterapia i inne. Korzystne efekty leczenia w Sanatorium w Krasnobrodzie z wykorzystaniem leczniczych właściwości klimatu znajdują potwierdzenie w opracowaniach naukowych, opisach specjalistów z dziedziny medycyny, prezentowanych na krajowych konferencjach naukowych. Ostatnia rozbudowa Sanatorium umożliwi poprawę warunków bytowych dla dzieci, zwiększenie liczby miejsc dla matek z dziećmi, rozwój bazy sprzętowej i rehabilitacyjnej.

2.6. Imprezy kulturalne w Krasnobrodzie

Atrakcyjność turystyczną podnosi znaczna liczba organizowanych w ciągu roku imprez rekreacyjnych i kulturalnych, kierowanych zarówno do znawców kultury i sztuki (Koncerty Organowe, Festiwal Muzyki Kameralnej „Per Artem ad Astra” oraz do szerokiego kręgu odbiorców – Majówka Roztoczańska, Dni Krasnobrodu, Powitanie lata, Pożegnanie wakacji, Dożynki diecezjalne.

1. MAJÓWKA ROZTOCZAŃSKA

Impreza plenerowa mająca charakter festynu-jarmarku z prezentacjami muzyczno-artystycznymi oraz programem rekreacyjno-sportowym. W ramach Majówki Roztoczańskiej, w dniu 3 maja obchodzona jest rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja.

Impreza ta od początku swojego istnienia organizowana jest przy współpracy Urzędu Miejskiego w Krasnobrodzie, Centrum Szkolenia i Rekreacji „Energetyk” w Krasnobrodzie, Krasnobrodzkiego Towarzystwa Turystycznego i Krasnobrodzkiego Domu Kultury. Do organizacji ostatniej edycji tej imprezy włączyło się również Towarzystwo Regionalne Miasta i Gminy Krasnobród.

Ryc. 34. Wybory do ćwierć finałów MISS Polski oraz występ zespołu „FOTON”

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

2. POWITANIE LATA

Impreza plenerowa rozpoczynająca letni sezon turystyczny w Krasnobrodzie i nawiązująca do tradycji nocy świętojańskiej. Podczas imprezy występują zespoły folklorystyczne, organizowane są różnego rodzaju konkursy oraz konkurs na najładniejszy wianek, a następnie wianki puszczane są na wodę. Przy muzyce i zapalonym ognisku zabawa trwa do późnych godzin nocnych.

„Powitanie lata” oraz otwarcie sezonu turystycznego w Krasnobrodzie, to impreza plenerowa, która ma już swoją kilkuletnią tradycję.

Ryc.35. Krasnobrodzkie Powitanie Lata

Zródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

3. LETNIE KONCERTY NA PLACU SIEKLUCKIEGO

W okresie wakacji w niedzielne popołudnia na Placu Siekluckiego (w centrum Krasnobrodu) organizowane są koncerty zaproszonych zespołów, kapel, orkiestry.

4. LETNIE MIĘDZYNARODOWE KONCERTY ORGANOWE

Od ponad 30 lat w Sanktuarium Maryjnym w Krasnobrodzie odbywają się Letnie Międzynarodowe Koncerty Organowe. Tradycyjnie organizowane są w czasie wakacji, po dwa koncerty w lipcu i w sierpniu. Wszystkie koncerty rozpoczynają się o godz. 17.00. W koncertach tych występowało wielu sławnych organistów z Polski i wielu krajów świata, nawet tak odległych jak Wenezuela, Japonia, USA. Kierownikiem artystycznym koncertów jest p. Marek Kudlicki z Wiednia.

Głównym organizatorem koncertów jest Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Krasnobrodzie, a współorganizatorem Krasnobrodzki Dom Kultury.

5. DNI KRASNOBRODU

Druga dekada lipca to czas, w którym co roku odbywają się „Dni Krasnobrodu.” I jak co roku program Dni Krasnobrodu to trzy dni, podczas których każdy może znaleźć coś dla siebie i miło spędzić czas.

Ryc. 36. Wystawa fotograficzne ks. Jacka Raka pt. „Dokąd”

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

W 2009 roku na łąkach przy ulicy 3-go Maja, odbyła się rekonstrukcja bitwy stoczonyj przez Wojska Polskie z Niemcami pod Krasnobrodem w dniach 23-24 wrześniu 1939 roku.

Ryc. 37. Inscenizacja Bitwy

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

Inscenizacje historyczne na trwałe wpisały się już w Krajobraz kulturalny Krasnobrodu. Urząd Miejski, planuje organizować je także w przyszłości. Mają one bardzo duży walor promocyjny. Grupy rekonstrukcyjno-historyczne biorące udział w inscenizacji pochodzą bowiem z całej niemalże Polski. Trwałym efektem inscenizacji jest też dokumentacja zdjęciowa. Organizację inscenizacji historycznych w Krasnobrodzie zainaugurowano w 2008r.

Ryc. 38. nscenizacja Bitwy w 2008r.

Urząd Miejski w Krasnobrodzie jest pomysłodawcą i emitentem modnych ostatnio w całej Polsce dukatów lokalnych - Dukatów Krasnobrodzkich, projektem graficznym zajął się projektant współpracujący na co dzień z Mennicą Polską S.A. w Warszawie i Mennicą Śląską w Katowicach: W. Nazarkiewicz. Monety wykonała Mennica Polska S.A. w Warszawie. Wyemitowano 15 tys. szt. monety zwykłej o nominale 7, którą można do 30 września w Krasnobrodzie płacić w wybranych placówkach za towary i usługi oraz 500 szt. monety srebrnej o nominale 70. Dukaty stały się bardzo cenną pamiątką z Krasnobrodu a także cennym walorem numizmatycznym, który będzie notowany w cenionych katalogach numizmatycznych np. Fishera czy Parachimowicza. Dukaty nawiązują do przyznania Krasnobrodowi w 2008r. przez czytelników „Kuriera Lubelskiego” i słuchaczy Radia Lublin tytułu „Perły Lubelszczyzny” oraz wspomnianej już wcześniej 70 rocznicy szarży 25 Pułku Ułanów Wielkopolskich pod Krasnobrodem.

Ryc.39. Dukaty Krasnobrodzkie

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

6. PRZEGLĄD ORKIESTR DĘTYCH

Przeгляд Orkiestr Dętych jest organizowany w ramach „Dni Krasnobrodu”. Jest to impreza o zasięgu ponadlokalnym - uczestniczą w nim orkiestry z kilku powiatów województwa lubelskiego. Przeгляд orkiestr dętych rozpoczyna się paradą orkiestr ulicami Krasnobrodu. Orkiestry maszerują przed budynkiem Urzędu Miejskiego do miejsca przeğeradu, czyli na Plac Siekluckiego w Centrum Krasnobrodu. Tam wspólnie wszystkie orkiestry odgrywają dwa utwory, a następnie każda z orkiestr prezentuje swój repertuar konkursowy. Prezentacje

orkiestr są oceniane przez Jury. Na zakończenie orkiestry otrzymują nagrody oraz pamiątkowe puchary i dyplomy.

Ryc.40. Przegląd Orkiestr Dętych oraz licznie zgromadzona publiczność

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

7. FESTIWAL MUZYKI ORGANOWEJ I KAMERALNEJ „Per Arte ad Astra”

„Per Arte ad Astra” - przez sztukę do gwiazd - pod takim hasłem w dniach odbywa się w Krasnobrodzie Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej.

Festiwal organizowany był przy współpracy Parafii Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Krasnobrodzie, Krasnobrodzkiego Domu Kultury i Centrum Szkolenia i Rekreacji „Energetyk” Sp. z o. o. w Krasnobrodzie.

Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej „Per Arte ad Astra” odbywa się pod honorowym patronatem Małżonki Prezydenta RP Pani Marii Kaczyńskiej. Festiwalowi patronują również Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Marszałek Województwa Lubelskiego, Burmistrz Krasnobrodu oraz Katedra Dydaktyki Muzycznej Instytutu Muzykologii Katolickiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Lublinie.

Podczas Festiwalu organizowane są recitale organowe i koncerty muzyki kameralnej. Ponadto w trakcie trwania Festiwalu organizowane są wykłady i prelekcje poświęcone muzyce organowej i kameralnej.

Ryc.41. Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej „Per Arte Ad Astra”

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

8. FESTYN „POŻEGNANIE WAKACJI”

Festyn, podczas którego występują zespoły muzyczne, prowadzone są różnego rodzaju konkursy i zabawy. W ramach festynu organizowane są X zawody rowerowe oraz X Turniej Piłki Piżowej o Puchar Burmistrza Krasnobrodu. Miejszem imprezy jest scena nad krasnobrodzkim zalewem i stadion sportowy, Plac Siekluckiego.

Ryc.42. Festyn „Pożegnanie Wakacji”

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

Ryc.43. Festyn z Radiem Lublin (min. koncert zespołu Manchester)

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

9. WARSZTATY ILUSTRATORÓW

We wrześniu w Krasnobrodzie odbywają się warsztaty ilustratorów, w których uczestniczą znani i lubiani ilustratorzy książek dla dzieci i młodzieży.

Środowiskowe spotkania przedstawicieli ilustratorów mają już 25 letnią tradycję. Po raz pierwszy ilustratorzy przyjechali do Krasnobrodu w czerwcu 1984 roku, kiedy autorka projektu Maria Grażyna Szpyra ówczesna dyrektor Biura Wystaw Artystycznych w Zamościu zorganizowała pierwszy Ogólnopolski Plener Ilustratorów, którego kolejne edycje prowadziła do czasu połączenia BWA z Galerią Sztuki Współczesnej w roku 2000.

Po kilku latach przerwy, w 2006 roku artyści powrócili do Krasnobrodu na spotkania środowiskowe w nieco zmienionej formie, tj. warsztatów na zaproszenie Sanatorium Rehabilitacyjnego dla Dzieci. Od 2007 organizatorem kolejnych edycji jest Krasnobrodzki Dom Kultury.

Ważną rolę w powstaniu i rozwoju spotkań ilustratorów w Krasnobrodzie odegrał ówczesny dyrektor ds. artystycznych wydawnictwa "Nasz Księgarnia" Zbigniew Rychlicki, laureat wielu liczących się w świecie nagród i wyróżnień, autor znanego na całym świecie wizerunku plastycznego Misia Uszatka, zarówno jego wersji filmowej, jak i książkowej.

Ogromne zasługi położyli również wybitni twórcy, największe autorytety polskiej ilustracji, którzy od początku wspierali ideę plenerów i aktywnie w nich uczestniczyli, stwarzając młodym ilustratorom ważną w ich rozwoju artystycznym możliwość spotkań, rozmów, konfrontacji. Przykładem może być wówczas nestorka, dziś nieżyjąca już Olga Siemaszkowa, wybitna polska ilustratorka, laureatka wielu nagród i wyróżnień współtwórczyni polskiej szkoły ilustracji, czy Józef Wilkoń, Zdzisław Witwicki, Elżbieta Gaudasińska, Krystyna Michałowska i wielu, wielu innych.

W każdym plenerze obok doświadczonych, uznanych artystów uczestniczyli młodzi wyróżniający się twórcy z całej Polski, którzy dziś już również mają znaczący dorobek artystyczny. Nie sposób wymienić wszystkich, ale nie sposób też pominąć roli prof. Janusza Stannego w kształtowaniu i rozwoju koncepcji spotkań ilustratorów. Janusz Stanny - wybitny artysta, współtwórca "polskiej szkoły ilustracji", laureat wielu nagród i wyróżnień, w tym dwukrotnie Nagrody Prezesa Rady Ministrów za twórczość dla dzieci, wychowawca kilku pokoleń młodzieży, przez ponad 30 lat kierował Pracownią Książki i Ilustracji w warszawskiej ASP, od wielu lat sprawuje opiekę artystyczną nad imprezą.

Od początku każdy plener, obecnie warsztaty, poza dwiema pierwszymi edycjami miał wiodący temat, wokół którego koncentrowała się praca twórcza artystów. Były to tematy poruszające ważne problemy otaczającej nas rzeczywistości np. ginący świat przyrody, ginąca architektura, człowiek i środowisko, ale dominowały tematy z zakresu literatury (np. ilustracje do utworów Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Janusza Korczaka i Biblia), czy historii Polski. Pokłosem tych spotkań są wystawy, które budzą zainteresowanie wielu galerii nie tylko w kraju, ale i za granicą, np. wystawa "Korczak i jego dzieło" prezentowana była już w 25 galeriach na terenie Polski, planowane są dalsze pokazy. Zwykle wystawom towarzyszą albumowe wydawnictwa wysoko oceniane przez specjalistów.

Wśród uczestników warsztatów znajdują się takie znane nazwiska jak: TOMASZ BOROWSKI, Elżbieta Gaudasińska, Artur Gołębiowski, Hanna Grodzka – Nowak, Aleksandra Kucharska-Cybuch, Halina Kuźnicka, Bartłomiej Kuźnicki, Krystyna Lipka – Sztarbałło, Jolanta Marcolla, Aleksandra Michalska – Szwagierczak, Krystyna Michałowska, Bogusław Orliński, Stanisław Ożóg, Małgorzata Sawicka – Woronowicz, Anna Sędziwy, Janusz Stanny, Katarzyna Stanny, Mieczysław Wasilewski, Elżbieta Wasiuczyńska, Zdzisław Witwicki, Joanna Zimowska-Kwak,

Dotychczasowe efekty warsztatów zachęcają do kontynuowania tej pożytecznej nie tylko dla artystów formy popularyzacji znanej na całym świecie polskiej ilustracji - np. wystawa "Korczak i jego dzieło" wraz z towarzyszącym jej albumem od kilku lat prezentowana jest w najlepszych polskich galeriach, do dziś miała już 25 pokazów. Współpraca Krasnobrodzkiego Domu Kultury z ilustratorami nie ogranicza się tylko i wyłącznie do organizacji warsztatów i towarzyszących im wystaw.

W 2007 KDK przygotował w ramach Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego "Znaki Czasu" retrospektywną wystawę dorobku nestora polskich ilustratorów Zdzisława Witwickiego, wystawa wraz z towarzyszącym jej albumem prezentowana była już w kilkunastu galeriach na terenie całej Polski, planowane są następne pokazy. Równocześnie KDK organizuje inne wystawy ilustracji, zarówno indywidualne, jak i zbiorowe: Janusza Stannego w Częstochowie, Artura Gołębiowskiego w Sieradzu, czterech autorów - Krystyny

Michałowskiej, Janusza Stannego, Bogusława Orlińskiego i Artura Gołębiowskiego (najpiękniejsze bajki) w Lublinie.²

10. DOŻYNKI DIECEZJALNE

W Kościele Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Krasnobrodzie odbywa się co roku się Diecezjalne Święto Plonów.

W uroczystościach średni bierze udział 36 delegacji z terenu Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej. Przy akompaniamentie Krasnobrodzkiej Orkiestry Dętej wszyscy wyruszają na plac przy Kościele, gdzie następuje prezentacja poszczególnych delegacji z wieńcami. Oczekiwanie na uroczystą mszę świętą wypełnił koncert zespołu „Wójtowanie” z Krasnobrodu.

Głównym organizatorem dożynek jest Parafia NNMP w Krasnobrodzie

Ryc. 44. Dożynki w Krasnobrodzie

Źródło: <http://www.krasnobrod.pl/>

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.1. Systemy zaopatrzenie w wodę

W gminie Krasnobród do wodociągów zbiorowych podłączone jest miasto Krasnobród oraz 14 wiosek. Wydobyta woda przepuszczana jest poprzez system odżelaziaczy, gdzie wytrącane są związki żelaza. Tak uzdatniona woda trafia następnie do wodociągu i dostarczana jest do gospodarstw i domostw. Każda hydrofornia wyposażona jest w chlorator, który używany jest doraźnie po stwierdzeniu zanieczyszczeń bakteriologicznych. Obecnie woda badana jest przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Zamościu. Istniejący komunalny system wodociągowy zaspokaja potrzeby mieszkańców miasta w 90%, zaś mieszkańców gminy w 70%.

W gminie występują dwa rodzaje systemu pompownia wody: Hydrofornie w Krasnobrodzie, Hutkowie, Starej Hucie posiadają system dwustopniowy natomiast pozostałe: Majdan Wielki, Zielone, Husiny – jednostopniowy. Hydrofornia Krasnobród o wydajności urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody

² <http://www.zamosconline.pl/>

$Q_{db\ \acute{s}r} = 677\ m^3/d$, $Q_{db\ max} = 1424\ m^3/d$. Do tej hydroforni podłączonych jest 3250 mieszkańców, w tym z innych gmin – 0 . Stan techniczny sieci o długości 13 300 m jest dobry i bardzo dobry;

3.2. Kanalizacja sanitarna

System kanalizacji sanitarnej obejmuje częściowo miasto Krasnobród. Składa się z oczyszczalni ścieków oddanej do użytku w 1998 roku i z sukcesywnie rozbudowywanej sieci kanalizacyjnej. Przepustowość rzeczywista oczyszczalni, średnia dobowa wynosi $800m^3/Przepustowość/250m^3/d$. Oczyszczalnia ścieków typu EKO-CLEAR, położona jest około 500m od najbliższych zabudowań mieszkalnych w miejscowości Hutki. Odbiornikiem jest rzeka Wieprz. Systemem kanalizacyjnym (kolektorami) objęte są ulice w Krasnobrodzie, w tym:

- Kościuszki, Sikorskiego i Partyzantów (1995-1998),
- osiedle Podzamek (w latach dziewięćdziesiątych),
- Przykanaliki w obrębie istniejących kolektorów są zainstalowane przy ul.: Sikorskiego, Partyzantów, Kościuszki, Nadrzeczna, Rynek, 3 Maja, Targowa, Zapiasek, Leśna, Sosnowa, Mostowa (1999-2000),
- Kanalizacja na ul. Mickiewicza i Cichej; Pl. Siekluckiego, 22-go Lipca (rok 2000-2001),
- Kanalizacja – II etap – na ulicy: Szkolnej, Sosnowej, Gietki, Leśna, Kilińskiego, Lelewela (2001-2002),
- Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicach Rynek , Szkolna, Handlowa, Andersa, 3-go Maja i Mickiewicza, (lata 2004-2006),
- Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Sosnowej (rok 2006),
- Wykonanie przyłączy kanalizacyjnych przy ulicy 3-go Maja w Krasnobrodzie oraz montaż pompowni przydomowej.

Stan techniczny sieci kanalizacyjnej jest bardzo –dobry lub dobry. Liczba wszystkich mieszkańców w Krasnobrodzie którzy korzystają z kanalizacji sanitarnej wynosi 1830 osób. Liczba wszystkich przyłączy kanalizacyjnych w Krasnobrodzie wynosi 451. Dobowo do kolektorów zrzucanych jest około $253m^3$ ścieków w tym ścieków dowożonych około $22m^3$. Ilość ścieków zrzucanych przez instytucje wynosi dziennie około $50m^3$.

Tabela 8. Sieć wodociągów i kanalizacji w gminie Krasnobród w latach 2000-2006

Nazwa	J.m.	Lata						
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Krasnobród – gmina								
Wodociągi								
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	42,3	42,3	45,6	45,6	45,6	45,6	45,6

połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych zbiorowego zamieszkania	km	1 712	1 871	2 022	1 971	2 051	2 056	1 766
Kanalizacja								
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	6,0	6,0	8,0	8,0	8,0	8,0	16,9
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych zbiorowego zamieszkania	km	235	317	510	510	510	535	724
Krasnobród - miasto								
Wodociąg								
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	10,0	10,0	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych zbiorowego zamieszkania	km	721	835	1 037	1 028	1 109	1 102	764
Kanalizacja								
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	6,0	0	8,0	8,0	8,0	8,0	16,9
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych zbiorowego zamieszkania	km	235	0	510	510	510	535	724

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

3.3. Kanalizacja deszczowa

System kanalizacji deszczowej funkcjonuje tylko w Krasnobrodzie. Obejmuje ulice: Partyzantów, Sikorskiego, Targową, skrzyżowanie ulic Kościuszki i 3-go Maja, parking przy Urzędzie Miejskim, parkingi przy Banku Spółdzielczym i Policji a ponadto przy ul. Rynek i Cichej z Placem Siekluckiego. W systemie są 33 studzienki deszczowe i 15 studni rewizyjnych.

3.4. System zasilania gazem ziemnym

Większość obszaru miasta i gminy objęta jest zasięgiem sieci gazowej. Obecnie sieć gazowa obejmuje ok. 50% miejscowości w gminie. Przewiduje się pełną gazyfikację gminy na potrzeby grzewcze i technologiczne. Źródłem zasilania jest gazociąg średnioprężny zasilany z gazociągu wysokoprężnego przebiegającego przez Tarnawatkę. Gaz przewodowy nie jest jeszcze w zadowalającym stopniu wykorzystany jako źródło energii cieplej na terenie gminy objętej ścisłymi reżimami ochrony środowiska. Łączna długość sieci gazolowej w Gminie wynosi 71 415 m, Gazyfikacją objętych jest 70,6% jej mieszkańców. W Krasnobrodzie długość sieci wraz przyłączami wynosi 37 988,5m

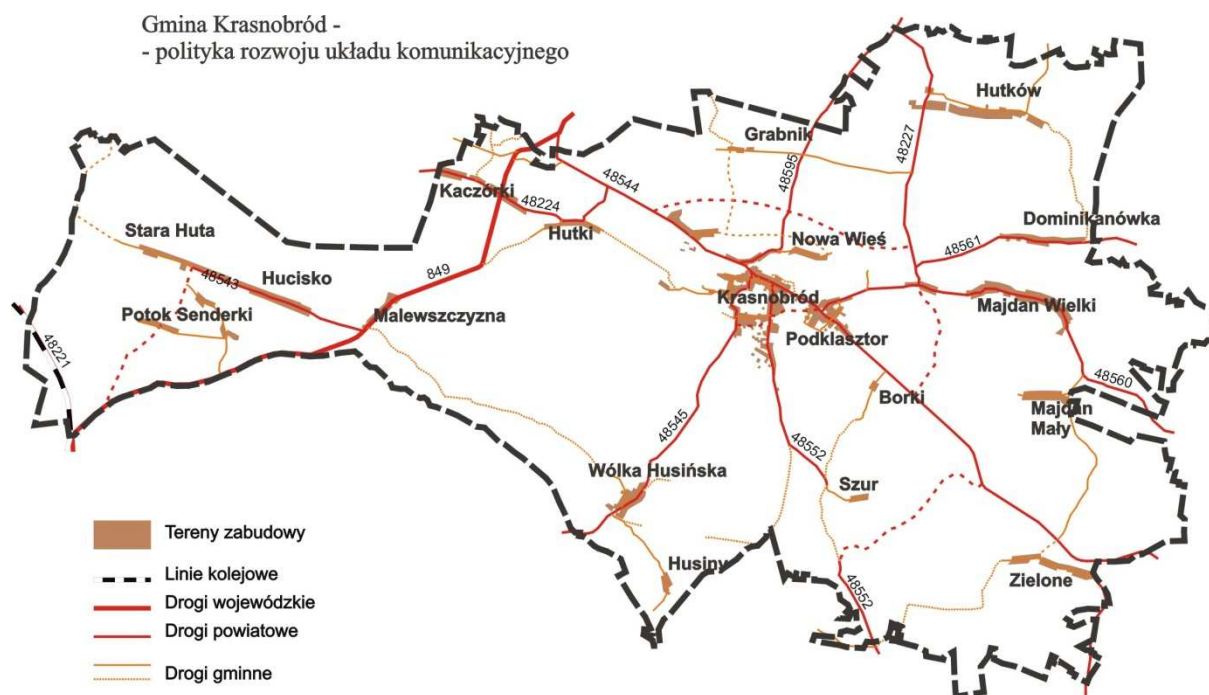
3.5. Komunikacja i infrastruktura techniczna

Drogi publiczne na terenie gminy Krasnobród liczą łącznie 110 km, z tego drogi o nawierzchni twardej 60 km. Podstawową strukturę komunikacyjną tworzą:

- droga wojewódzka 849 (przebiega przez gminę na długości 8,85 km),
- drogi powiatowe o długości 47,63 km, z czego 8,8 km to odcinki nieurządzone,
- drogi gminne o długości ok. 53 km, z czego jedynie 10 km ma nawierzchnie bitumiczną.

Drogą najwyższej kategorii przebiegającą przez gminę jest droga wojewódzka 849 relacji Zamość – Jarcia – Wola Obszańska. Droga ta mija miasto Krasnobród od strony zachodniej.

Stan techniczny nawierzchni dróg na terenie gminy, poza drogą wojewódzką, ocenia się jako średni lub poniżej średniego.

3.6. Gospodarka ciepła

Gospodarka ciepła bazuje na indywidualnych źródłach ciepła opalanych paliwami stałymi lub gazem. Źródłem zasilania w gaz jest gazociąg wysokoprężny Lubartów – Zamość, od którego gaz doprowadzony jest do stacji redukcyjno-pomiarowej w mieście Krasnobród. Teren miasta zgazyfikowany jest w 90%.

3.7. Infrastruktura energetyczna

Na terenie gminy brak stacji transformatorowej 110/SN, czyli Głównego Punktu Zasilającego. Obszar gminy zasilany jest z Rozdzielni Sieciowej 15/15 kV zlokalizowanej przy ul. Spokojnej w Krasnobrodzie. Z rozdzielni w Krasnobrodzie wyprowadzonych jest 7

linii magistralnych zasilających stacje 15/0,4 kV położone na terenie gminy. Wszystkie te linie wykonane są jako napowietrzne. Stwarza to utrudnienie w zagospodarowywaniu terenów w pobliżu rozdzielni i stanowi wyraźnie dysharmonijny element w krajobrazie miasta.

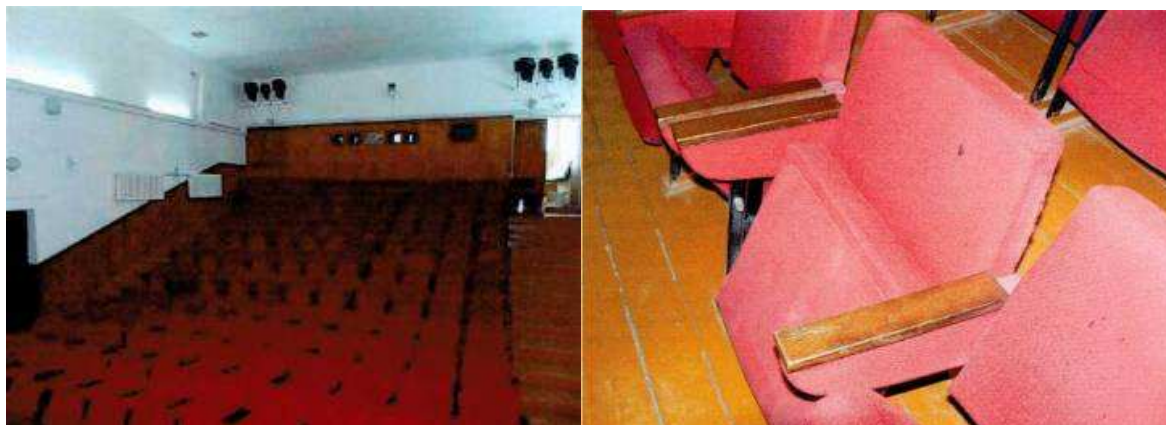
Ryc. 45. Rozdzielnia Sieniowa 15/15 kV przy ul. Spokojnej w Krasnobrodzie.

4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

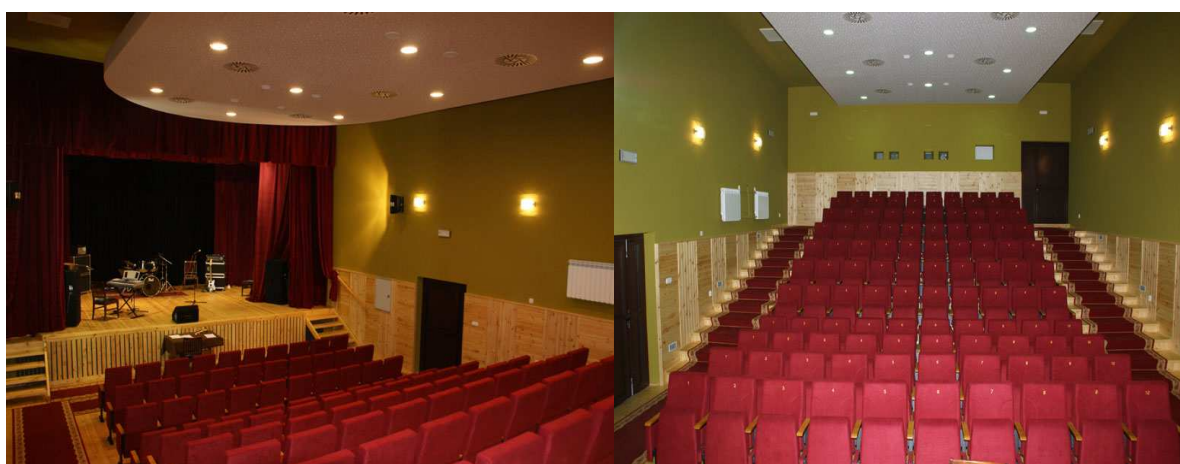
4.1. Placówki kultury

W mieście funkcjonuje jeden dom kultury – Krasnobrodzki Dom Kultury, obiekt muzealny, jedna biblioteka i jedna jej filia na terenie wiejskiej części gminy. Sala widowiskowa w KDK roku 2008/2009 przeszła gruntowny remont za kwotę **300 476,73 zł**. Podyktowane to było zużyciem większości elementów wyposażenia (fotele, scena, oświetlenie, okładzina schodów i inne). Ponadto schody nie spełniały warunków ewakuacyjnych, ponieważ ich szerokość była za mała (99 cm). W sali widowiskowej czuć było znaczne zawilgocenie oraz podwyższoną temperaturę w stosunku do pozostałych pomieszczeń budynku. Świadczyło to jednoznacznie o zaburzonej cyrkulacji powietrza i niewydolnej istniejącej wentylacji. Koniecznym należało wykonać wentylację mechaniczną która zapewni odpowiednią wymianę powietrza w pomieszczeniu.

Ryc. 13. Widok sali widowiskowej przez remontem

Ryc. 14. Sala widowiskowa po modernizacji

4.2. Zaplecze służby zdrowia i pomocy społecznej

W jego skład zaliczają się:

- 1 Sanatorium rehabilitacyjne w Krasnobrodzie przyjmujące rocznie ok. 1340 kuracjuszy (dane za 2004 rok),
- 2 Przychodnie w Krasnobrodzie, 2 Domy Pomocy Społecznej, w tym jeden w Krasnobrodzie oraz dwie apteki w Krasnobrodzie.

Na terenie miasta i gminy pracuje ośmiu lekarzy, dwóch dentyków, 51 pielęgniarek i jedna położna.

4.3. Placówki oświaty

Zaplecze to tworzą:

- 1 Liceum Ogólnokształcące w Krasnobrodzie,
- 1 Gimnazjum w Krasnobrodzie,
- 1 Szkoła podstawowe w Krasnobrodzie i 2 na terenie wiejskiej części gminy

1 Przedszkole w Krasnobrodzie,

W ogólnej ocenie miasto i gmina Krasnobród jest dobrze wyposażona w placówki infrastruktury społecznej, zwłaszcza po uwzględnieniu bogatego zaplecza obiektów obsługi turystyki i szkoleń. Są one przeważnie skoncentrowane na terenie miasta. W 2008r. oddano do użytku nowoczesne boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią o wymiarach 42 na 22 metry. Inwestycja była dofinansowana ze środków Ministerstwa Sportu w wysokości 81 tys. zł. Całkowity koszt boiska wraz z ogrodzeniem z paneli aluminiowych wyniósł 163 000 zł.

Ryc. 14a Nowe boisko ze sztuczną nawierzchnią

3.4. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna

Ryc. 14b Stadion sportowy przy ulicy Wczasowej

3.5. Informacja Turystyczna

Ważnym elementem promocji Krasnobrodu oraz zapewnienia sprawnej obsługi i informacji dla turystów jest nowo wybudowany budynek Informacji Turystycznej. Oddano go do użytku w w maju 2009r. Zlokalizowany jest naprzeciwko Sanktuarium Maryjnego i nawiązuje swoją architekturą do starej zabudowy podcieniowej w Krasnobrodzkim rynku. Oprócz podstawowej funkcji - informacyjnej, budynek ten jest miejscem w którym eksponowane i oferowane są turystom liczne pamiątki rzemiosła ludowego, obrazy, rękodzieło ludowe związane z Krasnobrodem oraz Roztoczem. Budynek jest wyposażony w nowoczesne toalety (w tym prysznic) przystosowane dla osób niepełnosprawnych. W budynku działa stanowisko informacji, z dostępem do sieci Internet. W najbliższej przyszłości planuje się wyposażyć budynek w infokiosk, w którym turyści mogliby samodzielnie wyszukiwać potrzebne dla siebie informacje oraz monitor LCD wraz z odtwarzaczem, za pośrednictwem których prezentowane będą filmowe materiały promocyjne o Roztoczu i samym Krasnobrodzie. Informacja Turystyczna działa cały tydzień włącznie z sobotami i niedzielami.

Ryc. Budynek Informacji Turystycznej

Ryc. Wnętrze budynku Informacji Turystycznej

5. OCENA MOŻLIWOŚCI FINANSOWYCH

Do oceny możliwości finansowych Gminy Krasnobród, wykorzystano następujące wskaźniki:

1. wskaźnik obsługi zadłużenia oznaczający, jaka część planowanych na dany rok dochodów ogółem gminy stanowić będzie łączna kwota: przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez gminę poręczeń przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez samorząd gminy:

$$Woz = \frac{R + O + Zp + We}{Dog} \times 100\%$$

gdzie :

R - kwota rat kredytów i pożyczek przypadających do spłaty w danym roku budżetowym,

O - kwota należnych w danym roku odsetek od tych kredytów i pożyczek,

Zp - kwota potencjalnych spłat zobowiązań wynikających z udzielonych przez gminę poręczeń,

We - kwota przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez gminę,

Dog - dochody ogółem gminy.

2. **wskaźnik długu** określa jaką część planowanych na dany rok dochodów ogółem gminy stanowi kwota łącznego zadłużenia gminy

$$Wd = \frac{K + P + E}{Dog} \times 100\%$$

K - kwota zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek,

P - kwota zobowiązania wynikającego z udzielonych przez gminę poręczeń,

E - kwota zadłużenia z tytułu papierów wartościowych emitowanych przez gminę,

Dog - dochody ogółem gminy.

wskaźnik inwestycji określa, jaki procent wydatków ogółem gminy stanowią wydatki inwestycyjne:

$$Wi = \frac{I}{Wog} \times 100\%$$

gdzie :

I - wydatki inwestycyjne gminy,

Wog - wydatki ogółem gminy.

wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem wskazuje na stopień samodzielności finansowej i uniezależnienia się gminy od zewnętrznych źródeł zasilania budżetu (dotacji, subwencji)

$$U = \frac{Dw}{Dog} \times 100\%$$

gdzie :

Dw - dochody własne gminy,

Dog - dochody ogółem gminy.

wskaźnik dochodu przypadającego na jednego mieszkańca określa jaki jest średni dochód gminy przypadający na jednego jej mieszkańca (w poprzednim roku). Określa możliwości realizowania potrzeb społecznych:

$$Dm = \frac{Dog}{L} \times 100\%$$

gdzie :

Dog - dochody ogółem gminy,

L - liczba mieszkańców gminy.

DOCHODY

Niskie dochody własne gminy ustępują dochodom ze źródeł zewnętrznych, głównie z budżetu państwa. Wiodącą pozycję zajmują subwencje na bieżące zadania z zakresu oświaty. Znacznie mniejszą rolę odgrywają dotacje państwowe.

WYDATKI

Wydatki bieżące mają wysoki udział stąd też na wydatki majątkowe pozostają ciągle zbyt skromne środki. **Wskaźnik inwestycji wyniósł w 2008 15,84% w porównaniu do roku 2007 6,94%.**

Gmina Krasnobród osiąga nieregularnie deficyt lub nadwyżkę budżetową. Ta nierównowaga budżetowa przebiega w bezpiecznych i ustawowo dopuszczalnych granicach.

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki budżetowe Gminy Krasnobród w latach 2007 – 2008 (w PLN)

Lp.	Wskaźnik	Opis	2007	2008
1	Dog	dochody ogółem	15 633 220,38	17 097 596,94
2	Wog	wydatki ogółem	14 635 326,27	17 498 294,66
3	I	wydatki inwestycyjne	1 015 691,64	2 771 729,87
4	Dw	dochody własne	3 994 287,81	4 431 697,13
5	L	liczba mieszkańców	7 232	7 277
6	R+O+Zp+We	łączna kwota przypadających do spłaty rat kredytów i pożyczek, spłat kwot wynikających z udzielonych przez gminę poręczeń oraz kwota przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez gminę wraz z należnymi odsetkami	930 645,25	1 019 969,00
7	K+P+E	kwota długu	322 967,85	2 372 846,50
8	Woz <15%	wskaźnik obsługi zadłużenia	5,95%	5,97%

Plan Odnowy Miasta Krasnobród
NA LATA 2010-2015

Lp.	Wskaźnik		Opis	2007	2008
9	Wd	<60%	wskaźnik długu	2,07%	13,88%
10	Wi	<50%	wskaźnik inwestycji	6,94%	15,84%
11	U	>15%	wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem	25,55%	25,92%
12	Dm	zł/osobę	wskaźnik dochodu przypadającego na 1 mieszkańca	2 161,67	2 349,54

Źródło: www.stat.gov.pl, www.bip.mbnet.pl

- ❑ wskaźnik obsługi zadłużenia dla ocenianej jednostki wyniósł w 2008 r. 5,97%, to jest znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego 15%,
- ❑ wskaźnik długu osiąga bezpieczne średnie wartości w granicach 7%,
- ❑ wskaźnik inwestycji wynosi 15,84%, co plasuje go w strefie zalecanego przedziału <10% - 50%>,
- ❑ wskaźnik dochodów własnych 25,92% przekracza zalecany próg 15%,
- ❑ wskaźnik dochodu przypadający na jednego mieszkańca, dla ocenianej jednostki w roku 2008 wynosił 2 349,54 PLN.

Zgodnie z prognozą łącznej kwoty długu na koniec roku 2008 i lata następne na koniec 2009 roku zadłużenie gminy wyniesie 6 828 185,85 PLN czyli blisko 40% planowanych na ten rok dochodów budżetowych, a obciążenia związane ze spłatą już zaciągniętych i planowanych do zaciągnięcia zobowiązań wyniosą 1 003 062,00 PLN tj. ok. 7,8% planowanych dochodów budżetowych. W kolejnych latach (okres prognozy do 2013 roku) poziom zadłużenia będzie się zmniejszał albowiem w dalszej perspektywie, od 2010 roku, nie są planowane do zaciągnięcia kolejne zobowiązania o zwrotnym charakterze. W konsekwencji powyższego w prawem określonych ramach mieścić się będą również roczne obciążenia związane z obsługą zadłużenia (spłaty rat kapitałowych z odsetkami).

Tabela 2. Prognoza łącznej kwoty długu na koniec roku budżetowego 2008 i na lata następne

	Przewidywane wykonanie na 31.12.2008	Plan na 31.12.2009	Prognoza na kolejne lata w okresie spłaty długu		
			31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012
Wynik budżetu	-1 352 877,50	- 1 276 048	579 685,85	898 500	850 000
Wskaźnik obsługi długu w %	7,79	5,84	6,26	7,61	6,73
Łączna kwota długu na koniec roku budżetowego	5 552 137,85	6 828 185,85	6 248 500	5 350 000	4 500 000
Wskaźnik długu w %	32,63	39,72	35,73	29,59	24,22

Źródło: www.bip.mbnet.pl

6. DOŚWIADCZENIE ZASABÓW LUDZKICH

Urząd Miejski w Krasnobrodzie dysponuje odpowiednimi zasobami ludzkimi z odpowiednim doświadczeniem w przygotowywaniu i realizacji różnego rodzaju inwestycji powiatowych o zakresie dużo większym niż objęty projektem.

W latach 2001 – 2008 Gmina Krasnobród była beneficjentem wielu projektów współfinansowanych ze środków UE w tym także ze środków przedakcesyjnych. Poniższa

zestawienie prezentuje tytuły projektów, ich numery, terminy realizacji oraz kwoty całkowite i podział kosztów realizacji projektów.

Tabela 3. Zestawienie projektów współfinansowanych z UE zrealizowanych przez Gminę Krasnobród

Źródło finansowania Program	Działanie (jeśli dotyczy)	Tytuł projektu	Lata realizacji	Wartość całkowita projektu	Wartość dofinansowania	Rezultaty
Bank Światowy-PAOW		<i>„Budowa drogi gminnej (ciąg pieszo-jezdny) ul. Partyzantów w Krasnobrodzie nr C-31-0127”</i>	2001	389 266,15	194 633,07	długość odcinka 510m, szerokość jezdni 6,0m; nawierzchnia jezdni z kostki brukowej starobruk na podbudowie betonowej 3522m ² ; kanał deszczowy betonowy kryty 70m; krawężniki uliczne 1050,00m, powierzchnia zjazdów z kostki brukowej starobruk 469,75m ² .
SAPARD	Działanie 3 Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich	<i>Modernizacja drogi gminnej Gu 021 w miejscowości Stara Huta 734-030061/02</i>	2003	260 928,18	192 425,00	Długość odcinka o nawierzchni asfaltowej 600m, szerokość jezdni 5,5m, przepust fi 80cm – 1 szt.
ZPORR	2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych	<i>Pomoc stypendialna uczniom szkoły pondgimnazjalnej z terenów wiejskich nr Z/2.06.II/2.2/14/04</i>	2004	17 925,00	17 925,00	49 uczniów otrzymało stypendia
SAPARD	Działanie 3 Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich	<i>Modernizacja ujęcia wody Husiny 731-030074/03</i>	2004	111 570,05	83 610,00	Modernizacja budynku, wymiana technologii hydroforni i pompy głębinowej, budowa jednego przyłącza wodociągowego
SAPARD	Działanie 3 Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich	<i>Budowa sieci wodociągowej w m-ci Wólka Husińska 731-030073/03</i>	2004	137 717,25	103 287,94	długość wybudowanej sieci wodociągowej z rur PCV 1,349km, liczba nowych przyłączy z PE –1szt, budowa kontenerowej pompowni wody strefowej z zestawem hydroforowym podnoszącym ciśnienie – 1 szt
SAPARD	Działanie 4 Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich;	<i>Budowa parkingów przy ul. Partyzantów i Kościuszki w Krasnobrodzie OR03-743-030013/03</i>	2004	245 338,74	104 514,30	chodniki 241,38m², nawierzchnie z kostki brukowej 2215,32m², odwodnienie liniowe ACO – 2 szt., kolektory PVC – 35m
ZPORR	2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych	<i>Pomoc stypendialna uczniom szkoły pondgimnazjalnej z terenów wiejskich</i>	2005	17 925,46	17 925,46	44 uczniów otrzymało stypendia
ZPORR	3.1-Obszary wiejskie	<i>Budowa II i III etapu sanitarnej sieci</i>	2005-2006	104 4877,85	773 583,87	Wykonano: 1086m-kolektorów

Plan Odnowy Miasta Krasnobród
NA LATA 2010-2015

Źródło finansowania Program	Działanie (jeśli dotyczy)	Tytuł projektu	Lata realizacji	Wartość całkowita projektu	Wartość dofinansowania	Rezultaty
		<i>kanalizacyjnej w mieście Krasnobród Z/2.06/III/3.1/512/05</i>				kanalizacji sanitarnej, 5m-kolektora tłoczego, 1 przepompownia ścieków wraz z zasilaniem energetycznym, przebudowa przepustu drogowego, 806m przyłączy kanalizacyjnych
ZPORR	2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych	<i>Pomoc stypendialna uczniom szkoły pondgimnazjalnej z terenów wiejskich</i>	2006	12 107, 89	12 107, 89	35 uczniów otrzymało stypendia
ZPORR	3.3-Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe i powojkowe, Poddziałanie numer 3.3.1 Rewitalizacja obszarów miejskich	Modernizacja ciągu pieszo-jezdnego w ulicach Mickiewicza i Cicha w Krasnobrodzie Z/2.06/III/3.3.1/511/05	2006	1 171 802,66	989 370,34	1) Modernizacja ulicy Mickiewicza i ulicy Cichej 2) Budowa kolektora kanalizacji burzowej 3) Przebudowa linii energetycznej napowietrznej na kablową
SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY Restrukturyzacja i Modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	2.3 odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego	<i>Rewitalizacja centrum Krasnobrodu – Modernizacja Placu Siekluckiego nr 61412-UM 4300028/06</i>	2006	635 374,42	322 086,00	Etap I. Budowa Kolektora burzowego od studni D-8 do studni D-3 i od studni D8 do wylotu. Etap II. Budowa oświetlenia parkowego przy placu Siekluckiego. Etap III. Modernizacja placu: roboty branży drogowej, zieleni i mała architektura.
SPO RZL	2.1 Zwiększenie dostępu do edukacji-promocja kształcenia przez całe życie, Schemat a) Zmniejszenie dysproporcji pomiędzy wsią a miastem.	<i>Centra Kształcenia Na Odległość Na Wsiach</i>	2007	48 800,00	48 800,00	Utworzenie w miejscowości Dominikanówka, gmina Krasnobród, centrum kształcenia na odległość na wsiach. Zakup 10 stanowisk komputerowych z pełnym oprogramowaniem i wyposażeniem, oraz laptopa, faksodrukarki, telefonu. Centrum jest bezpłatnie udostępnianie mieszkańcom.
PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI	7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji”, Poddziałanie 7.1.1. „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez Ośrodki Pomocy Społecznej”.	<i>Wskazówka – bądź aktywny na rynku pracy nr POKL.07.01.01-06-068/08-00</i>	2007	76 730,21	68 673,59	Podpisanie z 6 osobami kontraktów socjalnych
PROGRAM OPERACYJNY	9.1 „Wyrównywanie szans edukacyjnych i	<i>Mała szkółka – dużo możliwości</i>	2008-2010	297 900,00	297 900,00	675 uczniów ze szkół skorzysta z

Plan Odnowy Miasta Krasnobród
NA LATA 2010-2015

Źródło finansowania Program	Działanie (jeśli dotyczy)	Tytuł projektu	Lata realizacji	Wartość całkowita projektu	Wartość dofinansowania	Rezultaty
KAPITAŁ LUDZKI	zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty”, Poddziałanie 9.1.2 „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych					bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i językowych oraz zajęć doradczych i prewencyjnych
MINISTERSTWO SPORTU i TURYSTYKI		<i>Modernizacja wielofunkcyjnego boiska sportowego dla dzieci i młodzieży w Krasnobrodzie</i>	2008	163 000,30	81 000,70	Budowa kompleksu trzech boisk: do piłki koszykowej, siatkowej oraz ręcznej
Europejski Fundusz Społeczny i budżet państwa	Przyspieszenie edukacyjne w szkole wiejskiej		2007/2008	20 000		Każda szkole biorącej udział w projekcie otrzymała dotację w wysokości około 20 000 PLN oraz wsparcie przy opracowaniu, wdrożeniu i rozliczeniu jej własnego programu rozwojowego.

Źródło: Opracowanie na podstawie informacji uzyskanych z Gminy Krasnobród

Ważnym projektem dla Krasnobrodu jest Projektu z Indykatorywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych w ramach RPO WL – lista podstawowa: „Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 849 Zamość - Jacnia – Józefów -Wola Obszańska na odcinku Lipsko – Kaczórki od km 9+711 do km 24+100” Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 849. Stanowi on ważny element wojewódzkiej sieci drogowej w dużej mierze decydujący o dostępności komunikacyjnej gmin: Zamość, Adamów i **Krasnobród**. Od strony południowej województwa wraz z drogą krajową Nr 17 tworzy drogę dojazdową do Zamościa. Droga ma więc duże znaczenie dla województwa **stanowiąc także ważne połączenie z popularną miejscowością wypoczynkowo – uzdrowiskową Krasnobród. Poprawa stanu technicznego drogi wpłynie na zwiększenie liczby turystów, którzy obok lokalnych mieszkańców i inwestorów będą grupą najliczniej korzystającą z efektów realizacji projektu.**

Jak wynika z powyższych danych Urząd Miejski w Krasnobrodzie, posiada duże doświadczenie w realizacji i zarządzaniu projektami współfinansowanymi przez Unię Europejską.

ROZDZIAŁ III

ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON - SWOT

1. ANALIZA SWOT - WPROWADZENIE

Celem analizy SWOT jest wskazanie istotnych słabych i mocnych stron Krasnobrodu, jakie wynikają z istniejącego stanu zagospodarowania i z dotychczas osiągniętego poziomu rozwoju, z cech środowiska przyrodniczego oraz ze struktury społeczno - demograficznej. Słabe strony są cechami niekorzystnymi dla dalszego rozwoju miasta, natomiast mocne strony są czynnikami w różnym stopniu sprzyjającymi rozwojowi tego terenu. Słabe strony są wszelkiego rodzaju problemami, nieuzyskanymi standardami wyposażenia terenu gminy lub poszczególnych jej części, ograniczeniami lub nawet barierami rozwojowymi różnych dziedzin lub sferach gospodarki, środowiska przyrodniczego i społecznego. Z kolei mocne strony jako czynniki rozwoju mają także różne znaczenie dla teraźniejszego funkcjonowania i przyszłego rozwoju miasta Krasnobród. Jedne z nich są czynnikami biernymi, warunkującymi sprawność funkcjonowania życia społecznego i gospodarczego, inne zaś są czynnikami aktywnymi. Obecność w gminie czynników aktywnych sprzyja pobudzaniu rozwoju.

Poza czynnikami niesprzyjającymi (słabe strony) i czynnikami sprzyjającymi rozwojowi miasta a wynikającymi z jej wielostronnej oceny cech lokalnych istnieją jeszcze bardzo istotne uwarunkowania zewnętrzne. Te, które są w bezpośrednim otoczeniu przestrzennym tejże jednostki administracyjnej zalicza się do analizy SWOT. Natomiast uwarunkowania instytucjonalno – organizacyjne, wynikające z polityki regionalnej województwa i polityki regionalnej Rządu RP, zwłaszcza przyszłego programu wsparcia rozwoju regionalnego, są uwarunkowaniami zewnętrznymi. Są opisane w Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, w strategiach sektorowych Rządu RP oraz w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego.

Wynikiem analizy SWOT jest kwalifikacja znaczenia słabych i mocnych stron miasta Krasnobród, jako zagrożeń i szans na pobudzenie dalszego rozwoju i doprowadzenie do uruchomienia samoczynnych mechanizmów rozwojowych, to znaczy, mechanizmów pozostających poza aktywnym oddziaływaniem lokalnych władz samorządowych. Zagrożenia wynikają z wielu słabych stron miasta i gminy i z negatywnych uwarunkowań zewnętrznych, często powiązanych między sobą. Podobnie szanse są oparte na mocnych stronach, ich połączonym działaniu w przyszłości oraz na współdziałaniu z nimi wielu uwarunkowań zewnętrznych. Izolowane działanie wielu czynników rozwoju kwalifikowanych jako szanse jest w zasadzie słabą szansą. Szansę należy z reguły uaktywnić czynnikiem zewnętrznym, to znaczy, przedsięwzięciem wspierającym rozwój.

Ocenie w kategoriach słabych i mocnych stron poddano następujące dziedziny lub grupy tematyczne cech:

- cechy położenia miasta i gminy i ich znaczenie dla rozwoju gospodarczego,
- środowisko przyrodnicze,
- zagospodarowanie przestrzenne,
- zagospodarowanie rynku i pierzei rynkowych w Krasnobrodzie,
- kształtowanie przestrzeni publicznych w Krasnobrodzie,
- uwarunkowania rozwoju turystyki,
- sferę społeczno-demograficzną,

- zatrudnienie i bezrobocie,
- rolnictwo i użytkowanie gruntów rolnych,
- działy pozarolnicze bazy ekonomicznej,
- komunalną infrastrukturę techniczną,
- infrastrukturę społeczną,
- sytuację finansową gminy

2. Analiza mocnych i słabych stron

Cechy położenia miasta i gminy

Mocne strony:

- Krasnobród jest położony w gminie Krasnobród, w centralnej części Roztocza Środkowego, jednej z trzech części Roztocza współtworzącego z Wyżyną Lubelską tzw. Wyżynę Lubelsko-Lwowską. Jest to region turystyczno-rekreacyjny o wymiarze transgranicznym. Zostało to zaznaczone w strategii rozwoju Euroregionu Bug i w strategii rozwoju województwa lubelskiego, planie marketingu turystyki na lata 2007-2013.
- Obszar gminy znajduje się w obrębie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego i zajmuje 76,7% tego Parku. Unikatowe wartości środowiska przyrodniczego i wartości turystyczno-rekreacyjne rozciągają się w sposób ciągły znacznie poza granice administracyjne gminy Krasnobród. Obejmują także gminy sąsiednie, zwłaszcza Susiec, Józefów i Zwierzyniec;
- Całe pasmo Roztocza zostało zakwalifikowane jako Transgraniczny Obszar Chroniony (jeden z ośmiu w kraju), odznaczający się wybitnymi walorami nie tylko przyrodniczymi lecz także kulturowymi;
- Przez Krasnobród i teren gminy przepływa rzeka Wieprz, co umacnia walory ekologiczne i krajobrazowe miasta i gminy. Ważnym elementem tych walorów są liczne zbiorniki wodne w dolinie Wieprza, położone na północny zachód od Krasnobrodu, tuż w sąsiedztwie miasta;
- Obszar gminy jest także położony w największym na Lubelszczyźnie kompleksie lasów Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego, Roztoczańskiego Parku Narodowego, parków krajobrazowych: Szczebrzeszyńskiego, Puszczy Solskiej, Południoworoztoczańskiego i Lasów Janowskich a także Roztoczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Jest to pasmo obszarów chronionych o randze międzynarodowej;

Słabe strony:

- Krasnobród jest położony poza ważnymi szlakami komunikacyjnymi. Jedynie na skraju gminy biegnie droga wojewódzka nr 849 relacji Zamość – Józefów – Wola Obszańska;
- Jedynie przez zachodnią część gminy przebiega linia kolejowa na odcinku: Zwierzyniec – Józefów, co nie ma większego znaczenia dla rozwoju tego obszaru;
- Odległości do innych ośrodków aktywności gospodarczej są przeciętnie duże, do Zamościa – jednocześnie ośrodka powiatowego i ośrodka obsługi subregionalnej jest to 27 km, do Tomaszowa Lubelskiego 15 km, do Zwierzynca 20 km, do Józefowa 18 km a do Suśca 22 km. Odległości te mają znaczenie zwłaszcza z punktu widzenia obsługi szkolnictwa średniego i wyższego a także z punktu widzenia obsługi przedsiębiorczości, ochrony zdrowia, kultury i innych dziedzin infrastruktury społecznej na poziomie ponadlokalnym.

Środowisko przyrodnicze

Mocne strony:

- Wybitnym walorem środowiska przyrodniczego Krasnobrodu i gminy Krasnobród, jest urozmaicona rzeźba terenu. Przeważa krajobraz wyżynny w południowej i północnej części gminy oraz krajobraz dolin i obniżeń w jej części środkowej, zwłaszcza w dolinie Wieprza i jego niewielkich dopływów;
- Gmina Krasnobród i samo miasto położona jest w obszarze odznaczającym się wybitnymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi – Transgranicznym Obszarze Chronionym „Roztocze”. Najwyższe wzniesienia na terenie gminy to: Góra Chełmowa (336 m n.p.m.) i Wzgórze Kamieniołom (314 m n.p.m.). Na obrzeżach gminy znajduje się najwyższe wzniesienie Roztocza Środkowego – Wapielnia 387 m n.p.m.;
- Szata roślinna i świat zwierzęcy na terenie gminy charakteryzuje się wysokim poziomem różnorodności gatunków. Jest tu 14 typów siedliskowych lasów. Zachowały się fragmenty torfowisk, w tym bagno Turzyniec. Z gatunków nieleśnych zachowały się zbiorowiska kserotermiczne utrzymujące się na nasłonecznionych zboczach doliny Wieprza. Świat zwierzęcy jest tu typowy dla terenów Roztocza. Wśród ptaków i ssaków jest stosunkowo liczna i urozmaicona zbiorowość gatunków drapieżnych. Bogate są także gatunki ryb, płazów i gadów. Gatunkiem ekspansywnym staje się bóbr. Zakłada kolejne żeremie w dolinie Wieprza;
- Atrakcyjną cechą gminy jest jej lesistość. Udział powierzchni leśnej w powierzchni gminy wynosi ok. 45%. Gmina należy więc do grupy gmin najatrakcyjniejszych przyrodniczo, co z pewnością ma wpływ na jej atrakcyjny mikroklimat i walory uzdrowiskowe;
- Klimat w Krasnobrodzie jak i w całej gminie wyraźnie odróżnia się od klimatu otoczenia gminy. Ma cechy klimatu kontynentalnego, słoneczne i gorące lata oraz niższe niż w otoczeniu gminy temperatury w zimie. Sprzyja to zarówno rozwojowi turystyki i czynnego wypoczynku letniego jak też zimowego;
- Krasnobród znajduje się na liście uzdrowisk. W 1957 roku powstało Sanatorium Rehabilitacyjne dla Dzieci Reumatycznych. Szczegółowe badania bioklimatyczne przeprowadzone w 2000 roku potwierdziły walory klimatu lokalnego odpowiadające normom uzdrowiska klimatycznego. Walory uzdrowiskowe Krasnobrodu istotnie wspomagają stwierdzone zasoby złóż borowinowych oraz chlorkowo-sodowych wód mineralnych;
- W dolinach rzek są liczne źródła. Najważniejsze źródłisko znajduje się w dolinie Wieprza w Hutkach bardzo blisko (5 km) od Krasnobrodu. Ciągnie się na odcinku ok. 80 m. Natomiast do najbardziej efektywnych krajobrazowo i kulturowo źródła w Krasnobrodzie – Podklasztorze oraz źródło Belfont w Hutkach oraz źródłisko w Husinach;
- Walory krajobrazowe wzbogacają także wody stojące, w tym 9 stawów położonych głównie pomiędzy Krasnobrodem a Hutkami i dwa sztuczne zbiorniki wodne: „Zalew” i „Olender”.

Słabe strony:

- Najsłabszą stroną środowiska przyrodniczego gminy jest uboga sieć wodna. Głównym ciekim wodnym jest górny Wieprz płynący przez teren gminy na odcinku 12 km oraz dwa jego małe dopływy: Kryniczka i Jacynka. Pozostałe drobne cieki wodne należą do zlewni Tanwi. O ubóstwie wód powierzchniowych decyduje przepuszczalne podłoże. Migrujące w głąb ziemi wody opadowe tworzą poziomy wodonośne na dużych

głębokościach nawet do 80 m i w różnych utworach geologicznych, przeważnie w kredowych;

- Duża typologiczna mozaika pokrywy glebowej, wynikająca z urozmaicenia fizjograficznego tej części Roztocza powoduje, że jakość gleb na terenie gminy jest na ogół średnia i słaba. Najwyższą jakością charakteryzują się gleby w okolicach Dominikanówki w północno-wschodniej części gminy odległej od Krasnobrodu o 5 km.

Zagospodarowanie przestrzenne

Mocne strony:

- Równoleżnikową oś gminy stanowi dolina Wieprza. Tworzyła ona najkorzystniejsze warunki dla osadnictwa, dzięki dostępności do wód powierzchniowych i łagodnym zboczom;
- Gmina charakteryzuje się dobrze rozczłonkowaną siecią osadniczą;
- W zagospodarowaniu miasta silnie uwidacznia się rozwój funkcji turystycznej – duży udział w powierzchni zabudowanej mają ośrodki wypoczynkowe, pensjonaty, domy z pokojami gościnnymi i tzw. „drugie domy”. zabudowa letniskowa pojawia się także na terenie wiejskiej części gminy;
- Funkcja uzdrowska realizowana jest wyłącznie w Sanatorium Rehabilitacyjnym dla Dzieci im. Janusza Korczaka położonym przy ul. Sanatoryjnej w Krasnobrodzie. Pokrewna funkcja, opieki zdrowotnej, związana jest z dwoma domami opieki zdrowotnej zlokalizowanymi w Krasnobrodzie (przy ul. Sanatoryjnej) i w Majdanie Wielkim;
- Nigdy nie wykształciły się tu większe zespoły zabudowy wielorodzinnej, a zabudowa zagrodowa jest w zaniku. Zabudowa mieszkaniowa na terenie miasta ma już niemal wyłącznie charakter jednorodzinny;
- Usługi publiczne koncentrują się w mieście Krasnobród i są reprezentowane przez zespół szkół ogólnokształcących, szkołę podstawową z oddziałem przedszkolnym, dwie przychodnie medyczne, ośrodek sportu, ośrodek kultury, urząd miejski, komisariat policji, strażnicę OSP, pocztę, banki, kościoły, Informację Turystyczną;
- Obsługą turystyki kwalifikowanej zajmuje się wypożyczalnia rowerów na ul. Zamojskiej, wypożyczalnia sprzętu wodnego i usługi jeździeckie na Podzamku, oraz wyciąg narciarski;
- Funkcja pielgrzymkowa koncentruje się w Podklasztorzu, w pobliżu Sanktuarium Maryjnego;
- Najwartościowsze obiekty skupiają się w mieście Krasnobród. Większość obiektów wpisanych do rejestru zabytków koncentruje się w zespole kościelno-klasztornym i jego sąsiedztwie oraz w zespole pałacowo-parkowym.

Słabe strony:

- Wiejska część gminy ma charakter wyraźnie rolniczy, przez co nie ma wyraźnego wspomaganie w realizacji podstawowych funkcji w mieście;
- Położenie zakładów produkcyjno-usługowych, z branży drzewnej, składów budowlanych i rzemiosła usługowego w pobliżu zabudowy mieszkaniowej i głównych przestrzeni publicznych miasta nierzadko stanowi kolizję przestrzenną (np. składy budowlane przy ul. Handlowej, w pobliżu rynku);
- Zdecydowanie ubogi jest wachlarz usług nastawionych na obsługę turystów: gastronomii, rozrywki, handlu, kultury, obsługi turystyki kwalifikowanej itd. Poza tym, lokalizacja tych usług jest wybitnie niekorzystna dla ich rozwoju jak i dla jakości obsługi turystów;

- Większość ogólnodostępnych lokali gastronomicznych ma charakter sezonowy i zlokalizowana jest w sąsiedztwie zalewu z dostępem wyłącznie od strony plaży. Nie doprowadzają doń żadne ciągi spacerowe;
- Brakuje lokali o programie gastronomiczno-rozrywkowym (tanecznym). Działalność lokali gastronomicznych przy ul. 3-go Maja spotyka się ze sprzeciwem mieszkańców;
- Usługi kultury reprezentuje dom kultury, biblioteka miejska i muzeum przykościelne. Jest to zbyt skromna oferta;
- Poza obsługą sportów wodnych i zimowych, pozostałe są mało dostępne dla turystów poprzez brak reklamy i oddalenie od centrum. Również lokalizacja sezonowego wesołego miasteczka od zachodniej strony zalewu czyni go mało dostępnym.

Zagospodarowanie rynku i pierzei rynkowych w Krasnobrodzie

Mocne strony:

- Rynek krasnobrodzki ma wartość historyczną. Został założony i urządzony w XVI wieku;
- Obecnie rynek zachował funkcję centrotwórczą;

Słabe strony:

- Rynek krasnobrodzki wymaga rewaloryzacji urbanistyczno-architektonicznej, jak i rewitalizacji funkcjonalnej.
- W rynku brakuje dawniej istniejących funkcji centrotwórczych – handlu, usług, gastronomii itp. Brakuje miejsca lokalnych zgromadzeń, imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Niezbędne jest opracowanie koncepcji rewaloryzacji zabudowy przyrynkowej i określenie stylu dla nowopowstającej architektury krasnobrodzkiej.
- Obecna zabudowa przyrynkowa nie przedstawia większych wartości konserwatorskich. Warte zachowania wydają się kramy.
- Drastyczną kolizję stanowią najnowsze budynki: handlowy ze szklanym, cylindrycznym nawisem nad wejściem oraz budynek apteki w stylu willi podmiejskiej. Kolizyjne są również budynki z epoki PRL-u: budynek Banku Spółdzielczego i budynek handlowy we wschodniej pierzei.

Możliwości kształtowania przestrzeni publicznych w Krasnobrodzie

Mocne strony:

- Najważniejszą przestrzenią publiczną Krasnobrodu, podobnie, jak większości małych miasteczek jest rynek. Jest on głównym placem jednostki osadniczej, tradycyjnie skupiającym najważniejsze miejskie funkcje – władzy, handlu, rzemiosła, życia społecznego, kulturalnego i religijnego;
- Po rynku, najważniejszymi przestrzeniami publicznymi małego miasteczka są główne ulice. W przypadku Krasnobrodu będą to: ul. 3-go Maja, ul. Kościuszki, ul. Lelewela. Potencjalnie mogą to być także ulice: Spokojna i Sosnowa;
- Ulicą o charakterze specjalnym jest Aleja NMP.

Słabe strony:

- W Krasnobrodzie jako ośrodku rozwijającego się ruchu turystycznego brakuje urządzonych przestrzeni publicznych;
- Brakuje placów reprezentacyjnych przed Sanktuarium Maryjnym i Urzędem Miasta. Poważnym problemem jest użytkowanie tych placów jako parkingów, co szczególnie silnie wpływa na demonumentalizację tych miejsc;

- W strukturze przestrzennej brakuje publiczne miejsca wypoczynku, rekreacji i rozrywki, czyli parków, plaż i miejsc organizacji imprez masowych
- Stan części dróg gminnych w Krasnobrodzie, nawet pełniących ważne funkcje komunikacyjne jest niezadowolająca.

Uwarunkowania rozwoju turystyki

Mocne strony:

- Spośród lokalnych czynników rozwoju turystyki najistotniejszą rolę odgrywają cechy środowiska przyrodniczego, uwarunkowania historyczno-kulturowe, wielkość miasta oraz jego dotychczasowe wyposażenie turystyczne a także walory uzdrowiskowe.
- Czynnikiem zewnętrznym jest położenie miasta i gminy w niezwykle cennym przyrodniczo obszarze regionu i kraju – w sąsiedztwie Roztoczańskiego Parku Narodowego, w jednym z trzech podstawowych rejonów turystyczno-rekreacyjnych Lubelszczyzny, wskazanych do rozwijania tejże funkcji.
- Miasto Krasnobród tworzą szeroki wachlarz oferty turystycznej ze względu na walory wypoczynkowe, uzdrowiskowe, religijne, krajoznawcze, dla turystyki kwalifikowanej;
- Walory kulturowe zlokalizowane są w większości w mieście Krasnobród. Najważniejsze z nich, to:
  - zespół kościelno-klasztorny z muzeum i kalwarią krasnobrodzką,
  - aleja NMP z kaplicą Św. Rocha i cudownym źródłem,
  - kaplica Św. Rocha na Zagórzu w dolinie Św. Rocha,
  - barokowy zespół pałacowo-parkowy – obecne Sanatorium Rehabilitacyjne dla Dzieci im. Janusza Korczaka,
  - budynek kramów w rynku;
- Walorem turystycznym są cykliczne imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne, w tym:
  - Festyn Zimowy,
  - Majówka Roztoczańska,
  - Sobótki,
  - Przegląd Orkiestr Dętych,
  - Dni Krasnobrodu,
  - Pożegnanie Wakacji,
  - Niedzielne Koncerty na Rynku,
  - Międzynarodowe Letnie Koncerty Organowe w Sanktuarium Maryjnym w Krasnobrodzie,
  - Czteroetapowy Bieg Pokoju Pamięci Dzieci Zamojszczyzny,
  - Ogólnopolski Festiwal Kolęd i Pastorałek,
  - Jasełka Bożonarodzeniowe.
- Naturalne i antropogeniczne walory krajoznawcze zostały udostępnione dla ruchu turystycznego poprzez organizację na terenie gminy następujących ścieżek spacerowych:
  - Krasnobrodzkie Wąwozy,
  - Przez rez. Św. Roch,
  - Ułańskim Szlakiem Do Szuru,
  - Wokół Krasnobrodu,
  - Kaczórki – Uroczysko Belfont;
- Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne:
  - Szlak „Partyzancki”,
  - Szlak „Centralny”,
  - Szlak „im. Wł. Podobińskiej”,

- Szlak „Łącznikowy”;
- Gmina przygotowała również trzy trasy rowerowe:
  - Pętla Jakubowicka,
  - Na Figarnię,
  - Sztolnie Na Wzgórzu Hołda;
- Krasnobród to również ośrodek turystyki pielgrzymkowej związanej z Sanktuarium Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny. Klasztor połączony jest kompozycyjnie również z Aleją NMP i Kaplicą na Wodzie. Sanktuarium jest chętnie odwiedzane zarówno ze względów religijnych jak i krajoznawczych;
- Funkcja wypoczynkowa jest rozwijana głównie wokół zalewu, na terenie urządzeń rekreacyjno-sportowych (np. wyciąg narciarski), na terenie ośrodków wypoczynkowych, pensjonatów i szlaków pieszych;
- Ze względu na status uzdrowiska na terenie gminy może być rozwijana turystyka uzdrowiskowa. Niestety w tym momencie jedynym urządzeniem przygotowanym do obsługi takiej funkcji jest Sanatorium Rehabilitacyjne dla Dzieci zlokalizowane w dawnym pałacu Leszczyńskich;
- Naturalne uwarunkowania dla rozwijania funkcji uzdrowiskowej stanowią: bioklimat, złoża borowiny w Majdanie Wielkim oraz wody mineralne typu chlorkowo-sodowego występujące w południowej części gminy;
- Na terenie gminy mogą się rozwijać różne formy turystyki kwalifikowanej – wędkarstwo, myślistwo, sporty zimowe, kolarstwo, jazda konna itd.

Słabe strony:

- Istnieją braki w zakresie: rewaloryzacji rynku i pierzei rynkowych, dostosowania do potrzeb mieszkańców i turystów przestrzeni publicznych, poprawy architektury, tworzenia bazy rozrywki i imprez kulturalnych;
- Gmina sąsiaduje bezpośrednio z Roztoczańskim Parkiem Narodowym, którego plan ochrony wskazuje za konieczną ochronę przed nadmierną eksploracją turystyczną oraz przenoszenie ruchu turystycznego na obszary sąsiadujące, czyli otulinę RPN i KPK.

Sytuacja demograficzno-społeczna

Mocne strony:

- Liczba ludności miasta ale też i gminy utrzymuje się na stabilnym poziomie w ostatnim dziesięcioleciu, co przy ogólnej sytuacji regresu demograficznego jest sytuacją korzystną;
- Ogólna gęstość zaludnienia tej jednostki administracyjnej wynosi 57 osób/km², w tym w mieście 430 osób/km², co w grupie małych miast woj. lubelskiego jest wielkością zbliżoną do przeciętnej, co jest sytuacją raczej sprzyjającą dalszemu rozwojowi;
- Miasto i gmina utrzymuje w ostatnim dziesięcioleciu systematycznie dodatnie saldo migracji;

Słabe strony:

- W latach 1998 – 2006 zaznaczyła się wyraźna tendencja starzenia się ludności miasta i gminy. Zmiany w strukturze grup wiekowych ludności są nieco niższe niż w skali powiatu zamojskiego i województwa lubelskiego;
- Głęboko ujemny przyrost naturalny wynoszący w 2006 roku w skali całej gminy - 5,5 osoby/tys. mieszkańców a w samym mieście - 8,1 osoby/tys. mieszkańców. Jest znacznie głębszy niż w skali powiatu zamojskiego i województwa lubelskiego;

- Miasto i gmina Krasnobród ma wyraźnie niższe udziały w liczbie mieszkańców z wykształceniem wyższym i średnim maturalnym niż przeciętnie województwo lubelskie;

Lokalny rynek pracy

Mocne strony:

- W zatrudnieniu poza rolnictwem największy udział ma sektor usług;

Słabe strony:

- Podaż pracy w mieście i gminie Krasnobród w ostatnim dziesięcioleciu utrzymuje się na zbyt niskim i niestabilnym poziomie w stosunku do potrzeb;
- Podaż pracy jest ok. dwukrotnie większa dla kobiet niż dla mężczyzn. Ta głęboka i charakterystyczna nierównowaga zatrudnienia prawdopodobnie wiąże się to z wyższą aktywnością kobiet w przedsiębiorczości obsługi turystyki, wyższym zatrudnieniem w Uzdrowisku i w usługach publicznych, w tym w szkolnictwie i służbie zdrowia;
- Struktura miejsc pracy jest także niekorzystna w układzie sektorów własności. W latach 1999 – 2003 widoczna jest trwała i głęboka dysproporcja miejsc pracy między sektorami publicznym i prywatnym;
- Poziom bezrobocia jest ciągle wysoki mimo systematycznego spadku od 2002 roku, po 2000 roku ciągle wynosi powyżej 500 osób z ciągłą przewagą mężczyzn, wynoszącą w 2006 roku 56,0%;

Podmioty gospodarki narodowej

Mocne strony:

- Dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, w tym firm w mieście i gminie Krasnobród jest przeciętnie wyższa niż w powiecie zamojskim i w woj. lubelskim;
- Widoczna jest duża koncentracja podmiotów gospodarczych, w tym firm prywatnych w Krasnobrodzie. Prawdopodobnie jest to związane z obsługą ruchu turystycznego w samym mieście i z innymi usługami miejskimi. Koncentracja podmiotów gospodarczych w mieście Krasnobrodzie jest nie tylko stanem ale także postępującym procesem;

Słabe strony:

- Poziom nasycenia przedsiębiorczością na terenie miasta i gminy jest przeciętnie niższy niż w województwie lubelskim. Niższa jest też dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych w całej omawianej jednostce administracyjnej w porównaniu do analogicznego wskaźnika dynamiki wzrostu w powiecie zamojskim i w woj. lubelskim;
- Znacznie mniejszą aktywność w przedsiębiorczości wykazuje wiejska część gminy;
- nasycenie tego terenu firmami, instytucjami i organizacjami społecznymi jest ciągle przeciętnie niskie;

Infrastruktura techniczna

Mocne strony:

- Krasnobród i Gmina jest bardzo aktywna inwestycyjnie w rozwoju lokalnych systemów zaopatrzenia w wodę. Coraz lepsza jest sytuacja zarówno ilościowego, jak i jakościowego zaopatrzenia w wodę poszczególnych miejscowości;

- W gminie Krasnobród do wodociągów zbiorowych podłączone jest jedno miasto – Krasnobród oraz 14 wiosek. Miejscowości te zasilane są z ośmiu hydroforni, z czego w siedmiu woda jest bardzo dobrej jakości, a tylko w hydroforni Hutków uzdatniana jest poprzez system odżelaziaczy;
- **Krasnobród posiada oczyszczalnię ścieków o przepustowości 800 m³/dobę w miejscowości Hutki, z dala od zabudowań i system kanalizacji ścieków sanitarnych, z którego korzysta ponad 1800 mieszkańców miasta;**
- Krasnobród jest bardzo aktywny w rozbudowie systemu kanalizacyjnego;
- Stan techniczny systemu kanalizacyjnego jest bardzo dobry;
- System kanalizacji deszczowej funkcjonuje w mieście;
- Większość obszaru miasta i gminy objęta jest zasięgiem sieci gazowej. Obecnie sieć gazowa obejmuje ok. 50% miejscowości w gminie. Przewiduje się pełną gazyfikację gminy na potrzeby grzewcze i technologiczne;
- Istnieje sieć punktów przeładunkowych, tzw. punktów gromadzenia odpadów;
- Przyjęto zasadę co najmniej jednego punktu WPGO w każdym sołectwie;
- Składowanie odpadów odbywa się na wysypisko gminne we wsi Grabnik;
- Przewiduje się rekultywację wysypiska po zakończeniu jego eksploatacji w kierunku leśnym.

Słabe strony:

- Istnieje potrzeba rozbudowy lub znalezienia wysypiska poza terenem gminy
- Stan części dróg gminnych w Krasnobrodzie, nawet pełniących ważne funkcje komunikacyjne jest niezadowolająca.

Infrastruktura społeczna

Mocne strony:

- Sieć placówek oświatowych, w tym zaplecze przedszkolne i szkolne jest dobrze rozwinięta, w tym także w zakresie szkolnictwa średniego- ogólnokształcącego;
- Na terenie gminy dynamicznie rozwija się budownictwo mieszkaniowe i gospodarcze;
- Lokalne zaplecze opieki zdrowotnej jest raczej wystarczająco rozwinięte;
- Osobliwością Krasnobrodu jest Sanatorium Rehabilitacyjne;
- Dobrze jest rozwinięte zaplecze pomocy społecznej;
- W mieście funkcjonuje prężnie Krasnobrodzki Dom Kultury
- Na terenie miasta istnieje jeden stadion;
- miasto i gmina Krasnobród jest dobrze wyposażona w placówki infrastruktury społecznej, zwłaszcza po uwzględnieniu bogatego zaplecza obiektów obsługi turystyki i szkoleń. Są one przeważnie skoncentrowane na terenie miasta;

Słabe strony:

- Słabo jest rozwinięta jest sieć zaplecza materialnego kultury, zwłaszcza na tle dynamicznego rozwoju ruchu turystycznego i drobnej przedsiębiorczości w tej dziedzinie;
- W mieście funkcjonuje jeden dom kultury, jeden obiekt muzealny, jedna biblioteka i jedna jej filia na terenie wiejskiej części gminy;
- Na terenie miasta i gminy brakuje obiektów do organizowania imprez kulturalnych na otwartej przestrzeni;

- W tej rangi ośrodka rekreacyjnym, jakim jest Krasnobród odczuwa się brak specjalistycznych obiektów dla sportu wyczynowego;

Finanse gminy

Mocne strony:

- Systematyczne zabezpieczanie środków z budżetu gminnego na wydatki majątkowe, w tym na przedsięwzięcia inwestycyjne;

Słabe strony:

- Często osiągnięta nierównowaga budżetowa;
- Zbyt małe wpływy do budżetu ze źródeł własnych gminy;

Trzyście przeanalizowanych dziedzin pod kątem mocnych i słabych stron oblicza przyrodniczego i społeczno-gospodarczego miasta Krasnobród tworzy merytoryczną podstawę wskazania szans i zagrożeń jej rozwoju.

3. Szanse i zagrożenia rozwoju

Kryteria kwalifikacji

Rozwój Krasnobrodu jest rozumiany jako wszelkie, pozytywne zmiany ilościowe, jakościowe i strukturalne w sferach: przyrodniczej, społecznej i gospodarczej. Osiągnięcie równowagi między tymi sferami będzie oznaczało umacnianie rozwoju zrównoważonego – celu zapisanego zarówno w Strategii Lizbońskiej, jak też w polskich dokumentach o charakterze strategicznym (Strategii Rozwoju Kraju) oraz programowym, na przykład w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013, w sektorowych programach operacyjnych i w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego.

W unijnej i w polskiej polityce wspomagania rozwoju obecnie najwyższą rangę zyskują także takie cele jak wzrost konkurencyjności (także w ramach Strategii Lizbońskiej) oraz spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna, polegająca na wyrównywaniu szans na rozwój między poszczególnymi regionami UE i ich częściami, w tym miastami i gminami.

Przenosząc te cele na grunt miasta, można wskazać następujące kryteria wyodrębnienia szans i zagrożeń, w tym:

1. możliwości rozwoju bazy ekonomicznej;
2. poprawy funkcjonalnych warunków życia mieszkańców i pobytu przyjezdnych;
3. poprawy wizerunku urbanistycznego i estetycznego gminy;
4. zabezpieczenia środowiska przyrodniczego przed jego degradacją.

Zgodnie z obecną zasadą unijną wspomagania rozwoju regionalnego i lokalnego jego potencjałów trzeba szukać głównie w zasobach endogenicznych. Miasto Krasnobród ma bogate zasoby ilościowo, jakościowo i strukturalnie. Ma też liczne i ważne problemy rozwojowe. Stąd też na tle przeglądu mocnych i słabych stron można wskazać szanse i zagrożenia.

Szanse na rozwój miasta

Szanse na możliwości rozwoju bazy ekonomicznej a zwłaszcza jej trzonu – przedsiębiorczości tkwią głównie w potencjałach turystyczno-rekreacyjnych i w rozwijającej się przedsiębiorczości w tej dziedzinie. Krasnobród ma już osiągniętą renomę, jako ośrodek

turystyczno-rekreacyjny i uzdrowiskowy. Jest położony w najbardziej atrakcyjnej części Roztocza, w sąsiedztwie Roztoczańskiego Parku Narodowego. Ma walory krajobrazowe, kąpielisko, miejsce kultu religijnego i zaplecze materialne dla turystyki pobytowej, w tym kongresowej.

Druga grupa szans na rozwój przedsiębiorczości opiera się na kapitale ludzkim. Społeczność lokalną można ocenić jako prężną gospodarczo. Wprawdzie poziom rozwoju przedsiębiorczości jest jeszcze ciągle niski ale szansa opiera się na wysokiej dynamice jej rozwoju. Stabilność demograficzna miasta i gminy, zwłaszcza opierająca się na dodatnim saldzie migracji świadczy o atrakcyjności tego miejsca dla działalności gospodarczej i aktywności zawodowej.

Szanse na poprawę funkcjonalnych warunków życia mieszkańców mogą dać przede wszystkim działania Samorządu Gminnego w dziedzinie rozwoju lokalnej infrastruktury technicznej. Następuje stała poprawa standardów wyposażenia całej gminy a głównie miasta w sieć wodociągową i kanalizacyjną. Korzystne jest wyposażenie w sieć gazociągową, kanalizację deszczową sieć dróg lokalnych i szlaków wędrówek turystycznych. Widoczne są starania o poprawę gospodarki odpadami stałymi. Efekty są widoczne, chociaż nieciągłe w zakresie budownictwa mieszkaniowego i biznesowego, głównie na rzecz obsługi turystyki.

Kolejne szanse tej grupy tkwią w sferze infrastruktury społecznej. W każdej dziedzinie, w tym w oświacie, kulturze ochronie zdrowia, pomocy społecznej widoczny jest dorobek Samorządu Gminnego.

Szanse na poprawę wizerunku urbanistycznego miasta a także jego otoczenia można oprzeć na trosce władz samorządowych o takie przedsięwzięcia jak rewaloryzacja rynku i pierzei rynkowych w Krasnobrodzie, możliwość urządzenia przestrzeni publicznych dla różnych potrzeb mieszkańców i turystów urządzenie placów przed Sanktuarium Maryjnym i przed Urzędem Miejskim. Gmina podejmuje wiele innych, drobniejszych przedsięwzięć na rzecz podniesienia estetyki miasta, choćby oświetlenia ulic, układanie chodników i inne. Rozwój funkcji egzogenicznych i ich urozmaicenie poprawiają także omawiany wizerunek miasta i gminy.

Z kolei szanse na poprawę stanu środowiska przyrodniczego przed degradacją są umocowane w aktywności Samorządu na rzecz rozwoju kanalizacji sanitarnej i deszczowej, racjonalizacji gospodarki odpadami dużego stopnia zgazyfikowania miasta i terenów sąsiednich a także w dużej powierzchni lasów na terenie gminy. Względnie wieloosrodkowa koncentracja przestrzenna osadnictwa na terenie gminy jest także obiecującym zjawiskiem proekologicznym.

Zagrożenia rozwoju

Istnieją one w wielu dziedzinach, przeważnie w sferze społecznej i gospodarczej. W sferze społecznej najpoważniejszym zagrożeniem jest utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, w konsekwencji umacniający proces starzenia się miejscowej ludności. Może to być czynnik coraz większego obciążenia socjalnego, narastającego konserwatyzmu, zachowawczych postaw obywateli i innych następstw jest to zwłaszcza zagrożenie rozwoju przedsiębiorczości i inicjatywności społecznej w sferze publicznej.

Drugim poważnym zagrożeniem może być ciągle wysokie bezrobocie, zarówno to zarejestrowane, jak też ukryte, głównie w rolnictwie. Jest to siła wypychająca mieszkańców na emigrację zarobkową i jednocześnie czynnik pogarszania się struktury demograficznej, jako że wyjeżdżają przeważnie młodzi, dorośli mieszkańcy

Trzecie zagrożenie wynika z ciągłych braków lokalnej infrastruktury, zwłaszcza technicznej. Poważne wyzwania stoją przed Samorządem głównie w zakresie komunikacji lokalnej, kanalizacji ścieków i w porządkowaniu gospodarki odpadami. Braki w infrastrukturze mogą być czynnikiem umacniania niekorzystnych tendencji przestrzennych w budownictwie mieszkaniowym oraz biznesowym. Może nastąpić dalsza niekorzystna (nadmierna) koncentracja żywiłowego budownictwa w samym Krasnobrodzie lub na terenach, które przed zabudową powinny być oszczędzone. Przez ten proces miasto może tracić tereny przeznaczone dla innych funkcji a także może tracić swój korzystny wizerunek.

Strategia rozwoju miasta i gminy Krasnobród jest narzędziem polityki lokalnej Samorządu, dążącej do stworzenia mieszkańcom jak najlepszych warunków życia, zachęcających również przyjezdnych do odwiedzania tego terenu i korzystania z istniejących tu dóbr i usług. Drogę do realnego ich powiększania wyraża misja i cele strategiczne. Misja wyraża wartości nadrzędne. Cele strategiczne określają działania wspomagające rozwój miasta i gminy.

ROZDZIAŁ IV

MISJA ORAZ OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH

1. Misja planu odnowy

Misją planu jest:

Wszechstronna poprawa warunków życia mieszkańców Krasnobrodu oraz pobytu przyjezdnych na terenie miasta i gminy poprzez:

- *wzrost zamożności,*
- *dostęp do urzędzeń obsługi,*
- *wzrost atrakcyjności otoczenia,*
- *dostęp do wszelkich dóbr cywilizacyjnych,*
- *wysoki poziom bezpieczeństwa przed przestępczością, żywiołami natury i klęskami ekologicznymi.*

Wymienione cele wraz z uwarunkowaniami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz ramami wsparcia rozwoju tworzą podstawę wyboru celów strategicznych, operacyjnych i wynikających z nich zadań na bliższą oraz dalszą przyszłość.

Generalny cel strategiczny

Generalny cel strategiczny wyznacza główny kierunek wspomagania rozwoju miasta i gminy. Ma bezpośrednio i pośrednio wywoływać rozwój wszystkich oczekiwanych funkcji o znaczeniu zewnętrznym i lokalnym. Generalnym celem strategicznym jest:

Wzrost konkurencyjności Krasnobrodu jako ośrodka obsługi ruchu turystyczno-rekreacyjnego.

Uzasadnieniem wyboru celu generalnego jest potrzeba rozwoju bazy ekonomicznej miasta ale i całej gminy. Turystyka ma tutaj największe szanse rozwoju ze względu na liczne i duże potencjały endogeniczne. Ich wykorzystanie jest jedną z ważniejszych wytycznych UE dla krajów członkowskich tej Organizacji. Turystyka dla Krasnobrodu jest „*dziedziną wysokiej szansy*”. Miasto i gmina ma znaczące walory przyrodnicze, w tym uzdrowiskowe, kulturowe i religijne a także dobrze rozwiniętą bazę noclegową i gastronomiczną. Jest to znany ośrodek w regionie i w kraju a poprzez liczne konferencje międzynarodowe, również za granicą.

Turystyka w Krasnobrodzie i jego okolicach ma szanse być trzonem bazy ekonomicznej. W ramach tej dziedziny może rozwijać się mała i średnia przedsiębiorczość, nie łamiąca obowiązującej w UE zasady rozwoju zrównoważonego. Spełnia naczelny cel strategii lisbońskiej – konkurencyjności. Spełnia także naczelny cel polityki regionalnej UE – spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej, poprzez wyrównywanie szans na źródła dochodów ludności i poziom życia, aktywizację przedsiębiorczości i rozwój lokalnej gospodarki publicznej. Dalszy rozwój turystyki będzie także czynnikiem spójności przestrzennej, w tym integracji komunikacyjnej gminy z jej otoczeniem i integracji funkcjonalnej.

Priorytety rozwojowe

Priorytetowe kierunki działań strategicznych są oparte na lokalnych (endogenicznych) uwarunkowaniach przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, wskazanych w analizie SWOT a także na uwarunkowaniach zewnętrznych, głównie wynikających z obecnego kursu polityki wspomagania rozwoju Unii Europejskiej, Rządu RP i Samorządu Województwa Lubelskiego. Z tych uwarunkowań wynikają następujące **priorytetowe kierunki wsparcia** rozwoju miasta i gminy:

- 1. wspomaganie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, w tym firm obsługi turystyki;**
- 2. wzrost atrakcyjności turystycznej i uzdrowiskowej oraz umacnianie walorów środowiska przyrodniczego;**
- 3. rozwój nowoczesnej społeczności lokalnej, opartej na wiedzy;**
- 4. poprawa stanu infrastruktury technicznej;**
- 5. wspomaganie rozwoju wielofunkcyjności wsi;**
- 6. budowanie systemu marketingu gminnego.**

Wspomaganie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości jest w gminie najważniejszą dziedziną strategicznych i operacyjnych z punktu widzenia konieczności rozwoju bazy ekonomicznej. Jej trzonem z natury jest gospodarka wolnorynkowa, w tym przedsiębiorczość – działalność, która poprzez generowanie zysku pomnaża kapitał. Ponadto tworzy różnorodne korzyści zewnętrzne, głównie te które mają zasięg lokalny na przykład, miejsca pracy i dochody ludności, zasilanie budżetu gminy podatkami i opłatami lokalnymi. Wymienione tu i inne korzyści stanowią istotę lokalnej bazy ekonomicznej, chociaż wiele z nich może mieć zasięg ponadlokalny.

W zakresie wspomagania rozwoju przedsiębiorczości obowiązują zasady warunkujące konkurencyjność w ramach UE, w tym:

- efektywności ekonomicznej przestrzeni miasta i gminy, w tym umacniania bazy ekonomicznej;
- innowacyjności firm, co będzie miało wpływ na ich konkurencyjność rynkową;
- czystości przestrzeni aby nie traciła na atrakcyjności dla turystyki i osadnictwa;
- zróżnicowania struktury branżowej działalności gospodarczej ze względu na możliwości opierania się kryzysom sektorowym.

Rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza małej i średniej, ma być czynnikiem bezpośrednio wspierającym konkurencyjność miasta i gminy a pośrednio, konkurencyjność regionu.

Wzrost atrakcyjności turystycznej i uzdrowiskowej oraz umacnianie walorów środowiska przyrodniczego jest priorytetem wybranym na podstawie wyjątkowych w skali Lubelszczyzny walorów na tym terenie. Jest także spełnieniem oczekiwania polityki UE na okres 2007-2013 odnoszącego się do oparcia rozwoju głównie na potencjałach

endogenicznych. Wiodącymi w Krasnobrodzie a także w jego okolicach są wybitne i zróżnicowane potencjały turystyczne, przyrodnicze i kulturowe oraz uzdrowiskowe. Jest to już obecnie wiodąca i rozwojowa funkcja gospodarcza gminy. Jest to także atrybut marketingowy tego obszaru. Innymi słowy, rozwój turystyki jest „*dziedziną wysokiej szansy*”, właśnie ze względu na potencjały w mieście i gminie Krasnobród.

Trzeci priorytet - *rozwój nowoczesnej społeczności lokalnej, opartej na wiedzy* jest powszechnie uznanym kierunkiem polityki UE i Rządu RP a także Samorządu Województwa Lubelskiego. Od społeczności lokalnej oczekuje się wiedzy użytecznej w przedsiębiorczości prywatnej i w sprawach publicznych, zwłaszcza wspierających rozwój lokalny. Stąd też, kierunki działań operacyjnych powinny być zorientowane na tworzenie prorozwojowych warunków polityki ludnościowej, podnoszenie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców, aktywizację lokalnego rynku pracy, wspieranie integracji społecznej oraz ograniczanie poziomu ubóstwa, wykorzystanie kapitału kulturowego i społecznego a także poprawę bezpieczeństwa i ładu publicznego.

Poprawa stanu infrastruktury technicznej jest czwartym priorytetem strategicznym, uzasadnionym potrzebą poprawy funkcjonowania gospodarki i jakości życia mieszkańców a także wewnętrznej i zewnętrznej spójności terytorialnej gminy. Potrzeby skupiają się głównie na usprawnieniu sieci drogowej, zwłaszcza dróg powiatowych i gminnych. Przede wszystkim drogi i szlaki wędrowskie warunkują przyszłą atrakcyjność turystyczną Krasnobrodu. Ponadto pewnych uzupełnień będzie wymagała infrastruktura związana z ochroną środowiska i urządzeniem terenów otwartych (publicznych).

Uzupełnienia lokalnej i ponadlokalnej infrastruktury warunkuje *wspomaganie rozwoju wielofunkcyjności wsi* – piąty priorytet strategiczny. Relatywnie mały potencjał *rolnictwa*, jako „*dziedziny powszechnie problemowej*” nie stanowi wystarczającej bazy zasilania ekonomicznego mieszkańców, gospodarki terenów wiejskich i całej gminy. Baza musi być uzupełniana różnymi rodzajami działalności gospodarczej, w tym obsługą turystyki i inną przedsiębiorczością a także mieć dostęp do rynku pracy w Krasnobrodzie. W wiejskiej części gminy celowe jest tworzenie atrakcyjnych warunków rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości (mśp) różnych gałęzi i branż sektora produkcyjnego oraz usług.

Wspomaganie atrakcyjności lokalizacyjnej wymaga *budowania systemu marketingu gminnego*, tworzącego zbiór powiązanych między sobą czynników wzrostu zainteresowania mieszkańców, firm i innych podmiotów niezależnych od Samorządu lokalnego rozwojem gminy w szczególności wzrostem aktywności inwestycyjnej w sferze rynkowej i w sferze gospodarstw domowych.

Tak ułożone priorytety odpowiadają specyfice przyrodniczej oraz społeczno-gospodarczej oraz randze miasta i gminy we wschodniej części kraju. Ponadto uwzględniają priorytety strategii rozwoju województwa lubelskiego (SR WL) a zatem i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (RPO WL) na lata 2007 – 2013 oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

2. Zakres inwestycji oraz kosztorysy zadań

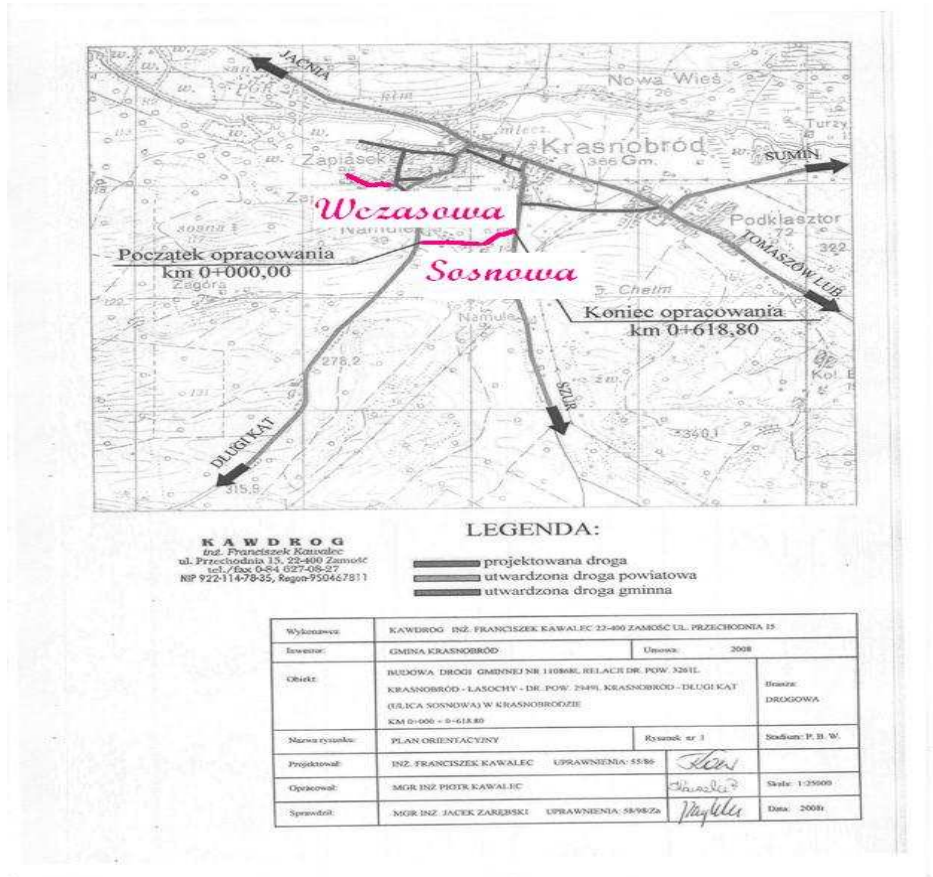
2.1 Inwestycje – złożone wnioski o dofinansowanie

W planach inwestycyjnych Krasnobrodu na najbliższe lata jest kilka bardzo ważnych elementów. Część zadań została opisana i przedłożona na konkursy ogłaszane przez Urząd Marszałkowski z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (Działania 5.2 – Infrastruktura drogowa – drogi gminne – Budowa i modernizacja dwóch dróg gminnych – ul. Wczasowej i ul. Sosnowej, Działanie 7.2 : Infrastruktura Kultury i Turystyki – kategoria II – Infrastruktura kultury oraz

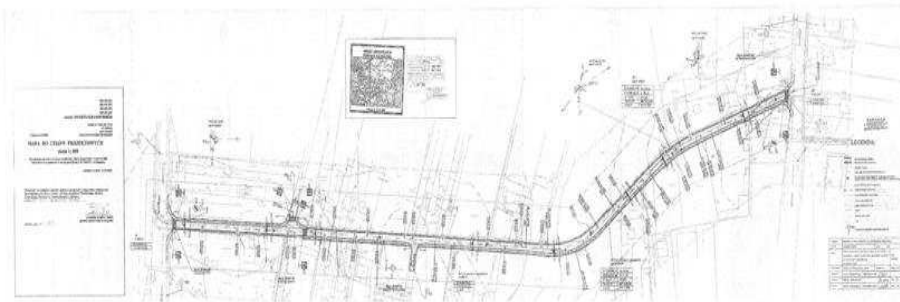
kategoria III : Infrastruktura turystyki oraz z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – Osi III – Podstawowe usługi dla ludności na obszarach wiejskich – budowa kanalizacji Sanitarnej.

Zadanie 1:

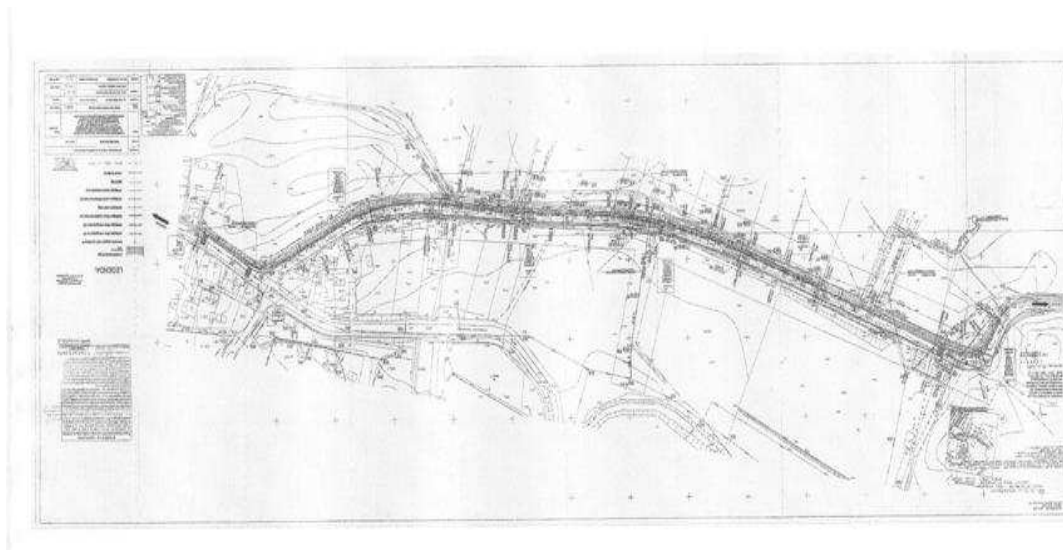
Modernizacja infrastruktury drogowej - Budowa i modernizacja dwóch dróg gminnych – ul. Wczasowej i ul. Sosnowej. Wniosek został złożony do UM w kwietniu 2008r. Po ocenie merytorycznej otrzymał 92,8 pkt i obecnie znajduje się na 2 miejscu listy rezerwowej. Kwota inwestycji : 3 764 589 zł

Ryc. Zakres inwestycji

Ryc. Projekt ulicy Sosnowej

Ryc. Projekt przebudowanej ulicy Wczasowej

Zadanie 2:

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury w Krasnobrodzie: wniosek złożony do UM w sierpniu 2009r. Obecnie znajduje się na etapie - po ocenie formalnej. Kwota inwestycji: 2 272 912,00 zł. Szczegółowy zakres Projektu obejmuje:

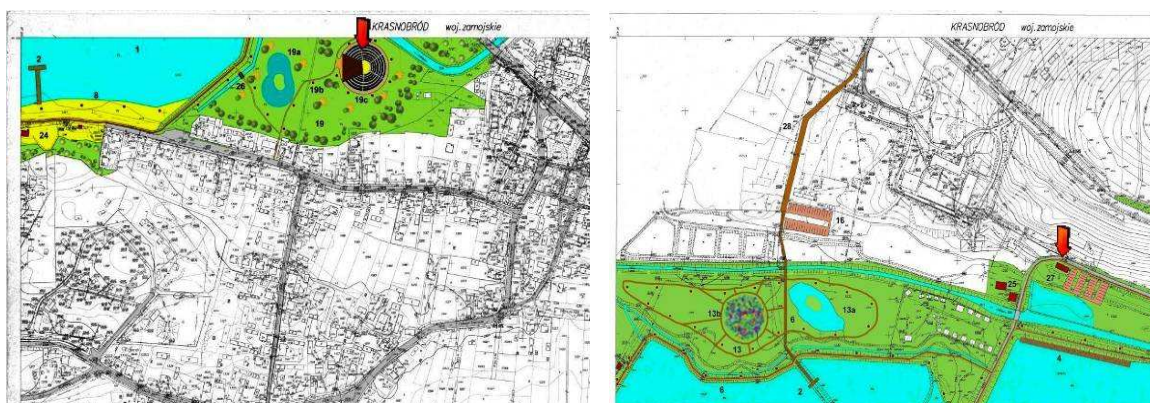
- Modernizację sali widowiskowej Krasnobrodzkiego Domu Kultury – inwestycja zrealizowana,

- Budowę amfiteatru,
- Dostosowanie budynku do potrzeb Domu Pracy Twórczej dla Ilustratorów,
- Instalację monitoringu wizyjnego,
- Dostosowanie budynków dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Instalację systemów przeciwpożarowych,
- Instalację oświetlenia wykorzystującego technologię kolektorów słonecznych i diod LED,
- Zakup przenośnej sceny estradowej wraz z wyposażeniem,
- Zakup barierek ochronnych na imprezy masowe,
- Zagospodarowanie powstałej infrastruktury poprzez budowę parkingów,
- Budowę Wortalu Kulturalnego wraz z video przewodnikiem i technologią videostreamingu.

Ryc. Lokalizacja inwestycji w projekcie

Ryc. Lokalizacja Amfiteatru oraz domu pracy twórczej w projekcie

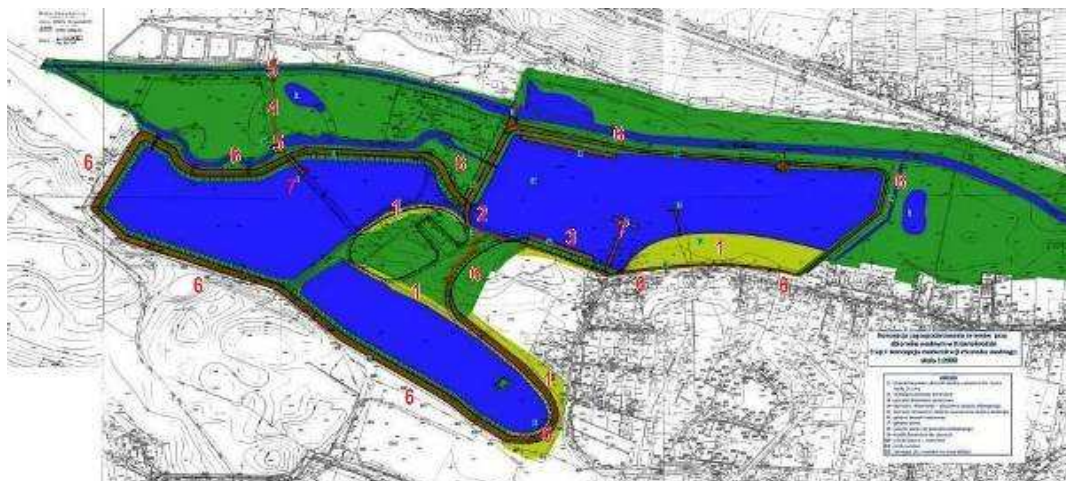

Ryc. Jednym z elementów projektu jest modernizacja Sali widowiskowej w KDK (element zrealizowany – przedłożony do refundacji poniesionych kosztów)

Zadanie 3: Rozbudowa infrastruktury turystyki w Krasnobrodzie. Wniosek złożony we wrześniu 2009r., kwota projektu: 3 984 787,41 zł.

Szczegółowy zakres Projektu obejmuje:

- połączenie obecnie istniejących trzech zbiorników wodnych tj. zbiornika kąpieliskowego i dwóch stawów rybnych w jeden akwen wodny,
- budowę kładki dla pieszych (przez Wieprz i stare koryto Wieprz),
- montaż oświetlenia diodowego LED wokół powstałego zbiornika,
- budowę ścieżek rowerowych i spacerowych wokół powstałego zbiornika,
- modernizację parkingów przy zalewie,
- rozbudowę punktu widokowego,
- modernizację podejścia na punkt widokowy (wykonanie barierek, oświetlenia diodowego w barierkach),
- zakup i montaż niezbędnego wyposażenia (monitoring, system na wypadek zagrożeń, czujniki do zliczania pieszych i rowerzystów, infokioski i inne).

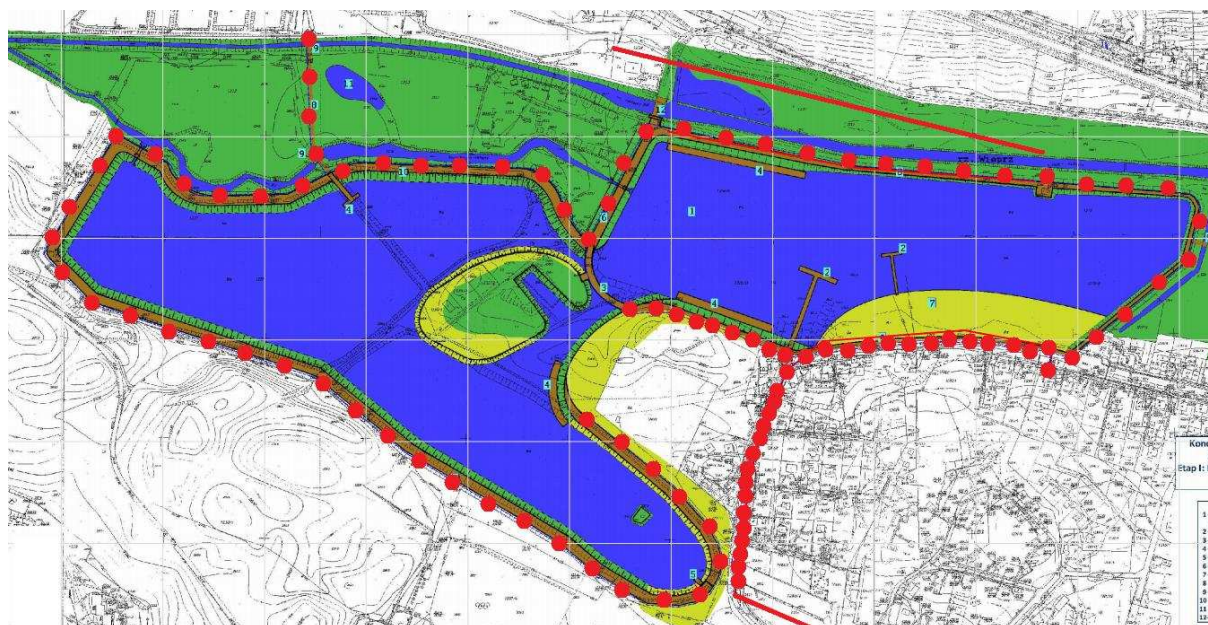

Ryc. 2. Koncepcja rozbudowy zbiornika wodnego w Krasnobrodzie

Ryc. 3. Koncepcja oświetlenia oraz tablicy meteorologicznej nad zalewem

Ryc. 4. Koncepcja oświetlenia zbiorników

Zadanie 4: Budowa kanalizacji sanitarnej w Krasnobrodzie: kwota inwestycji: 4 773 783,60 zł. Wniosek został pozytywnie oceniony i przyjęty realizacji. Umowa będzie podpisana do końca 2009r. Początek inwestycji I kwartał 2010 zakończenie IV kwartał 2012r. Zakres inwestycji obejmuje 15 ulic. Są to ulice

- Zamojska
- Wczasowa
- Tomaszowska
- Al. N.M.P.
- Łąkowa

- Królowej Marysieńki
- Sobieskiego
- Konopnickiej
- Łastowieckiego
- Sosnowa
- Powstańców Styczniowych
- Kościuszki
- Modrzewiowa
- Swierkowa
- Lelewela

2.2. Inwestycje planowane II etap – wnioski o dofinansowanie planowane

1. Skansen - Wioska Rybacka

Z rozbudową zalewu związany jest bezpośrednio projekt zbudowania wioski rybackiej – skansenu w bezpośredniej sąsiedztwie obecnego Stawu „Olender”. Projekt ten będzie projektem komplementarnym i uzupełniającym do projektu pt. Rozbudowa infrastruktury turystycznej w Krasnobrodzie. Zakłada się budowę kilku chat rybackich, budynku gospodarczego oraz ogrodzenia z epoki średniowiecza oraz urządzenia stosowanego obejścia (budowę studni, kuźni). Obejścia i podwórze wyposażono by w elementy wiążące się z rybactwem: sieci, stawidła, łódki, wiosła, ale także znajdowały by się tu urządzenia tkackie czy służące do ostrzenia narzędzi. W okresie letnim mogłaby w tym miejscu funkcjonować stylowa smażalnia ryb, która oferowała swoje produkty wypoczywającym nad zalewem turystom. Plany budowy skansenu związane są z legendą mówiącą, że w XV wieku, tereny przy obecnym zalewie zamieszkiwał lud, utrzymujący się z połowu ryb. Przekazy mówią, że mogli to być to przybysze z zachodu Europy, którzy znaleźli się na tych terenach jako jeńcy, którzy walczyli w szeregach zakonu Krzyżackiego. Na pamiątkę ich pobytu jeden ze stawów nazwany został Olender (być może nazwa pochodzi od przebywających tu Holendrów).

Środki na realizację Gmina Krasnobród planuje pozyskać z funduszy Unii Europejskiej (Osi 4 LEADER).

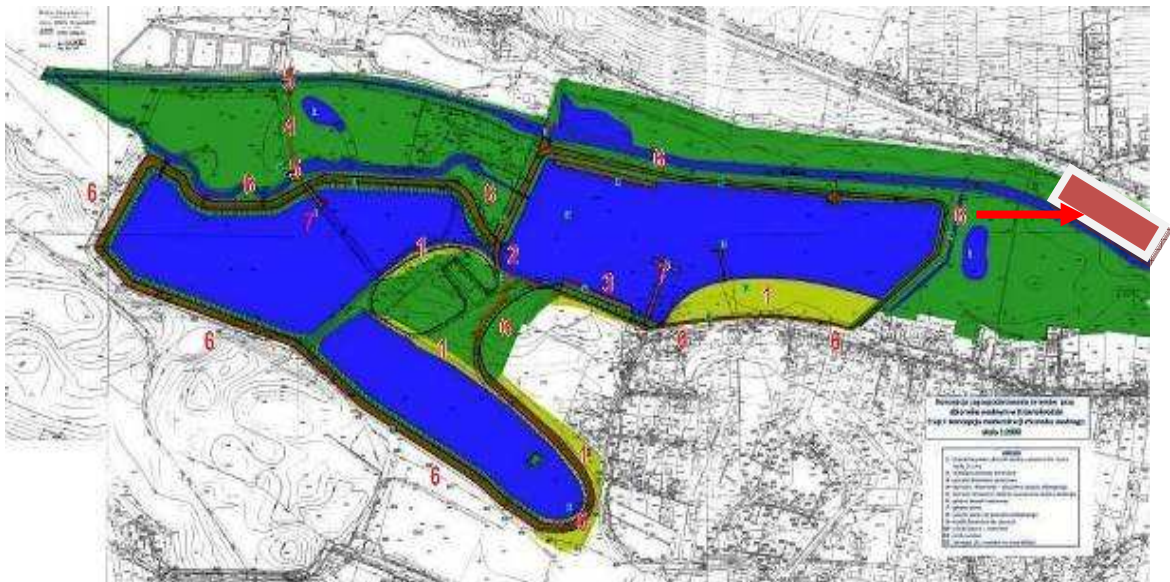

Ryc. Przykładowa Wioska Rybacka

2. Plac rekreacyjny (plac zabaw dla dzieci, miejsce do wypoczynku dla całych rodzin, boisko do gry w siatkówkę)

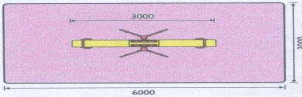
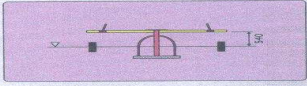

Ryc. Lokalizacja placu rekreacji

3

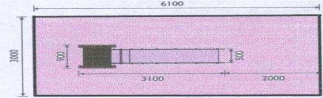
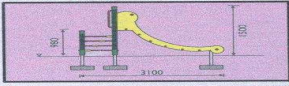
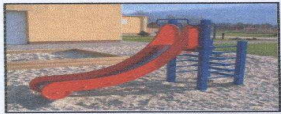
Z 201 Huśtawka wagowa 2 osobowa stalowa.

Podstawa huśtawki wykonana ze stali (100X100mm) wzmocniona jest rurkami (30X2). Belka (80 X 80mmX3mm). Uchwyty oraz siedzisko wykonane ze sklejki wodoodpornej (18-21mm) sprasowane w rurkę stalową zwinęta w koło (30X2mm). W przegubie huśtawki zastosowano tuleje teflonowe nie wymagające konserwacji oraz obsługi. Całość konstrukcji ocynkowana ognioowo i malowana lakierem proszkowym. W skład kompletu standardowo wchodzi prefabrykat betonowy do wkopania. Jako odboje dwie opony służące jako odboje. Ciężar urządzenia około 102kg.

Z 400/ME Zjeżdżalnia h = 0,98m stalowa.

Konstrukcja zjeżdżalni wykonana ze stali ocynkowanej ognioowo. Zjeżdżalnia lakierowana proszkowo. Ślizg zjeżdżalni wykonany z blachy chromowej polerowanej o gr. 2mm. Całość urządzenia montowana na prefabrykacie betonowych. Waga urządzenia około 155kg.

Z 801 Piaskownica betonowa.

Całość wykonana z betonu zbrojonego klasy B 30. Góra wykończona sklejką wodoodporną o grubości (18 - 21mm). Waga urządzenia około 1800kg.

3

2

7. Opis urządzeń zabawowych przewidzianych do montażu.

Z 170 Huśtawka 2-osobowa 2,40m stalowa.

Konstrukcja huśtawki wykonana ze stali (100X100X4mm) wzmocniona rurkami (38x3,6). Konstrukcja ocynkowana ognioowo i malowana proszkowo. Zawiesia wykonane z łańcucha kalibrowanego (6mm) ze stali chromowej. W górnej części zawiesia zakończone krętlikiem zapobiegającym skręcaniu się łańcucha. System mocowania do poprzeczki górnej wykonany ze stali nierdzewnej z wkładką teflonową (bezoobsługową). Siedziska wykonane z rdzenia aluminiowego zatopionego w gumie. W skład kompletu standardowo wchodzi specjalne zbrojenie fundamentowe do zabetonowania lub prefabrykat betonowy do wkopania. Ciężar urządzenia około 192kg.

Z 304 Karuzela krzyżowa 4 ramienna.

Karuzela wykonana ze stali, ocynkowana ognioowo, pomalowana proszkowo. Siedziska wykonane ze sklejki wodoodpornej (18-21mm). System założyskowania bezoobsługowy. Karuzela zamontowana na gotowych prefabrykacie betonowych. Ciężar urządzenia około 450kg.

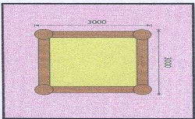
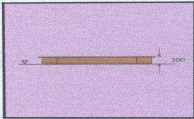

2

3

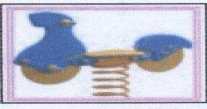
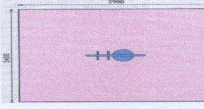
Konstrukcja piaskownicy składa się z czterech prostych elementów betonowych zbrojonych. Łącznikiem tych elementów są walce betonowe zbrojone umieszczone na narożnikach piaskownicy. Górne wykończenie piaskownicy wykonane jest ze sklejki wodoodpornej (18-21mm).

Z 1030 Bujak na sprężynie – samochód.
Bujak wykonany z płyty HDPE. Waga urządzenia około 54 kg. Montaż urządzenia na gotowym prefabrykacie betonowym.

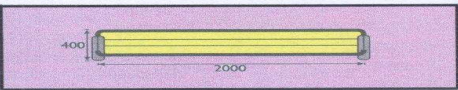
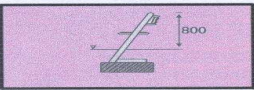
Z 1040 Bujak na sprężynie – motor.
Bujak wykonany z płyty HDPE. Waga urządzenia około 54 kg. Montaż urządzenia na gotowym prefabrykacie betonowym.

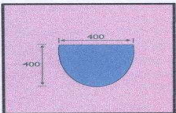

3

4

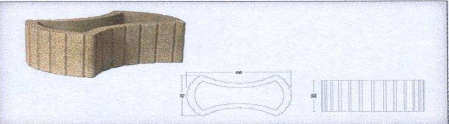
K100 Ławka z oparciem.
Ławka z oparciem do wkopania w całości ocynkowany ogniwo. Przewidziana do montażu na gotowym prefabrykacie betonowym. Deski oparcia wykonane z drewna klejonego impregnowanego, dwukrotnie lakierowanego lakierem.

K 200 Kosz na śmieci.
Kosz w całości metalowy ocynkowany ogniwo. Zamykany na klucz. Przewidziany do montażu na gotowym prefabrykacie betonowym.

Combiiflory.
Projektowana zielen na placu zabaw zlokalizowana w ośmiu betonowych donicach betonowych typu combiiflor. Wymiary projektowanych combiiflorów: szerokość 45cm, długość 60cm, wysokość 30cm.

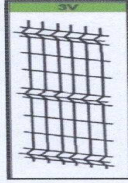
4

Plan Odnowy Miasta Krasnobród
NA LATA 2010-2015

3

Ogrodzenie z metalowych paneli ogrodzeniowych.

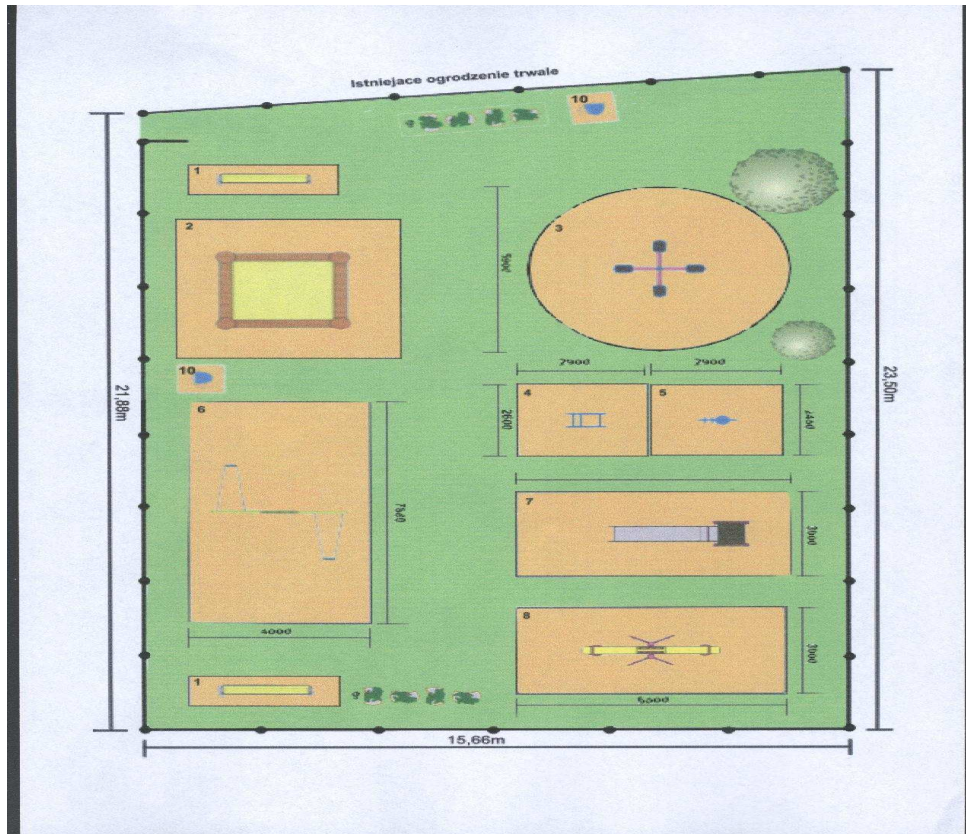
Ogrodzenia panelowe charakteryzują się łatwym i szybkim montażem, dużą wytrzymałością oraz bardzo dobrym zabezpieczeniem antykorozyjnym. Wszystkie elementy ogrodzenia wykonane są ze stali wysokiej jakości i podlegają procesowi cynkowania ogniowego. Panele ogrodzenia wykonane są z prętów zgrzewanych co 5cm w pionie i co 20cm w poziomie oraz są lakierowane elektrolitycznie lakierem proszkowym na kolor zielony. Grubość drutu użytego do produkcji paneli wynosi 0,5cm. Przy budowie ogrodzenia placu zabaw zastosowany zostanie panel o wysokości 1,51m posiadający trzy przelotowania usztywniające w kształcie litery V (profil 3V). Słupki ogrodzenia wykonane będą z kształownika prostokątnego o wymiarze 60x40, które od góry będą zamknięte zaślepką z tworzywa sztucznego. Jako elementy złączne zastosowano w systemie materiały nierdzewne.

Jako cokół ogrodzenia zamontowane zostaną w trakcie montażu paneli podmurówki betonowe (deski betonowe) o wys. 0,25m / 2,43m które nie będą trwale związane z gruntem. Podmurówki osadzone będą w pustakach (elementach łączących podmurówki). Przy furtce deski betonowe zamontowane zostaną w przyspawanych do słupków furtki uchwytnych metalowych. Uzupełnieniem ogrodzenia będzie furtka metalowa panelowa wykonana w tym samym stylu co ogrodzenie (wypełniona będzie panelem stalowym). Furtka osadzona zostanie na słupkach metalowych. Wymiary furtki to 1,50m/ 1,0m.

Panel ogrodzeniowy ze słupkami systemu oferowanego przez firmę Siatex z Zamościa.

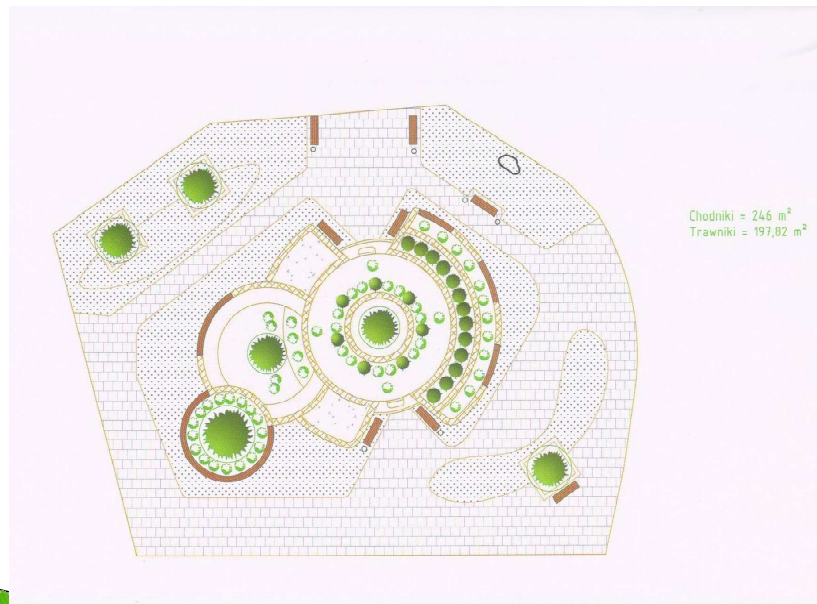
3

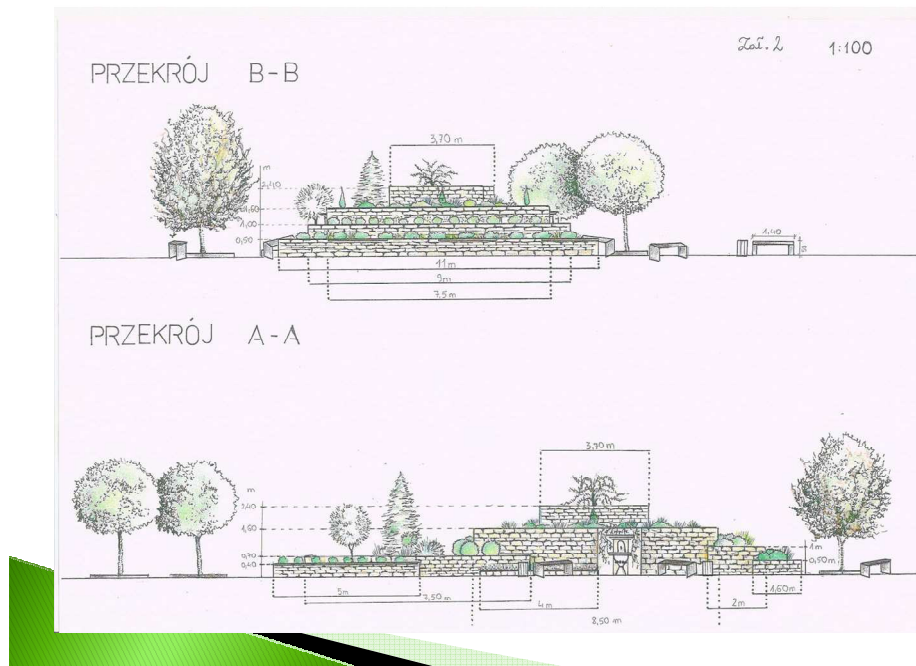

Ryc. Boisko do gry w piłkę siatkową plażową - koncepcja

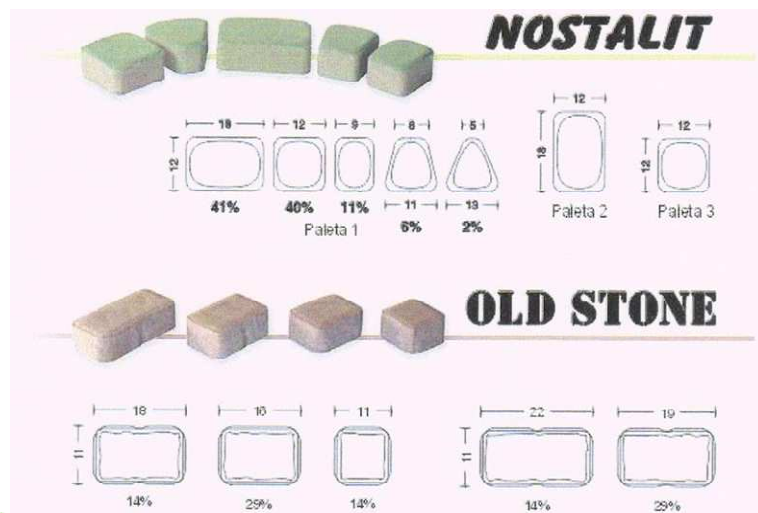
3. Rewitalizacja placu Siekluckiego

Chodnik z brukowej kostki betonowej

Wodociąg ścienny z kranem odpływem
Symbol: FON-3b
Wymiary: długość: 51cm szerokość: 36cm wysokość: 104cm Waga: 98 kg

4. Zagospodarowanie nieużytków przed zalewem

- Zagospodarowanie ma na celu stworzenie miejsca łączącego funkcje rekreacyjne z parkowymi.
- Teren do zagospodarowania – 3,07 ha,
- Centralny teren parku to plac przeznaczony do organizowania imprez kulturalnych o charakterze masowym,
- W części wschodniej planuje się budowę sceny i zaplecza do obsługi technicznej imprez,
- W części zachodniej zaplanowano oczko wodne spełniające rolę odsączenia terenu oraz podnoszące walory estetyczno-rekreacyjne otoczenia.
- Całość łączy chodniki o szerokości do 4 m, spełniające rolę ścieżek spacerowych i rowerowych, przejścia przez cieki wodne (rowy, rzeka) umożliwią stylizowane mostki. Ich konstrukcja ma umożliwić poruszanie się po rzece Wieprz sprzętem wodnym (kajaki, rowery wodne).
- Główny ciąg komunikacyjny zaprojektowano tak (szerokość od 6 do 10m), aby umożliwić szybki i skuteczny dojazd służb ratowniczych (Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe, Policja).
- W części zachodniej w bezpośrednim sąsiedztwie drogi dojazdowej zaprojektowano wewnętrzny parking dla samochodów obsługujących imprezy
- Obiekt wyposażony będzie w urządzenia małej architektury : ławki, kosze

- Teren zostanie oświetlony centralnie jednym dużym reflektorem, a przy ciągach komunikacyjnych ustawione będą lampy parkowe.
- Dodatkowo teren należy wyposażyć w zasilanie energetyczne w dwóch miejscach tj.: przy scenie w celu umożliwienia podłączenia aparatury nagłośniającej oraz przy oczku wodnym aby można było zainstalować fontannę pływającą.
- Cały teren zostanie uporządkowany. Rowy melioracyjne będą wyprofilowane. Na całej powierzchni zostanie założony trawnik. Wprowadzona zostanie wysoka zieleń spełniająca rolę ekranu izolacyjnego oddzielającego zabudowania od terenu parku.
- Na całym terenie wprowadzone zostaną kompozycje roślin ozdobnych i punktowo zieleń wysoka.
- Druga część Parku, między rzeką Wieprz a drogą Zamość-Krasnobród to tereny rekreacyjne z boiskiem, placem zabaw dla dzieci, ścieżką spacerowo-rowerową oraz dużą ilością zieleni.

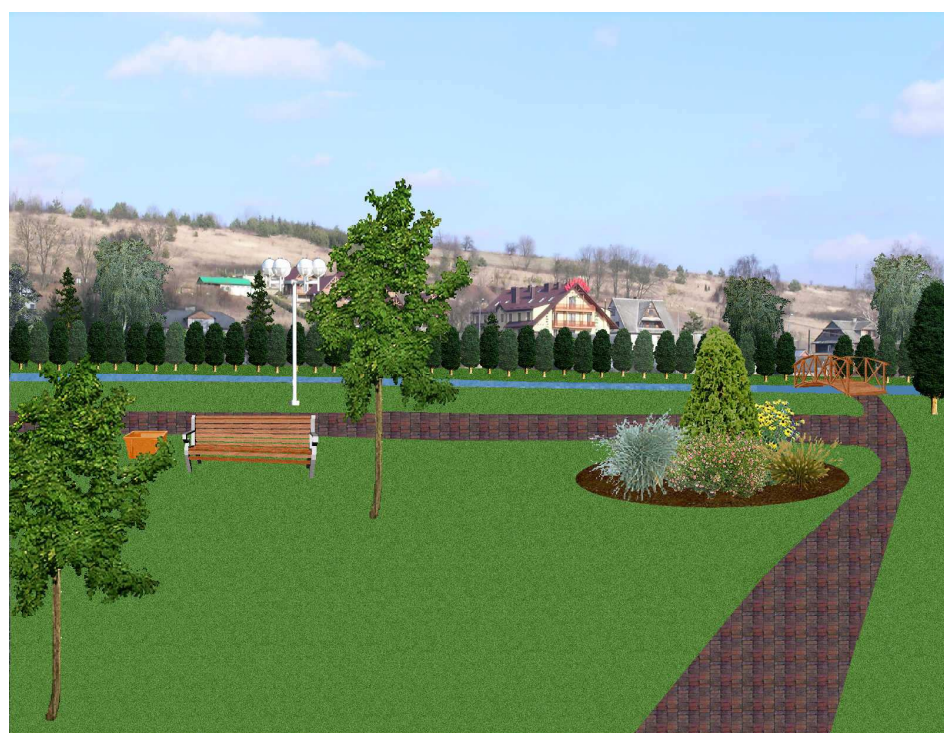
Widok obecny terenu

Wizualizacja terenu

5. Kontynuacja modernizacji infrastruktury sportowej na stadionie miejskim

Planowane jest dokończenie trybun dla widzów. W chwili obecnej wykonany jest segment środkowy trybun liczący 175 krzesełek. Planuje się dobudowanie dwóch segmentów bocznych, także po 175 krzesełek (w 5 rzędach) każdy. Po modernizacji całkowita ilość miejsc siedzących wyniesie 525. Pomiędzy segmentami wykonane zostaną schody o szerokości 3 m.

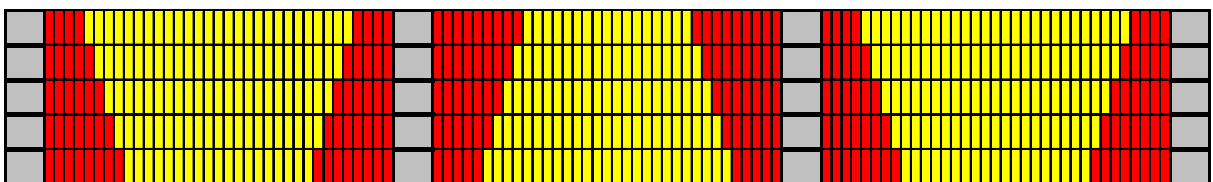

Ryc. Prace przy trybunach (2009r.) i trening MGKS Igros Krasnobród

Ryc. Trybuny na stadionie – widok obecny

Ryc. Schemat usytuowania krzesełek na trybunach po modernizacji – stan docelowy

6. Oznakowanie atrakcji turystycznych oraz oznakowanie turystyczne ulic w Krasnobrodzie

W związku z bardzo dużym ruchem turystycznym oraz licznymi postulatami turystów UM w Krasnobrodzie przygotował koncepcję instalacji oznakowania zarówno atrakcji turystycznych jak też kierunkowskazów i oznakowania ulic w Krasnobrodzie (ok. 33 sztuk). Pierwszym elementem tego typu działań była lokalizacja w centrum Krasnobrodu przy rondzie drogowskazu informującego o największych atrakcjach Krasnobrodu. W przyszłości planuje się umiejscowienie takich drogowskazów przy wlocie do miasta z kierunków od Józefowa i Tomaszowa Lubelskiego.

Ryc. Nowy kierunkowskaz do atrakcji turystycznych w centrum Krasnobrodu

Ryc. Planowane przykładowe oznakowanie ulic

ROZDZIAŁ V

SYSTEM WDRAŻANIA I MONITORNINGU

1. Istota monitoringu planu odnowy miasta

Monitoring jest w istocie obserwacją przebiegu procesów stanowiących przedmiot zainteresowania określonego podmiotu a także interwencją zapobiegającą pojawiającym się zagrożeniom. Między innymi jest to narzędzie zarządzanie wspomaganie rozwoju gmin w oparciu o planowanie strategiczne i operacyjne. Opiera się na systematycznym rejestrowaniu danych o przebiegu:

1. rzeczywistych procesów demograficzno-społecznych i gospodarczych a także istotnych zmian w środowisku przyrodniczym gminy;
2. realizacji celów zapisanych w planie odnowy a określonych dobranymi wskaźnikami;
3. realizacji zadań podejmowanych w planu

Podmiotem monitorowania zmian i działań jest Urząd Miejski w Krasnobrodzie. Jednakże nie wszystkie cele i programy na terenie miasta są zadaniami realizowanymi bezpośrednio przez Samorząd. Stąd też potrzebna jest współpraca administracji samorządowej z instytucjami odpowiedzialnymi za monitoring programów, które pozostają w ich kompetencjach. Do takich instytucji zalicza się Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu, Urząd Statystyczny w

Lublinie, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Uzdrawisko Nałęczów, Starostwo Powiatowe w Zamościu, inne. Potrzebna jest także współpraca z Urzędem Marszałkowskim w Lublinie w zakresie konsultacji dotyczących doskonalenia tego systemu zarówno w zakresie doboru miar (wskaźników) jak też gromadzenia danych.

Współpraca Samorządu z instytucjami od niego niezależnymi w przyszłości pozwoli na wypracowanie warsztatu kompleksowego monitoringu gminnego. Jest to konieczne dla uruchomienia ewaluacji zapisów strategii, w tym sukcesywnego określania stopnia realizacji założonych celów i badania ich rezultatów bezpośrednich oraz pośrednich.

Monitoring planu odnowy miasta Krasnobród można uznać za system ciągłej w czasie obserwacji zmian w trzech wcześniej wymienionych płaszczyznach, to znaczy w rzeczywistości społeczno-gospodarczej, stopniu wdrożenia strategii a także w tempie realizacji zadań wspomagających rozwój. Są to więc trzy segmenty jednego monitoringu wymagające doboru stosownych wskaźników z uwzględnieniem możliwości pomiaru ich wartości. Dla sprawnego zarządzania gminą, w tym głównie działaniami wspomagającymi jej rozwój jest to bardzo ważny element skuteczności strategii lokalnej.

2. Wstępna wersja wskaźników monitorowania planu odnowy miasta

Dobór wskaźników oparto na dwóch zasadniczych podstawach merytorycznych. Pierwszą podstawą jest indeks wskaźników opracowanych przez Urząd Marszałkowski w Lublinie. Jest to zestaw orientacyjny i jednocześnie uniwersalny, nie uwzględniający specyfiki społeczno-gospodarczej poszczególnych miast i gmin. Drugą podstawą są cele operacyjne ułożone w sześciu grupach według podporządkowania poszczególnym priorytetom strategicznym. W tym właśnie układzie wstępnie uwzględnia się następujące wskaźniki w poszczególnych grupach celów:

w grupie priorytetu 1: **Wspomaganie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, w tym firm obsługi turystyki**

Wskaźniki:

- Liczba liderów lokalnych współpracujących z Urzędem Miasta i Gminy (firmy, instytucje, osoby fizyczne),
- Liczba inicjatyw na rzecz gminy podejmowanych we współpracy z liderami lokalnymi;
- Liczba nowych lub potencjalnych przedsiębiorców zainteresowanych edukacją w zakresie prowadzenia i zarządzania firmą;
- Liczba korzystających z pomocy edukacyjnej w zakresie przedsiębiorczości na terenie gminy i poza nią;
- Liczba przedsięwzięć szkolenia kadr dla przedsiębiorczości na terenie gminy;
- Liczba firm na 1 tys. mieszkańców;
- Liczba nowopowstałych firm w ciągu roku w relacji do istniejących na początku roku;
- Saldo przyrostu liczby firm na 1 tys. mieszkańców;
- Powierzchnia terenów i obiektów, ewentualnie lokali stanowiących ofertę dla rozwoju firm (wynajem, sprzedaż);
- Stopień wyposażenia miasta i gminy w sieć internetową;

W grupie priorytetu 2: **Wzrost atrakcyjności turystycznej i uzdrowiskowej oraz umacnianie walorów środowiska przyrodniczego:**

Wskaźniki w zakresie ruchu turystycznego:

- Liczba nowych produktów turystycznych pojawiających się w mieście i w gminie;
- Średnia długość sezonu turystycznego w gminie;
- Liczba korzystających z punktów informacji turystycznej;
- Liczba osób zakwaterowanych w ciągu sezonu;
- Długość tras wędrówkowych, w tym ścieżek rowerowych dla turystów w gminie;
- Liczba odwiedzających muzea;
- Udział w targach/wystawach turystycznych;
- Liczba obiektów przystosowanych do organizowania konferencji;
- Liczba miejsc w obiektach kongresowych (pojemność);
- Liczba konferencji i kongresów rocznie w gminie;
- Liczba imprez kulturalnych rocznie, w tym o randze ponadgminnej;
- Liczba imprez sportowych w gminie, w tym o randze ponadgminnej;

Wskaźniki w zakresie ochrony środowiska:

- Udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gminy;
- Udział lasów w powierzchni gminy;
- Powierzchnia terenów zalesionych;
- Udział korzystających z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkań;
- Zużycie wody na 1 mieszkańca;
- Udział korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkań;
- Przepustowość oczyszczalni ścieków;
- Stopień wykorzystania przepustowości oczyszczalni ścieków;
- Klasy czystości rzek na terenie gminy;
- Tonaż odpadów gromadzonych na wysypiskach zorganizowanych;
- Udział odpadów segregowanych w masie odpadów ogółem;
- Udział odpadów wtórnie przetworzonych w ilości odpadów ogółem;
- Procent ludności objętej selektywną zbiórką odpadów;

w grupie priorytetu 3: **Rozwój nowoczesnej społeczności lokalnej, opartej na wiedzy:**

Wskaźniki:

- Dynamika przyrostu liczby ludności w mieście ale i w wiejskiej części gminy;
- Przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców;
- Saldo migracji na 1 tys. mieszkańców;
- Liczba zawieranych małżeństw na 1 tys. mieszkańców;
- Liczba osób z wyższym wykształceniem na 1 tys. dorosłych mieszkańców;
- Liczba szkoleń i kursów w zakresie usług turystycznych;
- Dynamika wzrostu (spadku) zatrudnienia;
- Zatrudnienie na 1 tys. mieszkańców;
- Dynamika spadku (wzrostu) liczby osób wymagających pomocy społecznej;
- Liczba organizacji społecznych;
- Liczba oddolnych inicjatyw społecznych o charakterze publicznym;
- Liczba przedsięwzięć wspierających rozwój kultury lokalnej i subregionalnej;
- Liczba lekarzy na 1 tys. mieszkańców;
- Liczba placówek ochrony zdrowia w gminie;
- Obsada kadrowa Komisariatu Policji;
- Liczba kierunków lub specjalności kształcenia na poziomie szkół średnich;
- Liczba udzielanych w gminie informacji o zagadnieniach związanych z Unią Europejską;

- Liczba kursów języków obcych poza programami szkolnymi;
- Liczba mieszkańców studiujących na studiach magisterskich i licencjackich.

W grupie priorytetu 4: **Poprawa stanu infrastruktury technicznej:**

Wskaźniki:

- Długość modernizowanych dróg gminnych i powiatowych;
- Długość dróg gminnych i powiatowych nowobudowanych;
- Długość wybudowanych w ciągu roku chodników;
- Długość ulic o zmodernizowanym oświetleniu;
- Liczba i powierzchnia wybudowanych parkingów w roku;
- Długość urządzonych ciągów pieszych i rowerowych w tym tras wędrówek turystycznych;
- Długość wybudowanego wodociągu w roku;
- Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej i deszczowej;
- Udział mieszkań wyposażonych w szamba bezodpływowe w ogólnej liczbie mieszkań;
- Wzrost powierzchni składowania odpadów;
- Udział masy odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej masie odpadów;
- Masa odpadów poddanych odzyskowi według rodzajów;
- Liczba nielegalnych wysypisk odpadów;
- Długość zmodernizowanej sieci elektroenergetycznej według napięć;
- Długość wybudowanych podziemnych trakcji elektroenergetycznych;
- Liczba odbiorców gazu przewodowego w relacji do ogólnej liczby faktycznych i potencjalnych odbiorców.

W grupie priorytetu 5: **Budowanie systemu marketingu miejskiego**

Wskaźniki:

- Liczba przedsięwzięć architektonicznych i urbanistycznych poprawiających wizerunek miasta (rynek, pierzeje ulic ważniejsze obiekty publiczne, kompozycja zabudowy, zieleńce, miejsca imprez masowych, inne);
- Powierzchnia terenów przeznaczonych planistycznie i technicznie do zainwestowania (mieszkaniowego, usługowego, turystycznego, biznesowego innego);
- Liczba przedsięwzięć inwestycyjnych, publicznych i prywatnych, zwiększających poziom dywersyfikacji funkcji gospodarczych miasta i gminy;
- Liczba działek i powierzchnia terenów oferowanych oraz uzbrojonych dla budownictwa mieszkaniowego i biznesowego;
- Liczba przedsięwzięć inwestycyjnych w sferze rynkowej, publicznej i gospodarstwach domowych (mieszkaniowych) w roku;
- Liczba zainteresowanych gminą potencjalnych inwestorów, którym udzielono informacji w Urzędzie Miasta;
- Liczba i rodzaje przedsięwzięć promocyjnych podejmowanych w ciągu roku przez Urząd Miasta;
- Liczba inwestorów kompleksowo obsługiwanych w roku przez Urząd Miasta;
- Liczba i rodzaje usprawnień organizacyjnych w Urzędzie Miasta podejmowanych na rzecz sprawnej obsługi inwestorów.

Monitoring planu odnowy miasta Krasnobród jest na początku drogi. Doświadczenia w tym zakresie muszą być wypracowywane w najbliższej przyszłości. W tym zakresie przed władzami samorządowymi stoją dwie zasadnicze grupy zadań, to jest:

- doskonalenie zbioru dobranych wskaźników do poszczególnych celów operacyjnych;
- organizacja zdobywania i przetwarzania danych mierzących stopień osiągnięcia celów.

Ponadto system monitorowania sytuacji społeczno-gospodarczej gminy a także strategii gminnej oraz programowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i organizacyjnych będzie wymagał pewnych ewolucyjnych zmian dostosowujących zakres informacji do zmieniającej się hierarchii zagadnień określanych kolejno przez Unię Europejską, Rząd RP a także politykę regionalną samorządu województwa lubelskiego.